STRACH POD GRANICĄ s. 20 | PODATKI PO NOWEMU s. 34 | JÓZEF, PATRON CIERPIĄCYCH s. 38 | PÓJDŹMY WSZYSCY... NA RORATY s. 4

28.11.2021
nr 48 (839)
cena 5 zł
(w tym 8% VAT)
NR INDEKSU 205 109
ISSN 1734-9079
www.idziemy.pl

idziemy

Ks. prof. Waldemar Chrostowski:

Czasy ostateczne

s. 10

01 GRUDNIA

12⁰⁰

OGLĄDAJ W INTERNECIE NA KANALE YOUTUBE SALVE NET

Salve NET

JOANNA BIAŁOBRZESKA

ANNA JAKUBCZYK-MUCHA

WYCHOWANIE OD KUCHNI

NIW

SFINANSOWANO PRZEZ NARODOWY INSTYTUT WOLNOŚCI - CENTRUM ROZWOJU SPOŁECZEŃSTWA OBYWATELSKIEGO ZE ŚRODKÓW PROGRAMU FUNDUSZ INICJATYW OBYWATELSKICH NA LATA 2021 – 2022

NOWE FIO

ks. Henryk Zieliński

Nie infantylizujmy Adwentu

Tegoroczny Adwent będzie wyjątkowy. Chociaż nie pierwszy to już Adwent w naszym życiu ani nie pierwszy w czasie pandemii. Do zagrożenia epidemicznego doszła jeszcze napięta sytuacja na naszej wschodniej granicy, która najprawdopodobniej nie zakończy się w najbliższych tygodniach. To wszystko sprawia, że bardziej niż kiedykolwiek doświadczamy, jak niepewna jest przyszłość i jak kruche jest nasze życie.

Paradoksalnie, do nawracającej pandemii zaczynamy się już przyzwyczajać. Informacje o kolejnych ponad 20 tys. zakażonych codziennie osób i setkach zmarłych nie robią już na nas takiego wrażenia, jakie robiły przed półtora rokiem, kiedy zachorowań mieliśmy tylko po kilkadziesiąt, a zgonów po kilka na dobę. Z jednej strony opadł pierwszy szok związany z pandemią, z drugiej zaś chyba już wyzbyliśmy się pierwotnych złudzeń, że powstanie taka szczepionka, która raz na zawsze rozwiąże nasze problemy. Żadna szczepionka nie zapewnia nam nieśmiertelności. A do tego okazało się, że całkowicie nie chroni przed zachorowaniem. Według danych z 20 listopada w jedenastomilionowej Belgii odnotowano tego dnia prawie 14 tys. zachorowań, z czego najwięcej w Zachodniej Flandrii, gdzie odsetek w pełni zaszczepionych wśród dorosłych dochodzi do 87 proc.! Tego samego dnia w niespełna dziewięciomilionowej Austrii odnotowano ponad 15 tys. nowych przypadków COVID-19, a w Niemczech – ponad 45 tys. Zatem nie jest to tylko nasz polski problem. Światowa Organizacja Zdrowia alarmuje, że bogata i zaszczepiona Europa stanowi dzisiaj epicentrum pandemii.

Nie bojkotuję szczepień. Sam nie dość, że jestem ozdrowieńcem, to jeszcze ostatnio w pełni zaszczepionym. Wnioskuję tylko, żeby w szczepieniach nie pokładać nadmiernej nadziei. Według najnowszych rekomendacji mają one tylko w jakimś stopniu zmniejszyć ryzyko infekcji i poważnie zwiększyć szansę na łagodny przebieg choroby. Ale już prawie wszyscy badacze twierdzą, że wirus COVID-19 pozostanie z nami na zawsze i trzeba się nauczyć z nim żyć. Niezależnie zaś od wszystkiego, na zawsze pozostanie z nami także śmierć. I z nią też trzeba nauczyć się żyć. I to mądrze żyć. Święty Franciszek z Asyżu podchodził do niej w sposób tak naturalny, że nazywał ją siostrą. Jej istnienie jest jakoś wpisane w plany Boga wobec grzesznej ludzkości. Dla świętych stanowi ona moment ufnego spotkania z Chrystusem. Nasze pandemiczne doświadczenia powodują, że wizja tego ostatecznego spotkania staje się coraz bliższa i bardziej realna. Bo kto może być pewien, że doczeka choćby najbliższego Bożego Narodzenia? W tej fali pandemii umierają nie tylko staruszkowie. Dlatego całe nasze życie powinno być Adwentem.

Adwent w swoim pierwotnym znaczeniu jest właśnie czasem przygotowania na spotkanie z Chrystusem w dniu ostatecznym. Niekoniecznie wówczas, kiedy skończą się dzieje naszego świata, ale kiedy skończą się one dla nas osobiście. Pandemia, której doświadczamy już od prawie dwóch lat, sprawia, że dla nikogo taka perspektywa nie powinna być zaskoczeniem. Chyba każdy utracił w ostatnim czasie kogoś z bliskich i znajomych. Wielu z nas osobiście przechodziło przez tę chorobę – jeszcze tym razem zwycięsko. To były dla nas ostrzeżenia. Dostaliśmy kolejną szansę. Ale czy następnym razem uda nam się pozostać w doczesności? Tylko Bóg to wie. Dzień Pański może nadejść także na nas niespodziewanie, jak złodziej w nocy. Trzeba być na to zawsze gotowym. Wstawanie przed świtem i wymarsz z zapalonym lampionem na roraty są tej gotowości symbolem.

Dopiero w drugim znaczeniu Adwent jest czasem przygotowania do świętowania Bożego Narodzenia. Bywa przy tym często traktowany jako okres liturgiczny zarezerwowany dla dzieci. W większości parafii głównie z myślą o nich organizowane są roraty ze specjalnymi kazaniami i inne atrakcje. Do nich przychodzi św. Mikołaj i przede wszystkim dla nich ubiera się choinki. Nie wolno lekceważyć dziecięcej wrażliwości ani rezygnować z pięknych zwyczajów, które pomagają mocniej przeżywać radość z pierwszego przyjścia na świat Jezusa Chrystusa. Ale nie wolno nam też zapominać, że Adwent jest skierowany głównie ku przyszłości, czyli ku temu przyjściu Chrystusa, które dopiero będzie, a nie ku temu, które już było. To trudne zadanie. Ale wypieranie ze świadomości tego powtórnego przyjścia i skupianie się na samych nadchodzących świętach byłoby w przypadku ludzi dorosłych infantylizacją Adwentu.

henryk.zielinski@idziemy.com.pl

28.11.2021 idziemy w numerze:

TEMAT TYGODNIA

fot. xbz

Ks. prof. Chrostowski: Czasy ostateczne **s. 10**

Kryzys i nadzieja – wywiad z prof. Kucharczykiem **s. 12**

NA CZASIE

Rozgrywki w cieniu konfliktu **s. 18**

Strach pod granicą **s. 20**

fot. PAP/Sebastian Borowski

Prof. Dadak: Podatki po nowemu **s. 34**

Kalendarze i zadania **s. 36**

Jak trafić z prezentem? **s. 37**

Wygnańcy, nie migranci **s. 42**

Paliwo dla propagandy **s. 54**

NASZE SPRAWY

Atypowe zapalenie płuc **s. 43**

Bony turystyczne **s. 44**

MOJA WIARA

Pójdźmy wszyscy… na roraty **s. 4**

Józef, patron cierpiących **s. 38**

Czytanie nie kończy się na papierze! Najnowsze wiadomości i opinie na stronie www.idziemy.pl. E-wydanie tygodnika można zakupić na stronach: www.eprasa.pl, www.egazety.pl.

fot. parafia Zalesie

Pójdźmy wszyscy… na roraty

Z ks. **Krzysztofem Grzejszczykiem**, proboszczem parafii św. Huberta w Zalesiu Górnym, rozmawia Radosław Molenda

Od lat w Księdza parafii na roraty przychodzi codziennie 120–150 samych dzieci, nie licząc dorosłych. Jak to się robi?

Rzeczywiście, udaje się nam gromadzić na Mszach świętych roratnich wiele osób, zwłaszcza że dzieci w większości albo przychodzą z rodzicami, albo są podwożone do kościoła, co pokazuje, że rodzicom nie jest obojętne, jak ich pociechy rozpoczynają kolejne adwentowe dni. Ale trzeba też powiedzieć, że nasz kościół graniczy ze szkołą podstawową. Dlatego po roratach, pod opieką jednej z sióstr, dzieci idą razem bezpiecznie wprost do szkoły. Tego komfortu nie mają rodzice i duszpasterze w większości innych parafii.

Ta okoliczność nie dość uzasadnia jednak fenomen tylu dzieci wstających przed świtem, by spotkać się z Jezusem i Matką Bożą.

To także spotkanie ze wspólnotą, stąd bardzo istotne są dobre relacje w parafii – wiernych z duszpasterzami, między sobą.

Aby zwiększyć szanse, że tak będzie, staramy się korzystać z różnych pomocy, które ubarwiają Msze święte roratnie. To, po pierwsze, realizowanie podczas rorat z góry wybranego i dobrze opracowanego corocznie programu, z wiodącym przez cały Adwent tematem. Korzystamy z dość bogatej propozycji wydawnictw katolickich. Corocznie na Adwent swoje programy przygotowuje Wydawnictwo św. Stanisława, wydawnictwo Święty Wojciech. Coraz popularniejsza jest „Adwentowa zdrapka". Można też program ułożyć samemu. Po drugie, warto sięgać po ciekawe metody katechetyczne – tak, by przyjście na Mszę świętą roratnią było dla dzieci atrakcyjne nie tylko jako przeżycie duchowe. To np. zorganizowanie mikołajek 6 grudnia czy proponowanie dzieciom adwentowych zadań, których wykonanie będzie nagradzane. I to dzieje się już w bardzo wielu parafiach. Potraktowanie Adwentu jako wieloetapowego zadania, którego finałem (można powiedzieć: owocem adwentowych starań) są święta Bożego Narodzenia, ich wyjątkowa atmosfera, prezenty pod choinką, bardzo dobrze sprawdza się nie tylko w stosunku do dzieci.

Do rorat duszpasterze powinni się przykładać, przemyśleć propozycję i podtrzymywać w parafianach przekonanie, że warto.

Roraty rozpoczynamy wspólną procesją z lampionami, co tworzy ich atmosferę. Jest też miejsce na wspólny śpiew z gitarą i co roku mamy jakiś nośny adwentowy przebój. Przez minione lata uzbierało się wiele takich przebojów, których przypominanie jest dla dzieci dużą atrakcją, miłym wspomnieniem poprzednich lat.

A co dla dorosłych?

Gitara i inne atrakcje nie oznaczają infantylizacji Mszy świętych roratnich. Rozpoczynamy je – jak w wielu innych parafiach – odśpiewaniem fragmentu Godzinek. Mamy zwyczaj, że rodzice są odpowiedzialni za czytania mszalne, a dzieci śpiewają psalmy. Każdy, kto chce, jest włączany i czuje się potrzebny. Także wspomniane realizowanie konkretnego programu na Adwent, według wybranego tematu, jest istotne zarówno dla dzieci, jak i dla dorosłych. Jednoczy parafię, pozwala wspólnie przejść adwentową drogę „prostowania dróg przed Panem". Przed rokiem tematem była postać Prymasa Tysiąclecia i wiemy, że dorośli – od strony edukacyjnej – bardzo na tym skorzystali.

Na taką frekwencję pracuje się całorocznym dobrym duszpasterstwem?

Czasem potrzeba bardzo wiele pracy i czasu. Do rorat i samego zapraszania na roraty duszpasterze w parafiach powinni się przykładać, przemyśleć tę propozycję. I podtrzymywać ducha w parafianach, że warto, że dadzą radę przychodzić. To bardzo istotne sprawy, które nie dotyczą tylko uczestnictwa w roratach.

Nie ma niezawodnej recepty na dobrą frekwencję na roratach. Nie zależy to wyłącznie od naszych starań; możemy jedynie dzielić się własnym doświadczeniem. Jak wspomniałem – u nas swoje robi bliskość szkoły. Dzięki temu możemy zapraszać na roraty na godz. 7, czyli nie nazbyt wcześnie. W czasie Adwentu nie robimy oddzielnych rekolekcji dla dzieci, ale to roraty traktujemy jako czas rekolekcyjnej przygody.

Fundamentalne znaczenie ma to, co dzieje się w naszych domach, jaka jest pobożność w naszych rodzinach. Uczestnictwo w roratach nie musi być dla dzieci i dorosłych czymś wyjątkowym, ekstremalnym, ale może być naturalną praktyką na okres Adwentu, a nawet czymś, na co dzieci z ekscytacją czekają. Z drugiej strony jest to praktyka wyczerpująca – tym bardziej gdy jest codzienna. Na szczęście z relacji samych rodzin wiemy, że raz to dorośli podtrzymują u dzieci mężnego ducha wstawania przed świtem, innym razem – i tak jest częściej – to dzieci motywują rodziców, zwłaszcza kiedy czas przedświąteczny staje się dla nich coraz to bardziej gorący. Doceniamy to i za to bardzo podziwiamy naszych parafian.

Episkopat po nowemu

Biskupi dokonali zmian w gremiach Konferencji Episkopatu Polski oraz podległych KEP instytucji podczas zebrania plenarnego na Jasnej Górze (18–19 listopada). Nowym przewodniczącym Komisji ds. Misji został ordynariusz kielecki bp Jan Piotrowski, zastępując bp. Jerzego Mazura. Kierownictwo Rady ds. Duszpasterstwa Młodzieży po bp. Marku Solarczyku przejął biskup pomocniczy siedlecki Grzegorz Suchodolski. Zespołem ds. Nowej Ewangelizacji pokieruje bp Artur Ważny, który zastąpił na tej funkcji abp. Grzegorza Rysia. Komisja ds. Polonii i Polaków za Granicą została przekształcona w Zespół przy Delegacie KEP ds. Duszpasterstwa Emigracji Polskiej, a delegatem pozostał bp Wiesław Lechowicz. Z kolei funkcję delegata ds. KSM przejął bp Adam Bab. Nowym Krajowym Asystentem Kościelnym Akcji Katolickiej w Polsce został bp Marek Mendyk. Przy Radzie ds. Społecznych powstał zespół „Laudato si" (od tytułu papieskiej encykliki). Wybrano również członków licznych gremiów, wśród nich znalazły się osoby świeckie.

fot. Episkopat.pl

W czasie zebrania na Jasnej Górze biskupi rozmawiali ponadto o październikowej wizycie ad limina apostolorum, trwającym etapie diecezjalnym synodu biskupów, a także sytuacji na polsko-białoruskiej granicy. W komunikacie na zakończenie obrad napisali: „Nie ma sprzeczności w równoczesnym obowiązku obrony naszych granic i wsparciu dla tych, którzy stali się ofiarami tej trudnej sytuacji. Nie ma też wewnętrznego konfliktu między dobrze rozumianym patriotyzmem i koniecznością obrony naszych granic a pomocą bliźniemu w potrzebie, w duchu dobrego Samarytanina. Stąd też biskupi apelują o dialog i pojednanie w życiu społecznym i politycznym, w mediach i w debacie publicznej, o odstąpienie od języka nienawiści i przejawów nietolerancji"./**KAI, bs**

Krzysztof Ziemiec

Usprawiedliwianie „naszych"

Czy utrata na trzy miesiące prawa jazdy przez Donalda Tuska i pięćsetzłotowy mandat, który dostał za zbyt szybką jazdę koło Mławy, będą jego politycznym Waterloo – jak prognozuje znany politolog? Tego nie wiem i nie jest to w tym momencie aż tak bardzo istotne. Choć prof. Chwedoruk ma rację, zwracając uwagę, że Tusk „był politykiem, którego krytykowano na wiele różnych sposobów, ale raczej trudno było go sobie wyobrazić na stałe w roli kogoś, o kim opowiada się polityczne dowcipy i przygotowuje memy". A tak w pierwszym momencie po zatrzymaniu się stało.

Takie wydarzenie w dzisiejszej obrazkowej kulturze może być w bardzo łatwy sposób pokazane w charakterze żartów, co dowcipne jednak nie jest. Oczywiście, dla rządzących jest to pewnego rodzaju prezent. Ale zostawmy to na boku. Według mnie najważniejsze są dwie kwestie, które ujawniły się zaraz po tym zdarzeniu.

Pierwsza to tzw. naszość. Niemal od razu po tej informacji zaczęły się próby politycznego usprawiedliwiania tego czynu: że to celowa próba zdezawuowania szefa największej partii opozycyjnej przez „reżimowych" policjantów; że był on śledzony, namierzany i wrobiony. To nic, że Donald Tusk sam przyznał się do wykroczenia i poddał karze. A przypomnijmy, że chodzi o jazdę z prędkością 107 km/h w terenie, gdzie dozwolona prędkość wynosi 50 km/h – czyli przekroczenie o ponad 100 proc. Dziś wielu z nas usprawiedliwi „naszych" za każdą złą rzecz i rzuci na pożarcie lwom tych nie naszych. Istny obłęd w ocenie świata.

Niemal od razu po informacji o mandacie dla Donalda Tuska zaczęły się próby usprawiedliwiania tego czynu.

Ale druga sprawa jest jeszcze bardziej niepokojąca – ogólna próba usprawiedliwiania tego czynu. Ci, którzy lubią „depnąć" na gaz, pisali, że każdy tak robi, przepisy są nieżyciowe, a policja tylko czyha na jelenia. Czasami tak się zdarza, ale nie w miejscu, które każdy jadący ze stolicy nad morze albo na Mazury zna i wie, że tam trzeba zwolnić!

A wszystko to działo się w przeddzień Światowego Dnia Pamięci o Ofiarach Wypadków Drogowych. Bilans tego roku to 19 tysięcy wypadków i 1,8 tysiąca ofiar. W minionym roku zginęło niemal 2,5 tysiąca osób. Ponad 26 tysięcy zostało rannych. Jak pokazują statystyki, w tej niewielkiej miejscowości często dochodzi do wypadków. W tym roku było ich 11. Niezmiennie główną przyczyną wypadków drogowych jest nadmierna prędkość i oczywiście wciąż alkohol.

Pamiętajmy jednak, że bezpieczeństwo na drogach w dużej mierze zależy od nas samych. A przykład idzie z góry. Jeżeli ktoś, kto jest znany, lubiany (jak wielu artystów), jest autorytetem, liderem i zachowuje się źle, a na dodatek wymiguje się od odpowiedzialności, to potem te reguły postępowania są naśladowane przez innych – co widać właśnie po wpisach i komentarzach w internecie.

I na koniec mała uwaga – pamiętajmy, że tak szybka jazda w terenie zabudowanym, gdzie w każdej chwili na drogę może ktoś wejść, jest jak wyrok śmierci; to prosta droga do zabójstwa bliźniego!

Autor jest dziennikarzem TVP

W SKRÓCIE

■ **Rozejm w Górskim Karabachu.** Armenia zgodziła się, przy mediacji Rosji, na rozejm z Azerbejdżanem w regionie Górskiego Karabachu, gdzie przez ostatnie dwa dni dochodziło do eskalacji konfliktu między siłami obu krajów.

■ **Z Hawany do Meksyku.** Czołowa postać opozycji demokratycznej na Kubie oraz inicjator antyrządowych protestów, pisarz i aktor Yunior Garcia, na podstawie wiz turystycznych razem ze swoją żoną opuścił kraj i dotarł do Madrytu.

■ **Protest przeciw promocjom.** Władze pięciu wspólnot autonomicznych Hiszpanii zaprotestowały przeciwko dekretowi rządu centralnego, który umożliwia przepuszczanie do następnej klasy uczniów szkół średnich ze złymi ocenami.

■ **Aktywiści w więzieniu.** Dziewięciu aktywistów klimatycznych z grupy Insulate Britain zostało skazanych na wyroki od trzech do sześciu miesięcy więzienia za złamanie wydanego przez sąd zakazu blokowania dróg.

■ **Sankcje wobec Nikaragui.** Prezydent USA Joe Biden ogłosił zakaz wstępu na terytorium Stanów Zjednoczonych dla członków rządu Nikaragui. To odpowiedź na wybory prezydenckie w tym kraju z 7 listopada, wygrane po raz czwarty przez Daniela Ortegę, które Waszyngton określił jako sfałszowane.

■ **Wyróżnienie burmistrza Palermo.** Burmistrz Palermo, 74-letni Leoluca Orlando, otrzymał polskie odznaczenie Bene Merito. Przyznaje je MSZ za działalność wzmacniającą pozycję Polski na arenie międzynarodowej. Burmistrza odznaczyła w stolicy Sycylii ambasador RP we Włoszech Anna Maria Anders.

■ **W obronie Memoriału.** Laureaci Pokojowej Nagrody Nobla, były prezydent Związku Radzieckiego Michaił Gorbaczow i redaktor naczelny „Nowej Gaziety" Dmitrij Muratow zaapelowali do Prokuratury Generalnej Rosji o wycofanie wniosku o likwidację Stowarzyszenia Memoriał.

■ **Świadectwo prawdy.** Były wieloletni dyrektor w Instytucie Yad Vashem Mordecai Paldiel wskazał na łamach portalu Aiponline, wydawanego przez mniejszość żydowską w Argentynie, na duże zasługi polskich dyplomatów w ratowaniu zagrożonych Holokaustem Żydów w czasie II wojny światowej. Zaznaczył, że uratowanych można prawdopodobnie liczyć w tysiącach.

PRZED ROKIEM ŚWIĘTYM 2025

fot. PAP/EPA/Vatican Media Handout

Przygotowania do kolejnego Roku Świętego, przypadającego w 2025 r., były tematem spotkania nowego burmistrza Rzymu Roberto Gualtieriego najpierw z papieżem Franciszkiem (na zdjęciu), a następnie z sekretarzem stanu Stolicy Apostolskiej kard. Pietro Parolinem. Socjaldemokratyczny polityk Partii Demokratycznej i były minister finansów pełni urząd burmistrza od października. W jego planach przed Rokiem Świętym 2025 jest nowy terminal na lotnisku Fiumicino, odnowiony dworzec kolejowy Termini, przejście podziemne z placu Risorgimento do Muzeów Watykańskich, przywrócenie transportu na Tybrze od ujścia rzeki aż do Porta Portese na Zatybrzu.

POWSTANIE NOWE MIASTO

fot. PAP/EPA/Miguel Calero

W południowej części kanaryjskiej wyspy La Palma, na której od 15 września trwa erupcja wulkanu Cumbre Vieja (na zdjęciu), na terenie o powierzchni 400 tys. mkw. zostanie wybudowane nowe miasto. Zamieszkają w nim osoby poszkodowane wskutek żywiołu. Powstaną tam 543 budynki, a także infrastruktura handlowo-gastronomiczna, centrum sportowe, przychodnia lekarska oraz kościół.

WIZYTA NA BAŁKANACH

Prezydent Andrzej Duda przebywał w Czarnogórze oraz w Macedonii Północnej. Omówienie sytuacji na polsko-białoruskiej granicy oraz wyrażenie wsparcia dla unijnych aspiracji Czarnogóry to główne cele spotkania z prezydentem Milo Djukanovićem. Z kolei podczas pobytu w Macedonii Północnej Polska wyraziła wsparcie w dążeniu tego kraju do przyjęcia do Unii Europejskiej. Prezydent Andrzej Duda podkreślił to podczas spotkania z prezydentem Macedonii Północnej Stewo Pendarowskim (na zdjęciu).

fot. PAP/Radek Pietruszka

fot. PAP/EPA/Sarah Silbiger

DIALOG USA – CHINY

Sprawa Tajwanu była najdłużej dyskutowanym tematem podczas rozmów prezydentów Joe Bidena i Xi Jinpinga – poinformował Biały Dom po wirtualnym spotkaniu przywódców USA i Chin. Przekazał też, że Biden jasno podkreślił poparcie dla polityki „jednych Chin" i status quo dotyczącego wyspy. Biden miał też wielokrotnie poruszać kwestię praw człowieka. Głównym celem rozmów było wyznaczenie zasad rywalizacji mocarstw, ale nie doszło do żadnych przełomów. Obydwaj przywódcy mówili też o walce z pandemią koronawirusa i zmianami klimatu, a także omawiali problemy związane z programami nuklearnymi Iranu i Korei Północnej oraz sytuację w Afganistanie.

WRÓCIŁA DO OJCZYZNY

Do Kolumbii powróciła s. Gloria Cecylia Narvaez ze Zgromadzenia Sióstr Franciszkanek Maryi Niepokalanej. 7 lutego 2017 r. została porwana przez czterech uzbrojonych bojowników Al-Kaidy w Maghrebie, na granicy między Mali a Burkina Faso, gdzie wcześniej przez sześć lat pracowała jako misjonarka wraz z trzema innymi siostrami. W niewoli spędziła łącznie cztery lata i osiem miesięcy. W tym czasie trwała intensywna modlitwa o jej uwolnienie. Interweniowało w jej sprawie także włoskie

fot. PAP/EPA/Gaula

Ministerstwo Spraw Zagranicznych i wywiad. Po uwolnieniu przebywała w Rzymie, gdzie przyjął ją papież Franciszek. Obecnie powróciła do Kolumbii, swojej ojczyzny.

EUROPA NA CZELE

W zeszłym tygodniu na świecie odnotowano 3,3 mln nowych zakażeń koronawirusem, z czego 2,1 mln w Europie, oraz ok. 50 tys. zgonów związanych z COVID-19. We wszystkich regionach świata poza Europą liczba zgonów związanych z COVID-19 utrzymuje się na stałym poziomie bądź spada. W Europie liczba zachorowań wzrosła o 5 proc. – podała Światowa Organizacja Zdrowia (WHO).
Na zdjęciu OIOM w jednym ze szpitali w Brukseli.

fot. PAP/Stephanie Lecocq

W SKRÓCIE

■ **Nieczyste intencje?** Prowadzone w katedrze w Liverpoolu kursy dla nawracających się na chrześcijaństwo były tak popularne wśród osób z Bliskiego Wschodu, że duchowni nie nadążali z dokumentami; pojawiły się podejrzenia, że większość robi to tylko dla azylu – podaje Sky News. Duchowni anglikańscy z Liverpoolu są wstrząśnięci wiadomością o tym, że to ich nowo nawrócony parafianin dokonał 14 listopada samobójczego zamachu terrorystycznego, jadąc taksówką właśnie do katedry w tym mieście.

■ **Zbezczeszczono pamięć.** Sąd obwodowy w Twerze polecił usunąć z wejścia do Pustelni św. Nila Stołobieńskiego w tym mieście dwie tablice upamiętniające polskich jeńców wojennych, przetrzymywanych na tym terenie na przełomie lat 1939/1940. Oficjalnie podano, że powodem tej decyzji są „coraz częstsze akty wandalizmu" wobec tych płyt, które uznano za „niczyje".

■ **Zabezpieczenie granicy z Białorusią.** Łotewski parlament przyjął ustawę o „budowie zewnętrznej infrastruktury granicy lądowej". Przedsięwzięcie będzie finansowane z budżetu państwa, a budżet wyniesie około 28 mln euro.

■ **Bez zwierząt domowych.** Irańscy parlamentarzyści reprezentujący radykalne skrzydło islamu złożyli projekt ustawy zakazującej trzymania zwierząt domowych. Zgodnie z nim za spacer z psem będzie grozić wysoka grzywna. Muzułmańscy radykałowie przewidzieli konfiskatę na trzy miesiące taksówki, której kierowca zgodzi się przewieźć pasażera z psem lub kotem. Ponadto chcą zakazu wynajmowania mieszkań właścicielom zwierząt domowych. Twardogłowi konserwatyści określają zwierzęta jako nieczyste i „wywołujące panikę wśród ludzi widzących spacerowicza z psem". Przechadzka z pupilem na smyczy, w myśl nowych przepisów uznana za przestępstwo, wiązać się będzie z karą wysokiej grzywny.

■ **Przed Świętem Dziękczynienia.** Prezydent USA Joe Biden „ułaskawił" parę indyków imieniem Peanut Butter i Jelly przed nadchodzącym Świętem Dziękczynienia. Zamiast na stół ptaki trafią do ośrodka w Uniwersytecie Purdue w Indianie.

Serwis przygotowano na podstawie PAP, KAI i RV

Anna Meetschen

Dobrego nowego roku

Rok kościelny nie pokrywa się z rokiem kalendarzowym, a kalendarz liturgiczny z kalendarzem rocznym. A właśnie w pierwszą niedzielę Adwentu rozpoczynamy w Kościele nowy rok liturgiczny.

Nie świętujemy tego wydarzenia tak jak rozpoczęcia nowego roku kalendarzowego, chociaż dla naszego życia duchowego to właśnie rok liturgiczny ma większe znaczenie. Przebiega on bowiem cykl wydarzeń z historii zbawienia, czyli z życia, śmierci i zmartwychwstania Chrystusa Pana, a przeplatany jest wspomnieniami świętych i wydarzeniami z życia Kościoła. W czytaniach niedzielnych i świątecznych obowiązuje cykl trzyletni (A, B, C), a w dni powszednie dwuletni (I, II), co też urozmaica – by tak rzec – przeżywanie liturgii.

fot. MirelaSchenk/pixabay

Rozpoczynający się rok liturgiczny jest rokiem C, II, a to oznacza, że będą przeważały czytania z Ewangelii według św. Łukasza. Rok liturgiczny podzielony jest na okresy liturgiczne, podczas których koncentrujemy się na rozważaniu najważniejszych wydarzeń z historii zbawienia. Zaczynamy więc Adwentem, czyli oczekiwaniem na narodziny Zbawiciela. Następnie mamy okres Bożego Narodzenia, potem okres zwykły I, który trwa do Wielkiego Postu. Po nim następuje Triduum Paschalne, dość długi okres wielkanocny i najdłuższy okres zwykły II. Każdy z tych okresów ma swoje praktyki pobożnościowe, dni radosne i pokutne, które nastrajają wierzących do refleksji nad istotą i celem własnego życia.

Natura ludzka potrzebuje porządku, tak jak cały świat stworzony, który funkcjonuje według określonych zasad.

Ponadto Konferencja Episkopatu Polski ustala również program roku duszpasterskiego, który podejmuje ważne kwestie wiary. Obecnie przeżywamy trzyletni program duszpasterski koncentrujący się wokół tematu Eucharystii, pod hasłem „Eucharystia daje życie". Rok duszpasterski 2021/2022 będą wyznaczały słowa: „Posłani w pokoju Chrystusa".

W przeszłości okresy liturgiczne bardzo mocno determinowały czas płynący w życiu człowieka, tak samo jak zmieniające się pory roku. Był czas radości i smutku, wesela i żałoby. „Wszystko ma swój czas, i jest wyznaczona godzina na wszystkie sprawy pod niebem", jak czytamy w Księdze Koheleta.

Tak też Bóg pomyślał ten świat i życie człowieka, które ma swoje fazy, od narodzin ziemskich po narodziny dla nieba. Tak samo czas dany człowiekowi ma swoje okresy w ciągu roku, służące temu, by nie zgubić z oczu najważniejszego celu.

Człowiek jednak chciał być mądrzejszy od Stwórcy i wymieszał wszystko ze sobą, tak że ludzie zaczęli gubić się w codzienności, w której dzień podobny jest do dnia. Bo nie ma już w naszej kulturze „czasu rodzenia i czasu umierania, czasu sadzenia i czasu wyrywania tego, co zasadzono, czasu zabijania i czasu leczenia, czasu burzenia i czasu budowania, czasu płaczu i czasu śmiechu, czasu zawodzenia i czasu pląsów, czasu rzucania kamieni i czasu ich zbierania, czasu pieszczot cielesnych i czasu wstrzymywania się od nich, czasu szukania i czasu tracenia, czasu zachowania i czasu wyrzucania, czasu rozdzierania i czasu zszywania, czasu milczenia i czasu mówienia, czasu miłowania i czasu nienawiści, czasu wojny i czasu pokoju" (por. Koh 3, 2-8). Ludzie balują przez cały rok albo popadają w chroniczny smutek i narzekanie, pracują w świątek, piątek i niedzielę, poszczą przez cały rok, bo modny jest weganizm, a grillują mięso w piątek, kiedy wypada długi weekend. Ostatecznie takie wymieszanie wszystkiego powoduje chaos i niestabilność w życiu człowieka.

A przecież natura ludzka potrzebuje porządku, tak jak cały świat stworzony, który funkcjonuje według określonych zasad. Bóg wszystko wspaniale pomyślał, ale pycha ludzka nie zawsze chce to przyznać, co też w konsekwencji jest najgorszym rozwiązaniem dla człowieka. Cieszmy się zatem z nowego roku liturgicznego i spróbujmy go przeżyć bardziej świadomie, a z pewnością będzie miało to pozytywny wpływ na nasze nastawienie do życia i działania. i

Przekład Księgi Dwunastu

fot. xhz

W Prymasowskiej Serii Biblijnej ukazało się tłumaczenie Księgi Dwunastu, czyli dwunastu tzw. proroków mniejszych, dokonane przez ks. prof. Waldemara Chrostowskiego. Prezentacja dzieła z udziałem tłumacza odbyła się 18 listopada br. w centrum medialnym KAI w Warszawie. Specyfikę nowego przekładu z języka hebrajskiego przybliżali biblisci: ks. prof. Krzysztof Bardski i ks. dr Mariusz Szmajdziński.

Jednym z atutów przekładu jest opatrzenie go trojakim wprowadzeniem. Najciekawsza dla chrześcijan jest ostatnia część wprowadzenia, zatytułowana „Chrystologia Księgi Dwunastu", a ukazująca prorockie nawiązania do Chrystusa. – Wielką zaletą jest także opatrzenie przekładu przez ks. prof. Chrostowskiego objaśnieniami lingwistycznymi, historycznymi, kulturowymi i odnośnikami do innych Ksiąg Pisma Świętego – podkreśla ks. dr Mariusz Szmajdziński.

Ks. prof. Chrostowski zaznaczył, że chciałby, aby dokonany przez niego przekład był pożyteczny zarówno dla naukowców zajmujących się tym tematem, jak i dla zwykłych wiernych, którzy chcą poznawać Pismo Święte. Potwierdził to ks. prof. Krzysztof Bardski, mówiąc, że ks. Chrostowskiemu udało się pogodzić rozbieżne oczekiwania, czyli wierność treści i stylistyce tekstu hebrajskiego z używaniem w przekładzie bardzo zrozumiałego języka polskiego.

Rozmowę z ks. prof. Chrostowskim o chrystologii u proroków mniejszych zamieścimy w jednym z najbliższych numerów „Idziemy"./**xhz**

Dariusz Kowalczyk SJ

Zasada ostrożności

W życiu podejmujemy różne działania, które obarczone są pewnym, mniejszym lub większym ryzykiem. Co więcej, bez podejmowania ryzyka nie dałoby się żyć. Wiadomo na przykład, że jazda samochodem obarczona jest pewnym ryzykiem wypadku. Bo nawet jeśli my jedziemy bezpiecznie, to ktoś inny może w nas uderzyć. Oczywiście, nikt z tego nie wyciąga wniosku, że nie należy jeździć samochodami. Wszak w znakomitej większości przypadków kierowcy dojeżdżają do celu bezpiecznie. Z ryzykiem wiąże się postawa ostrożności, która wynika właśnie ze świadomości ryzyka. Chodzi o to, aby unikać działań obarczonych zbyt dużym ryzykiem nieszczęśliwych skutków, a podejmować działania, które wiążą się z ryzykiem do zaakceptowania. Niemniej każde działanie należałoby podejmować z ostrożnością i kompetencją adekwatną do istniejących zagrożeń.

Z taką, tradycyjnie rozumianą ostrożnością, niewiele wspólnego ma ideologiczna zasada ostrożności, którą stosują politycy, przede wszystkim w odniesieniu do kwestii klimatycznych. Zasada ta została wprowadzona przez Deklarację z Rio de Janeiro na temat środowiska i przez Traktat z Maastricht w 1992 r. Konferencja w Wingspread w 1998 r. zdefiniowała zasadę ostrożności następująco: „Gdy działanie stwarza zagrożenie dla środowiska naturalnego lub ludzkiego zdrowia, należy podjąć środki ostrożności, nawet jeśli niektóre związki przyczynowo-skutkowe nie zostały w pełni potwierdzone naukowo”. Innymi słowy, nawet jeśli nie da się ustalić, czy negatywne skutki jakiegoś działania lub braku działania wystąpią, czy też nie, to zakłada się, że wystąpią. Tak postępują ekologiści straszący katastrofą klimatyczną. Ich guru, Greta Thunberg, szerzy poczucie grozy: „Nie chcę waszej nadziei, chcę, abyście doświadczyli paniki. Wszyscy powinni odczuć strach, który ja czuję każdego dnia”. W ten sposób „zasada ostrożności” staje się „strachem przed przyszłością”.

Trzeba brać pod uwagę zmiany klimatyczne, ale niekoniecznie trzeba rujnować światową gospodarkę poprzez drastyczną redukcję dwutlenku węgla.

Prof. Roberto de Mattei, włoski historyk, zauważa, że z tego rodzaju budowaniem atmosfery strachu przed przyszłością mieliśmy już wielokrotnie do czynienia. Na przykład w roku 1825 w Wielkiej Brytanii protestowano przeciwko trasie kolejowej między Liverpoolem a Manchesterem, która miałaby powodować brak mleka u krów, a ponadto być przyczyną wymierania ptaków z powodu zanieczyszczenia powietrza. W imię zasady ostrożności blokowano użycie DDT do walki z malarią, tyle że w konsekwencji malaria rozszerzała się, zbierając śmiertelne żniwo. W wielu krajach blokowane są plany budowania elektrowni atomowych, co przy zamykaniu elektrowni węglowych może prowadzić jedynie do coraz większych problemów energetycznych, które uderzą szczególnie w najbiedniejszych. No ale większość na Zachodzie jest przekonana, że zmiany klimatyczne doprowadzą do globalnej katastrofy, jeśli nie podejmiemy różnych programów pt. „emisja dwutlenku węgla – zero”. Nie ma na to dowodów, ale skoro nie ma też dowodów, że katastrofy nie będzie, to – zgodnie z ideologiczną zasadą ostrożności – trzeba działać, jakby katastrofa miała nastąpić. Tylko że w ten sposób można doprowadzić do innych, rzeczywistych katastrof.

Nie brakuje uczonych, którzy – jak Bjørn Lomborg, szef duńskiego ośrodka badawczego Copenhagen Consensus Center – uważają, że obecna polityka klimatyczna jest podporządkowana ideologii, w tym ideologicznie rozumianej zasadzie ostrożności. „Ta osobliwa obsesja na punkcie zmian klimatycznych sprawia – stwierdza Lomborg – że przechodzimy od marnowania miliardów do marnowania bilionów dolarów na bezowocne polityki. Jednocześnie ignorujemy coraz więcej pilniejszych i łatwiejszych globalnych wyzwań. A dodatkowo bezmyślnie straszymy dzieci i dorosłych”. Zmiany klimatyczne były zawsze. Trzeba je brać pod uwagę. Ale niekoniecznie trzeba rujnować światową gospodarkę poprzez drastyczną redukcję emisji dwutlenku węgla.

Rozsądni ludzie zastanawiają się nad ryzykiem swych działań, potrafią być ostrożni, ale nie niszczą swojego i innych życia ideologicznie rozumianą zasadą ostrożności, czyli strachem przed katastrofami, których prawdopodobieństwa nikt nie udowodnił. Swoją drogą, na świecie byłoby lepiej, gdyby ludzie bali się wiecznego potępienia, tak jak boją się zmian klimatycznych. Wszak potępienie jest możliwe. Może bardziej niż katastrofa klimatyczna.

dkowalczyk@jezuici.pl

Autor jest profesorem Wydziału Teologicznego Papieskiego Uniwersytetu Gregorianum w Rzymie

Tym razem w Węgry

Automatyczne odrzucenie wniosku o azyl migranta, który przybył z bezpiecznego kraju, jest niezgodne z prawem Unii – orzekł Trybunał Sprawiedliwości UE w sprawie prowadzonej przeciwko Węgrom.

Więźniowie Łukaszenki

Minęło 228 dni od zatrzymania liderki Związku Polaków na Białorusi ciężko chorej Andżeliki Borys i Andrzeja Poczobuta, działacza ZPB. W ich sprawach wciąż toczy się „śledztwo”. Nie wiadomo, ile jeszcze czasu spędzą w areszcie, zanim sprawa zostanie skierowana do sądu.

Pociąg bez chorych

We Włoszech można zatrzymać pociąg, jeżeli wśród pasażerów jest ktoś z objawami wskazującymi na COVID-19. Taką możliwość wprowadza rozporządzenie ministerstw zdrowia i infrastruktury, które weszło w życie.

REKLAMA

ks. prof. Waldemar Chrostowski

Czasy ostateczne

Pojęcie „czasy ostateczne" ma korzenie zarówno w Starym, jak i w Nowym Testamencie. Na początku Adwentu warto przypomnieć, jaką treść Biblia pod tym pojęciem zawiera.

Stopniowe objawianie się Boga, najpierw w dziejach biblijnego Izraela, a następnie w osobie Jezusa Chrystusa i w Kościele, sprzyjało postępującej sakralizacji czasu. Skoro Bóg objawiał siebie w historii, za pośrednictwem konkretnych osób i wydarzeń, wynikało stąd dowartościowanie wymiaru przeszłości i teraźniejszości. Nie wyczerpywało to jednak całości obecności i działania Boga, ukierunkowanych ku przyszłości – nie tylko wyznaczonej ramami czasu, lecz i tej, która wykracza poza czas i do której ludzkie doświadczenie nie ma dostępu.

Ty, Boże, trwasz na wieki

Z naszej perspektywy przyszłość ma ograniczenia uwarunkowane przestrzenią i czasem, a więc przemijaniem i przejściowością. Ale nie tak jest z perspektywy Boga, który przekracza wszelką ludzką miarę i porządek, jaki znamy. To, co dostępne człowiekowi oraz stanowi różnorodne środowisko i konteksty naszego życia, jest doczesne. Bóg zaś żyje zawsze, a więc również przed czasem, który zaistniał wraz ze stworzeniem świata. Księga Przysłów, przedstawiając Mądrość jako współpracowniczkę Boga, wysławia Jego istnienie „przed dziełami swymi, od pradawna", „od początku, przed pradziejami ziemi" (Prz 8, 22-23). To samo odnosi się do przyszłości, nazywanej eschatologiczną, która nastanie, gdy świat w swojej obecnej postaci bezpowrotnie przeminie.

Wzgląd na absolutny początek świata i ludzkości uzasadnia przekonanie, że z woli Bożej musi też nastąpić ich koniec. Nie oznacza to absolutnego unicestwienia wszystkiego, z długimi dziejami ludzkości włącznie, ani powrotu do stanu „nie-bytu" jako nicości, lecz gruntowne i ostateczne podsumowanie dziejów oraz ich przemianę, której kształt zna tylko Bóg. Zapowiada to hebrajski rzeczownik *'olam*, który obok pokrewnych znaczeń jest przekładany jako „wieczność". Bieg wydarzeń składających się na doczesność można z większym czy mniejszym prawdopodobieństwem przewidzieć, na jedne wpływać, a innych uniknąć. Wieczność to trwanie, które w żaden sposób nie jest ograniczone czasem i jego uwarunkowaniami. Bóg jest Panem czasu i wieczności, a psalmista, wyrażając swój podziw, wołał: „Ty, Boże, jesteś od wieków i trwasz na wieki" (Ps 90, 2).

W różnych miejscach Biblii Hebrajskiej występuje wyrażenie *'acharit hayyamim*, dosłownie „koniec dni" bądź „koniec czasów", któremu towarzyszy przyimek „przy" – „przy końcu dni/czasów" – albo „na" – „na końcu dni/czasów". Wskazując na przyszłość, która przyniesie przemianę wszystkiego, co znamy, zwłaszcza tego, co trudne, słowa te niosą pociechę. Ta przyszłość, mimo że jej nadejście nie nastąpi szybko, jest wpisana w doczesność. Patriarcha Jakub na łożu śmierci rzekł do swoich synów: „Zgromadźcie się, a powiem wam, co was czeka na końcu dni" (Rdz 49, 1); „na końcu dni" – czyli w przyszłości, której doświadczycie wy i wasi potomkowie. Z kolei pogański prorok Balaam, odmawiając prośbie króla Balaka, który domagał się wypowiedzenia klątwy na Izraelitów, powiedział: „Chodź, chcę ci oznajmić, co lud ten przy końcu dni uczyni mojemu ludowi" (Lb 24, 14). W jednym i drugim przypadku chodzi o wymiar doczesności, który – chociaż może być bardzo odległy – pozostaje pod pełną kontrolą Boga.

Słowa pociechy idą w parze z zobowiązaniami moralnymi i wizją przyszłego nawrócenia. Ostrzegając rodaków przed apostazją i niewiernością, Mojżesz zapowiadał dotkliwe kary, które ich spotkają, lecz zarazem podkreślił: „W swoim utrapieniu, gdy wszystko to was spotka, w ostatnich dniach nawrócicie się do Pana, Boga swego, i będziecie słuchać Jego głosu" (Pwt 4, 30). Mimo że aktualna sytuacja pozostawia wiele do życzenia, Bóg objawia swoją wolę przez Mojżesza i zapowiada przemianę. Wydaje się ona nierealna, ale na pewno przyjdzie.

Doczesność i wieczność

W innych miejscach, w których pojawia się wyrażenie *'acharit hayyamim*, wskazuje ono, że skutki opisywanych wydarzeń i wyborów moralnych mają wielki wpływ na kształtowanie przyszłości. Im bardziej dostrzega się i przeżywa przejściowość obecnego porządku, tym lepiej można odróżnić pożytki z pełnienia dobra i zagrożenia wynikające z ulegania złu. Owoce dobra, o które trzeba zabiegać, są trwałe oraz skutkują pomyślnością i szczęściem. Skutki zła, które jest zaraźliwe, też mogą być trwałe. Zawsze natomiast prowadzą do krzywd i nieszczęść, których można byłoby uniknąć. Patrząc na siebie i świat w świetle wiary w Boga i wartości, które ona ze sobą niesie, przeczuwamy nie tylko bieg doczesności, lecz i naturę wieczności.

Księga Amosa, a za nią inne księgi Starego Testamentu zapowiadają dzień Pański, w którym dokona się sprawiedliwy sąd Boży nad światem. Nauczanie proroka zawiera dramatyczne wezwanie: „Szukajcie dobra, a nie zła, abyście żyli!" (Am 5, 14). Chociaż w świecie panoszą się rozmaite przejawy zła i grzechu, to wyznawcy Boga nie mogą tracić nadziei, gdyż do Boga, a nie do zła, należy ostatnie słowo. Prorok Izajasz wołał: „Albowiem Dzień Pana Zastępów nadejdzie przeciw wszystkim pysznym i nadętym i przeciw wszystkim hardym, by się ukorzyli" (Iz 2, 12); oraz: „Wtedy pycha człowieka będzie poniżona i upokorzona ludzka wyniosłość; sam tylko Pan się wywyższy dnia owego" (2, 17). „Ów dzień", który położy definitywny kres wszystkiemu, co złe i grzeszne, połączy dwa wymiary – doczesność i wieczność.

Nadejście i charakter przejścia od doczesności do wieczności są znane jedynie Bogu. Zapowiadając objawienie się Zbawcy, Księcia Pokoju, prorok Izajasz uwypuklił napięcie między „czasem pierwszym", czyli przeszłością, naznaczoną przeciwnościami i cierpieniem, a „czasami ostatecznymi", czyli przyszłością, w której Bóg odmieni losy swoich wyznawców (Iz 8, 23). Zapowiadana przyszłość mieści się jeszcze w obrębie doczesności, a zarazem już jest wychylona ku wieczności i ją zapoczątkowuje. Napięcie między „jeszcze" i „już" wskazuje na rozstrzygające znaczenie owego radykalnego przełomu. Nawiązanie do niego pojawia się w nauczaniu Jeremiasza na temat konieczności rozróżniania prawdziwych i fałszywych proroków: „Nie ustanie gniew Pana, dopóki nie wykona On i nie urzeczywistni zamysłów swego serca; przy końcu dni zrozumiecie to w pełni" (Jr 23, 20). Nieunikniony sąd nad fałszywymi prorokami wyznacza granicę między najodleglejszą przyszłością wpisaną w porządek doczesności, a tym, co eschatologiczne, czyli ostateczne, i jest przedsmakiem wieczności.

Wiara w jedynego Boga coraz mocniej uzasadniała przekonanie, że w doczesności

Pozostałości Qumran nad Morzem Martwym, gdzie żyła przed Chrystusem wspólnota oczekująca „kresu dni" i nadejścia Mesjasza

fot. xhz

nie wszystko da się należycie uporządkować i całkowicie odmienić ku dobremu. Ludzka podatność na uleganie złu z jednej strony zawsze zostawia wiele miejsca na miłosierdzie Boga, a z drugiej sprawia, że zła nie da się zupełnie wyplenić. Ostateczne zwycięstwo nad złem nie dokona się więc w porządku doczesności, którego bieg w ogromnej mierze zależy od wyborów moralnych dokonywanych przez każdego człowieka, lecz – jako dzieło Boga – wykracza poza doczesność, a zatem jest sprawą wieczności.

Czas się wypełnił

W duchowym klimacie wiary i pobożności Starego Testamentu rozwijało się i krzepło zjawisko eschatologizacji pojęcia „koniec czasów". Coraz częściej były one postrzegane jako „czasy ostateczne", czyli takie, po których nie nastąpi już nic, co mogłoby przeszkodzić zbawczym zamiarom Boga albo je udaremnić. Wizja męża w białych szatach zamieszczona w Księdze Daniela zawiera wątek nadziei znacznie wykraczającej poza doczesność: „Przyszedłem, by zapewnić ci zrozumienie tego, co spotka twój naród przy końcu dni; bo to widzenie odnosi się do tych dni" (Dn 10, 14).

Historia ludu Bożego, naznaczona przemocą i gwałtem zadawanym przez wrogów, analogicznie jak całe dzieje ludzkości, będzie miała kulminację wychodzącą poza wymiar czasu. Na długo przed II wiekiem przed Chrystusem, kiedy powstała Księga Daniela, prorok Izajasz (11, 1-9) malował wspaniały obraz „nowego wieku", przypominającego doskonałość samych początków świata i człowieka. Ten „nowy wiek", nieskończony w swoim trwaniu, zwieńczy wszystko, co dobre, pokonując i usuwając wszystko, co złe. Zasadnicza różnica pomiędzy doczesnością a wiecznością znajdzie wyraz w nastaniu „nowych niebios i nowej ziemi" (Iz 65, 17).

Zapowiedzi „czasów ostatecznych" niosły tak mocną nadzieję, że pod koniec epoki Starego Testamentu były wyczekiwane z coraz większą intensywnością. Potwierdzają to wierzenia i praktyki religijne wspólnoty, która osiadła w Qumran, na zachód od Morza Martwego. Wyrażała się w nich pewność opieki Boga nad Jego wyznawcami połączona z niecierpliwym pragnieniem, żeby przybliżyć „kres dni" i pomóc w zapoczątkowaniu całkowitego panowania Boga nad światem. Nic dziwnego, że w takiej duchowej atmosferze przybierały na sile nadzieje mesjańskie.

Choć w świecie panoszą się rozmaite przejawy zła i grzechu, to jednak do Boga należy ostatnie słowo.

Przyjście Jezusa i wiara w Niego jako oczekiwanego Mesjasza oznaczały kres dotychczasowego porządku. Cała wcześniejsza historia Izraela jako ludu Bożego wybrania przygotowywała do tego najdonioślejszego wydarzenia. Jan Chrzciciel nauczał tłumy nad Jordanem: „Czas się wypełnił i bliskie jest Królestwo Boże" (Mk 1, 15). Pierwszym chrześcijanom wydawało się, że skoro Bóg tak definitywnie wszedł w historię ludzkości, to nie wydarzy się już nic radykalnie nowego, bo nic nie może dorównać temu niezwykłemu przejawowi miłości Boga do człowieka. Święty Paweł w Liście do Galatów napisał: „Gdy jednak nadeszła pełnia czasu, zesłał Bóg Syna swego, zrodzonego z Niewiasty, zrodzonego pod Prawem, aby wykupił tych, którzy podlegali Prawu, byśmy mogli otrzymać przybrane synostwo" (Ga 4, 4).

Radykalna nowość wcielenia Syna Bożego i dokonane przez Niego dzieło zbawienia sprzyjały w pierwszym pokoleniu chrześcijan „gorączce eschatologicznej" przewidującej rychły „kres czasów". Jej najbardziej wymowne świadectwo stanowi Pierwszy List św. Pawła do Tesaloniczan, najstarsze pismo Nowego Testamentu, z ostrzeżeniem, że „dzień Pański przyjdzie tak jak złodziej w nocy" (1 Tes 5, 2).

Gorączkowe oczekiwania rychłego końca miały istotną konsekwencję. Wyrażały przeświadczenie widoczne w Pierwszym Liście do Tesaloniczan (1 Tes 4, 13-18), że Jezus Chrystus odkupił tych, którzy żyli w przeszłości, i tych, którzy żyją w ówczesnej teraźniejszości, nie pozostawiając miejsca dla przyszłości, a w niej dla kolejnych pokoleń ludzkości. Następne listy św. Pawła świadczą o tym, że szybko skorygował wcześniejsze nastawienie. Przyjście Jezusa Chrystusa nie zakończyło biegu historii, lecz nadało jej sens zamierzony i urzeczywistniony przez Boga. Po „czasie Jezusa" nastał „czas Kościoła". Z perspektywy Starego Testamentu stanowi on część zapowiadanych „czasów ostatecznych", natomiast z perspektywy Nowego Testamentu, opartej na zbawczej śmierci i zmartwychwstaniu Jezusa Chrystusa, zmierza ku swojej pełni w przyszłości.

Z zapowiedziami „czasów ostatecznych" wiąże się nowa jakość, nieosiągalna w Starym Testamencie, a mianowicie wzgląd na najważniejsze skutki dzieła zbawienia dokonanego przez Chrystusa. Obecność w nas Jego Ducha staje się poręką niezłomnej nadziei na życie wieczne z Bogiem: „Jeżeli mieszka w was Duch Tego, który Jezusa wskrzesił z martwych, to Ten, co wskrzesił Chrystusa z martwych, przywróci do życia wasze śmiertelne ciała mocą mieszkającego w was swego Ducha" (Rz 8, 11). Chrześcijańska wizja „czasów ostatecznych" niesie pewność, że dzieje ludzkości układają się w historię zbawienia, która połączy doczesność z wiecznością.

Nie sprawdziła się teza z lat dziewięćdziesiątych o końcu historii, czyli że demokracja liberalna zapewni trwały pokój. Dokąd zmierzamy?

Na naszych oczach potwierdzają się inne słowa sprzed trzydziestu lat, o wiele bardziej trafne, św. Jana Pawła II z „Centesimus annus" – o tym, że „demokracja bez wartości łatwo się przemienia w jawny lub zakamuflowany totalitaryzm". Kamuflażu jest już coraz mniej, co pokazują takie praktyki, jak cenzurowanie „nieprawomyślnych tekstów" w mediach społecznościowych. Jeśli można trwale zbanować urzędującego prezydenta Stanów Zjednoczonych, mówię o Donaldzie Trumpie, to można wszystko.

fot. arch. prof. Grzegorza Kucharczyka

KRYZYS I NADZIEJA

Z prof. **Grzegorzem Kucharczykiem**, historykiem i publicystą, rozmawia Barbara Stefańska

Jan Paweł II, jeszcze jako Karol Wojtyła, w jednym z wierszy napisał, że pod warstwą wydarzeń są zmagania sumień. Jakie zmagania toczą się dzisiaj?

Jan Paweł II wołał o ludzi sumienia. Tak samo bł. prymas Stefan Wyszyński, kiedy we wrześniu 1980 r., a więc gdy rodziła się Solidarność, mówił, że na nic się zdadzą wszelkie zmiany, jeżeli nie obudzą się sumienia. Ład w sumieniu jest warunkiem koniecznym rzeczywistej odnowy, czyli niepodległości.

Chodzi o sumienie indywidualne każdego człowieka?

Bł. kard. Wyszyński rozróżniał trzy płaszczyzny sumienia. 6 stycznia 1981 r. w archikatedrze warszawskiej mówił w homilii o sumieniu indywidualnym, rodzinnym i narodowym. To ostatnie – powiedział – jest wypełnianiem nakazu moralnego obrony suwerenności ojczyzny. „Trzeba ojczyźnie poświęcić wszystko, trzeba przy niej trwać, trzeba nabrać do niej zaufania, nie należy rozpraszać sił ojczystych, tylko je organizować, nie oglądać się na prawo i lewo i nie ulegać pokusie nowej Targowicy, skądkolwiek by ona nie przyszła".

Jak można formować sumienie narodowe?

Słowa Prymasa Tysiąclecia, by „nie oglądać się na prawo i lewo", oznaczają, by nie „zapożyczać się u obcych wielkości" i nie „zwisać na klamkach obcych myśli", używał takich sformułowań. Mówił to na zjeździe teologów na KUL, ale te słowa odnoszą się również do rzeczywistości społecznej. „My musimy przede wszystkim myśleć kategoriami i mózgami polskimi" – mówił bł. Prymas. Tym tropem trzeba iść.

Zauważmy, że reakcje wielu ludzi na działania państwa polskiego, zabezpieczającego polską granicę na wschodzie, są dowodem na to, że nie chcą oni w ten sposób myśleć i realizują (świadomie lub nie), jak mawiał Prymas, obce zamówienia. Nas na to nie stać. Wydarzenia na granicy polsko-białoruskiej świadczą także o sporym deficycie racjonalności. Zamiast słuchać argumentów logicznych, ulega się ideologii, co jest oznaką pewnego kryzysu.

Nie można „zapożyczać się u obcych wielkości" i „zwisać na klamkach obcych myśli" – mówił kard. Wyszyński.

A jak w tej sytuacji pogodzić obronę granic z miłosierdziem wobec ludzi?

Te zawołania o miłosierdziu są konfrontowane z obrazami, które pokazują regularny szturm zorganizowanych oddziałów na zasieki i policjantów, rzucanie kamieniami, kawałkami betonu, kłodami drzew. To nie jest inscenizacja, ale fakt. Jak te fakty konfrontować z tym, co się mówi o miłosierdziu? To jest fałszowanie tego ważnego, pięknego słowa. W ostatnich latach jest ono poddawane atakowi, którego efektem jest wywrócenie pojęcia miłosierdzie. Każe się być miłosiernym wobec ludzi, którzy szturmują polską granicę. Nikt nie zabrania im wstępu do Polski w miejscach, które są do tego przeznaczone, czyli na przejściach granicznych. Oni nie chcą tego robić, są do tego szkoleni, przygotowywani, za to być może im się płaci. Po raz kolejny mamy do czynienia z ideologią, a nie rozumem i zdrowym rozsądkiem.

W książce sprzed roku łączy Pan kryzys rozumu z kryzysem cywilizacji zachodniej, a także Kościoła. Który z tych kryzysów jest pierwszy?

Kryzys Kościoła. Jeśli źródło słabo bije, to i nurt rzeki jest mizerny. Albo inaczej: jeśli źródło jest przybrudzone, to i nurt rzeki taki będzie. Podobnie w wymiarze historyczno-cywilizacyjnym. Cywilizacja, którą nazywamy łacińską czy zachodnią, urodziła się jako uboczny produkt ewangelizacyjnej pracy Kościoła. I jeżeli Kościół jest w kryzysie duchowym, intelektualnym czy moralnym, to rzutuje to na stan naszej cywilizacji. I odwrotnie: jeżeli Kościół się odnawia, zyskuje wigor duchowy, intelektualny i moralny, to tym lepiej dla naszej cywilizacji. Tak zawsze było w naszej historii.

A czy można naszą cywilizację zbudować na czymś innym – niekoniecznie czerpiąc z chrześcijaństwa – na przykład na uniwersalnych wartościach, prawach człowieka?

Gdy ktoś posługuje się pojęciami „wartości uniwersalne", „prawa człowieka" czy „prawa osoby ludzkiej", to – jeśli jest uczciwy intelektualnie i poszuka głębiej – znajdzie korzenie

chrześcijańskie każdego z nich. Prawa człowieka zasadzają się na godności człowieka. Największym zabezpieczeniem tej godności jest fakt, że jesteśmy dziećmi jednego Boga, który nas stworzył, stąd płynie nasza godność. Jak powtarzamy w *Credo* każdej niedzieli: On to dla nas ludzi i dla naszego zbawienia stał się człowiekiem. Największa tajemnica dziejów i największy cud – inkarnacja Boga. To jest właśnie godność człowieka, z tego się biorą wszystkie inne prawa człowieka.

A kto wprowadził do kultury europejskiej pojęcie „osoba”? Teologia chrześcijańska, namysł nad tym, czym jest Trójca Święta, czym są Osoby Boskie, jaka jest Ich natura. To się wiązało z wielkimi sporami teologicznymi pierwszych wieków, ale zaowocowało wprowadzeniem do obiegu intelektualnego pojęcia osoby. Jeśli ktoś jest uczciwy intelektualnie, a posługuje się takimi pojęciami, to odkryje, że u korzenia każdego z nich jest chrześcijaństwo.

Sumienie narodowe skłania do wypełniania moralnego nakazu obrony suwerenności ojczyzny.

Skoro wielu ludzi nie przyznaje się do chrześcijaństwa, jak się dzisiaj porozumieć, jak odzyskać jedność?

Najpierw trzeba pracować nad odnową Kościoła, nie tylko w sensie hierarchicznym, ale w ogóle jako wspólnoty ludzi na serio wierzących w Chrystusa. Dopiero potem można myśleć o oddziaływaniu na ludzi, którzy już są na peryferiach, pogubili się. Chodzi o to, żeby ludziom, którzy potrzebują pomocy, dać pomoc rzeczywistą, nie jakieś podróbki. Ludzie szybko odkrywają, że coś jest podróbką, jest nieautentyczne, zwłaszcza ludzie młodzi. To jest przesąd, że młodzi są niechętni jakimś wymaganiom, choć zawsze znajdą się tacy, którzy powiedzą: „Nie”. Ale generalnie młodzi, widząc autentyczność, spójność między słowami a czynami, idą za tym. Na tym polegały tajemnica, wielkość i autorytet błogosławionego kard. Wyszyńskiego: widziano spójność między słowami a czynami, to promieniowało z niego. I od tego trzeba zaczynać. Najpierw uzdrowić siebie, nasze sumienie indywidualne, rodzinne i narodowe, a potem iść dalej.

Jakie widzi Pan pozytywne znaki dzisiejszych czasów?

Nadzieją jest sam fakt istnienia Kościoła, nawet gdy ma on kłopoty. Tak jak z matką – jeżeli matka jest chora, ma się źle, cała rodzina niepokoi się i cierpi. Ale to, że matka jest, samo w sobie jest znakiem nadziei.

Znakiem nadziei są sakramenty Kościoła i najważniejszy z nich, czyli Eucharystia. Cuda Eucharystyczne miały miejsce w Polsce parę lat temu, a jeden z nich na wschodzie, w Sokółce. Kto dziś o tym mówi i przypomina? Gdy jesteśmy świadkami banalizacji, desakralizacji Najświętszego Sakramentu, to jest największa nadzieja – rzeczywiście, realnie obecny Bóg. Co może być większego?

Może te negatywne kwestie związane z Kościołem przebijają się bardziej do mediów?

Istota polega na tym, żeby bardziej słuchać Boga niż ludzi, nawet tych ludzi w mediach. Czyli słuchać nauczania Kościoła. A kto w sposób bardzo dobry czy doskonały wcielał nauczanie Kościoła? Ci, którzy są oficjalnie potwierdzeni – błogosławieni i święci. Weźmy bł. prymasa Wyszyńskiego za wzór. Jak on musiał się zmagać z różnymi trudnymi sprawami, także wewnątrz Kościoła, ale zawsze znajdował ten zasadniczy punkt odniesienia: żywą wiarę, ale też odwołanie się do rozumu. Powiedział w 1961 r. do polskiej młodzieży: Wy musicie mocno wierzyć, ale nie wolno wam wierzyć ślepo. Ponieważ macie rozumną duszę. Macie mieć – mówił wielokrotnie przy różnych okazjach – rozumne serca. W 1981 r. powiedział: Pamiętajcie, najmilsi, serce jest bardzo ważne, ale głowa jest wyżej.

Jesteśmy świadkami próby sprowadzania wiary tylko i wyłącznie do sfery uczuć czy odczuć. To jest ważne, ale nie wyczerpuje wiary. Jeżeli wyłącznie uczucia są podstawą, a uczucia są ulotne, raz są, raz ich nie ma, co wtedy z wiarą? Więc wiara to coś więcej niż uczucia, bardzo pozytywne, wzniosłe, ale ulotne. Trzeba budować na skale, którą jest zarówno wiara, jak i rozum.

W ten sposób można się także obronić przed ekspansją ideologii, które ukrywają się pod teoriami naukowymi, a urągają zdrowemu rozsądkowi.

Jeśli nastąpił pewnego rodzaju cywilizacyjny kryzys albo zderzenie cywilizacji, jaki przewiduje Pan dalszy scenariusz?

Trudno przewidywać konkretne scenariusze. Jednak doświadczenia wszystkich dotychczasowych kulturkampfów pokazują, że przetrwali ci, którzy potrafili zachować – jak pisał Zbigniew Herbert – „włókna duszy i chrząstki sumienia”.

PROMOCJA

W SKRÓCIE

■ **„Malbork w Prusach Królewskich”** – to tytuł wystawy eksponatów z 315 lat okresu polskiego w dziejach zamku malborskiego i Malborka. Na zamku krzyżackim w Malborku zobaczyć można m.in. wapienną rzeźbę Chrystusa w Ogrójcu z 1390 r.

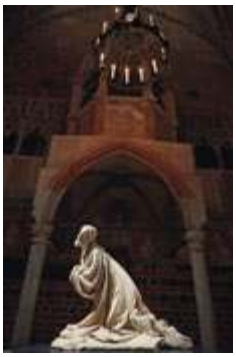

fot. PAP/Adam Warżawa

■ **Panowanie Boże.** – W dobie demokratyzowania wszystkiego i wszystkich oraz dzielenia świata na demokratyczny, czyli dobry, i niedemokratyczny, czyli zły, trzeba nieustannie przypominać, że nasze przywiązanie do Chrystusa Króla i Jego królestwa nie wynika z przekory wobec współczesności, ale z prostej wierności objawionej prawdzie o Jezusie, który przyszedł, aby przynieść panowanie Boże – mówił abp Stanisław Gądecki w poznańskiej katedrze w uroczystość Jezusa Chrystusa Króla Wszechświata.

■ **Do modlitwy!** Biskup tarnowski Andrzej Jeż apeluje o modlitwę o ustanie pandemii oraz w intencji ojczyzny i pokojowego rozwiązania kryzysu na granicy. Akcja Katolicka Diecezji Tarnowskiej rozpoczęła modlitewną sztafetę „Pokój Tobie, Polsko, Ojczyzno moja!”.

■ **Kapelani z wojskowymi.** – Oprócz posługi sakramentalnej, niedzielnej Eucharystii, bardzo ważne są zwykła, fizyczna obecność, życzliwa rozmowa, wsparcie psychologiczne – mówi w rozmowie z KAI ks. ppor. Artur Janczarek, kapelan Ordynariatu Polowego, który towarzyszył polskim żołnierzom strzegącym granicy z Białorusią.

■ **Wsparcie dla mundurowych.** Żołnierze 16 Dywizji Zmechanizowanej realizujący zadania na granicy państwa oraz ich rodziny mogą uzyskać pomoc prawną, psychologiczną i duszpasterską, korzystając z uruchomionej infolinii. Działa ona każdego dnia całodobowo pod nr. tel. 727 013 210 oraz od poniedziałku do piątku w godz. 7–19 pod nr. 261 32 34 77.

■ **Zapora całą dobę.** Mariusz Kamiński zapowiedział, że budowa zapory na granicy rozpocznie się w tym roku, a prace będą prowadzone równolegle przez różne firmy na czterech odcinkach, 24 godziny na dobę w trybie trzyzmianowym.

fot. PAP/Waldemar Deska

POGRZEB LEGENDY

Na Jasnej Górze odbyły się uroczystości pogrzebowe o. Jerzego Tomzińskiego. Mszę pogrzebową celebrowali polscy biskupi na czele z abp. Stanisławem Gądeckim, przewodniczącym KEP, którzy specjalnie zmienili program swoich rekolekcji. Modlitwą dziękowali za pracę o. Jerzego w Komisji Maryjnej i przy wielu inicjatywach oraz programach podejmowanych przez niego, zwłaszcza z prymasem Wyszyńskim.

Liturgia pogrzebowa odprawiona została dokładnie w 56. rocznicę przewodniczenia przez o. Jerzego Mszy świętej dla wszystkich ojców soborowych. Abp Gądecki określił go „słońcem Jasnej Góry”, a abp Depo – „człowiekiem naszych biografii” i „związywania posługą Ewangelii i sakramentów świętych wielu pokoleń biskupów, kapłanów, osób życia konsekrowanego i Ludu Bożego, zwłaszcza w charyzmacie miejsca, jakim jest Jasna Góra, zawierzenia i zwycięstwa przez Maryję”.

Na uroczystości pogrzebowe licznie przybyli kapłani, pielgrzymi, delegacje różnych parafii i wspólnot, ruchów i stowarzyszeń, władz wojewódzkich, samorządowych. Ciało śp. o. Jerzego spoczęło w paulińskim grobowcu na cmentarzu św. Rocha w Częstochowie.

ŚMIERĆ W MILCZENIU

Pod hasłem „Zabijani w ciszy” ulicami Poznania przeszedł marsz milczenia, który wpisuje się w ogólnoświatową akcję #RedWeek. Tego samego dnia jasnogórska wieża została podświetlona na czerwono. To symbol krwi przelanej przez chrześcijan z miłości do Chrystusa.

Międzynarodowa kampania #RedWeek ma przypomnieć o dramacie chrześcijan prześladowanych za wiarę. Według jednego z raportów na świecie jest ich nawet 400 mln. Akcja, w trakcie której kościoły, budynki i pomniki są podświetlane na czerwono, objęła m.in. Koloseum w Rzymie i figurę Chrystusa w Rio de Janeiro.

Dyrektor sekcji polskiej Papieskiego Stowarzyszenia Pomoc Kościołowi w Potrzebie ks. prof. Waldemar Cisło zaprosił

fot. Biuro Prasowe PKWP Polska

proboszczów, by wzięli udział w akcji w kolejnych latach. – Są kościoły, gdzie jest to technicznie proste – mówi. – RedWeek to znak zwrócenia uwagi, że nasi Bracia i Siostry są zabijani tylko dlatego, że są chrześcijanami – podkreśla.

ZNACZEK NADZIEI

Na WAT w Warszawie prezes zarządu Poczty Polskiej SA Tomasz Zdzikot oraz wiceminister obrony narodowej Wojciech Skurkiewicz uczestniczyli w uroczystym wprowadzeniu do emisji znaczka „Armia Andersa – Szlak Nadziei”.

fot. PAP/Tomasz Czell

fot. PAP/Waldemar Deska

MIMO TROSK I NIEPOKOJÓW

By „stać na straży moralnie zdrowej rodziny" zachęcał górników bp Paweł Stobrawa. Biskup pomocniczy opolski przewodniczył na Jasnej Górze Mszy świętej z udziałem przedstawicieli górników różnych sektorów przemysłu wydobywczego i pracowników branży energetycznej oraz ich rodzin. Pielgrzymkę górników zorganizował Krajowy Sekretariat Górnictwa i Energetyki NSZZ „Solidarność". Duchowny zachęcał, by mimo trosk i niepokojów towarzyszących pracy górnicy „inwestowali w swoje życie duchowe", swoją codzienność przeżywali w jedności z Bogiem, opierali się na wierze. Leszek Wróbel, emerytowany górnik Kopalni Węgla Kamiennego „Pniówek", podkreślił, że wiara umacnia górników nie tylko w pracy, ale i w domu, bo górniczy zawód jest ciężki. Na pielgrzymkach modli się za swego zmarłego tragicznie w kopalni szwagra. – To była jego ostatnia szychta, za dwa tygodnie miała mu się urodzić córka, zginął w tzw. przodku od rozrzutu skał – opowiadał.

PIĘĆ LAT PO INTRONIZACJI

fot. arch. Archidiecezji Krakowskiej

W uroczystość Chrystusa Króla do sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Krakowie przybyli czciciele Chrystusa Króla. Mszy świętej sprawowanej w samo południe w bazylice przewodniczył ks. bp Stanisław Jamrozek, delegat KEP ds. Ruchów, Grup, Wspólnot i Stowarzyszeń Intronizacji Jezusa Chrystusa, a homilię wygłosił ks. prof. Marek Chmielewski, konsultant delegata Konferencji Episkopatu Polski ds. Ruchów Intronizacyjnych. W homilii ks. prof. Marek Chmielewski zauważył: – W obliczu tylu zagrożeń moralno-duchowych i cywilizacyjnych – różnych hybrydowych bitew oraz wojen, jakie toczą się nie tylko na wschodniej granicy czy na ulicach, ale także w zaciszu gabinetów różnych strategów nowego światowego porządku – i nam coraz bardziej cisną się na usta słowa Piotra: „Panie, do kogóż pójdziemy?". Coraz bardziej wymowne staje się zawołanie: „Króluj nam, Chryste!".

SKARBY WODNEGO TORU

Podczas inwestycji pn. „Modernizacja toru wodnego Świnoujście-Szczecin do głębokości 12,5 metra", realizowanej przez Urząd Morski w Szczecinie, zostało wydobyte 100 ton obiektów zabytkowych, co jest ewenementem w powojennej historii naszego kraju. Udało się z nich stworzyć wystawę „Zabytki toru wodnego Szczecin-Świnoujście", prezentowaną na dziedzińcu Muzeum Narodowego w Szczecinie – Muzeum Tradycji Regionalnych.

fot. PAP/Marcin Bielecki

W SKRÓCIE

■ **„Duchowe świadectwa kapliczek przydrożnych"** to konkurs malarski Narodowego Instytutu Kultury i Dziedzictwa Wsi, którego celem jest popularyzacja charakterystycznych dla twórczości ludowej dziedzin sztuki oraz wzmacnianie lokalnej tożsamości kulturowej. Patronat nad nim objął metropolita częstochowski abp Wacław Depo. Termin nadsyłania prac został przedłużony do 30 listopada. Szczegóły: www.nikidw.edu.pl.

■ **Nie żyje 29-letni górnik** poszkodowany w wyniku przerwania podziemnej tamy izolacyjnej w rybnickiej kopalni Chwałowice – potwierdziła Polska Grupa Górnicza, do której należy zakład. Dwaj inni górnicy pracujący w pobliżu tamy trafili do szpitala.

■ **Prokuratura na granicy.** – Prokuratura Rejonowa w Sokółce podjęła decyzję o wszczęciu śledztwa ws. podejrzenia czynnej napaści na funkcjonariuszy policji, SG i żołnierzy – poinformował komendant główny Policji Jarosław Szymczyk. Jak dodał, „w tej chwili trwają na miejscu oględziny".

■ **Możliwa katastrofa kolejowa?** Po atakach na polskich funkcjonariuszy szef polskiej Straży Granicznej gen. dyw. Tomasz Praga wystosował pismo do swojego białoruskiego odpowiednika: „Jeśli nie zaobserwujemy poprawy bezpieczeństwa na tym obszarze, Polska będzie zmuszona do wstrzymania towarowego ruchu kolejowego przez przejście graniczne w Kuźnicy. Przebywanie tam licznych grup migrantów, wrogo nastawionych do polskich służb, stwarza ryzyko wystąpienia na tym obszarze wielu nieoczekiwanych i niebezpiecznych sytuacji, w tym katastrofy kolejowej".

■ **Komu służy wyśmiewanie?** Netflix udostępnił polski horror „W lesie dziś nie zaśnie nikt 2" ze scenami wyśmiewającymi Wojska Obrony Terytorialnej.

fot. PAP/Darek Delmanowicz

■ **Ciepły bus.** #AutobusCiepła w Rzeszowie to mobilny punkt rozdawania ciepłych posiłków, przedsięwzięcie Urzędu Miasta Rzeszowa, Miejskiego Ośrodka Opieki Społecznej i Rzeszowskiego Towarzystwa Pomocy im. św. Brata Alberta.

Jacek Karnowski

Dlaczego mu nie idzie?

To nie był udany tydzień Donalda Tuska. Najpierw wywiad dla jednej ze stacji komercyjnych, który wywołał konsternację także po stronie opozycyjnej. Później mandat za nadmierną prędkość i utrata prawa jazdy na trzy miesiące. W tle coraz częstsze pytania: czy można już uznać, że powrót byłego premiera do krajowej polityki zakończył się klęską? Czy utrzyma się na stanowisku szefa Platformy do wyborów? I może najważniejsze: dlaczego mu nie idzie? Dlaczego człowiek, który kiedyś rzeczywiście potrafił komunikować się z Polakami, dziś zdaje się potykać o własne nogi?

Zacznijmy od nieszczęsnego wywiadu. Tusk nie dostał szczególnie trudnych czy złośliwych pytań. Pytania były proste i konkretne. To wystarczyło, by okazało się, że nie ma nic do zaproponowania. W sprawie granicy zapewniał, że „w sposób dyskretny, czasami też publicznie, stara się wesprzeć, a na pewno nie przeszkadzać polskiemu rządowi". Cóż, są nagrania, na których mówił o „ohydnym polowaniu na dzieci i matki", sprzeciwiał się budowie zapory i jasno deklarował, że rządowi nie będzie pomagał. Do tego przechwałki w sprawie spotkań z zachodnimi politykami w sprawie Białorusi. Ale z kim konkretnie, poza kanclerz Merkel? Nazwisk nie ma. Swoją drogą: ciekawe, że owi politycy nie chwalą się zdjęciami z rozmów z szefem PO. Czyżby przestał być cenionym w politycznej grze partnerem?

Największe wrażenie zrobiła jednak wypowiedź Tuska w sprawie walki z pandemią. W jaki sposób on sam walczyłby z zagrożeniem zdrowotnym, gdyby był „dzisiaj premierem i miał możliwość wydawania poleceń ministrowi zdrowia"? Odpowiedzi nie usłyszeliśmy. Zdaniem Tuska takie pytanie to „próba przerzucenia na opozycję odpowiedzialności za decyzje, które trzeba podejmować w stanie pandemii" i w ogóle „to nie jest pytanie do opozycji". Gdy prowadzący rozmowę zwrócił uwagę, że jest to pytanie „do polityka, który chciałby znowu rozdawać karty w tym kraju", były premier odpowiedział: „Ja nie jestem graczem karcianym, nie chcę rozdawać żadnych kart. Ja muszę wygrać wybory, żeby móc zastąpić ten rząd". W skrócie: pomysłu brak, ale Tusk chętnie skorzysta z ogólnego niezadowolenia: tych, którzy nie chcą się szczepić, a czują się przymuszani, i tych, którzy się zaszczepili i mają pretensje do władz, że opornych nie przymuszają mocniej. Postawa i cyniczna, i krótkowzroczna. Polityków, którzy nie przedstawiają pomysłów, wyborcy rzadko nagradzają władzą. Tusk wierzy, że w Polsce wystarczą same emocje, ale na szczęście chyba już nie wystarczą. W tej sferze też trochę dorastamy.

Polityków, którzy nie przedstawiają pomysłów, wyborcy rzadko nagradzają władzą.

No i wreszcie piractwo samochodowe. Tusk jechał w terenie zabudowanym z prędkością 107 kilometrów na godzinę, przy ograniczeniu do 50 kilometrów. Było to w Wiśniewie pod Mławą, na trasie do Gdańska. Kto tamtędy jeździ, ten wie, że warunki drogowe są obecnie niełatwe. Trasa jest zatłoczona, a do tego kończy się budowa ekspresowej dwupasmówki. Co chwila następuje więc zmiana organizacji ruchu. Trudno jechać szybciej niż 80–90 kilometrów na godzinę. Do tego „od zawsze" kierowcy w tych kilku wioskach, przez które przebiega S7, jednak zwalniają, również z obawy przed częstymi patrolami policyjnymi. To, co zrobił Tusk, nie było więc jakąś chwilą nieuwagi. To było prawdziwe piractwo drogowe, niosące ze sobą zagrożenie dla życia i zdrowia ludzi – i tych, którzy tam mieszkają, i tych, którzy obok nas jadą samochodami. Sam Tusk odniósł się do sprawy następująco: „Jest przekroczenie przepisu drogowego, jest kara zatrzymania prawa jazdy na 3 miesiące plus 10 punktów i mandat. Adekwatna. Przyjąłem ją bez dyskusji". Czy to wystarczy? Nie padło słowo „przepraszam". A przecież w zachodnich krajach tak drastyczne naruszenie reguł życia społecznego często kończy się odejściem z życia politycznego.

Cóż, być może ta sprawa wywoła dyskusję o stylu, w jakim prowadzimy samochody. Skoro Tusk, tak mocno aspirujący do bycia człowiekiem Zachodu, jeździ bez szacunku dla innych, to znaczy, że wciąż długa droga przed nami. Często się zastanawiam, skąd to się bierze. Dlaczego w czasach, gdy mamy GPS-y i możemy precyzyjnie sprawdzić czas dojazdu na miejsce przed wyjściem z domu, wciąż tak licznie się śpieszymy, aż do granic samobójstwa lub zabójstwa? Dlaczego tak wielu ludzi podejmuje ryzykowne decyzje, choć w efekcie zyskują najwyżej kilka minut? Przecież w ten sposób narażają także tych, których kochają, choćby własne dzieci, często siedzące na tylnym siedzeniu. Zapewne niektórzy chcą w ten sposób podświadomie dominować nad innymi, inni mają w sobie niepokój, który nie pozwala im spokojnie jechać, a jeszcze inni po prostu przejęli taki wzorzec zachowania na drodze. Warto to rozumieć, ale też trzeba z tym walczyć. Także za pomocą bardzo drastycznych środków finansowo-prawnych.

Autor jest redaktorem naczelnym tygodnika „Sieci"

Przeciw pedofilii

Członkowie państwowej komisji ds. pedofilii uczestniczyli w spotkaniu inaugurującym prace zespołu ds. przeciwdziałania przestępczości przeciwko wolności seksualnej i obyczajności na szkodę małoletnich. Głównymi jego zadaniami są analiza aktualnych rozwiązań oraz opracowanie krajowego planu działania i propozycji zmian legislacyjnych – potrzebnych do skuteczniejszej prewencji i ścigania takich przestępstw.

Zespół powołał minister sprawiedliwości, zasiadają w nim przedstawiciele MS, Prokuratury Krajowej, służby więziennej, szkół wyższych i jednostek badawczych. Do udziału w pracach przewodniczący zespołu może zaprosić ekspertów zewnętrznych, z głosem doradczym.

Zmieniają świat

Trwa dofinansowana z ministerialnego konkursu „Po pierwsze Rodzina" na rok 2021 kampania promująca duże rodziny „Dzieci zmieniają mój świat… Na lepszy!". – Chcemy normalizować postrzeganie dużych rodzin, w których żyje blisko 3,5 miliona osób. Realizując ten projekt, pragniemy wspierać kulturę rodzinności, pokazując, jak ważną komórką społeczną jest rodzina – mówi Judyta Kruk, rzecznik prasowy Związku Dużych Rodzin „Trzy Plus".

Elżbietanki w katedrze

fot. PAP/Maciej Kulczyński

W katedrze wrocławskiej oglądać można wystawę poświęconą siostrom elżbietankom, które w czasie drugiej wojny światowej zginęły z rąk sowieckich żołnierzy.

fot. PAP/Andrzej Grygiel

Błogosławiony Hanik

– Ks. Jan Macha pokazuje, że ziemskie panowanie przemija, a trwa Królestwo Chrystusa – mówił kard. Marcello Semeraro, prefekt Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych, w homilii podczas Mszy beatyfikacyjnej w katedrze Chrystusa Króla w Katowicach. Wraz z nim modlili się liczni biskupi, przedstawiciele władz państwowych i samorządowych oraz instytucji, członkowie rodziny ks. Jana Machy, duchowieństwo i wierni.

Abp Wiktor Skworc nawiązał do umieszczonego nad wejściem do katedry napisu „Soli Deo honor et gloria". – To słowa, które w czasach stalinizmu, kiedy człowiek czynił siebie bogiem, nasi przodkowie wypisali na frontonie katowickiej katedry: Samemu Bogu cześć i chwała, i dziękczynienie za owoce świętości w naszym lokalnym Kościele.

Marcello Semeraro z mandatu Ojca Świętego Franciszka odczytał list apostolski w języku łacińskim. Odsłonięto wizerunek nowego błogosławionego pędzla prof. Antoniego Cygana, byłego rektora Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach. Przedstawiciele rodziny ks. Machy wnieśli do prezbiterium jego relikwie: ostatnią korespondencję do rodziców i rodzeństwa, wykonany przez niego różaniec oraz poplamioną krwią chusteczkę.

W homilii kard. Semeraro przekonywał, że pochodzący z Chorzowa kapłan zachęca swym przykładem do pozostania z Panem, do szukania Go w modlitwie i dialogu wewnętrznym i do uwielbiania Go świętym życiem, a jego kult „wyraża się na tej śląskiej ziemi nie tylko poprzez pomniki i kamienne tablice, ale poprzez konkretne dzieła miłosiernej miłości, zwłaszcza w zdegradowanych osiedlach poprzemysłowych, przez wyjście naprzeciw tym, których godność ludzka jest dzisiaj raniona".

Zmarł twórca misterium

Artur Piotrowski, scenarzysta i reżyser, producent filmowy, twórca wydarzeń społeczno-kulturalnych, a przede wszystkim znanego w całej Polsce monumentalnego widowiska, uznawanego za największe widowisko pasyjne w Europie – Misterium Męki Pańskiej na poznańskiej Cytadeli – zmarł w wieku 46 lat.

„Potrafił pociągnąć słowem, ale nade wszystko przykładem. (…) Zawsze pełen optymizmu świadek wielkiej wiary w Boga i ludzi, która dawała mu nieskrępowaną wolność" – napisali o nim w mediach społecznościowych aktorzy i twórcy Misterium.

Elżbieta Lachman, redaktor naczelna Polskiego Forum Rodziców, z którym współpracował Artur Piotrowski, zaznaczyła: „(…) nieustannie miał nadzieję, że dzięki Misterium Męki Pańskiej wiele osób otrzyma łaskę nawrócenia. Cieszył się z radości każdego człowieka, który został uzdrowiony duchowo".

Artur Piotrowski był ponadto pomysłodawcą komiksu o błogosławionej Poznańskiej Piątce, czyli dwudziestokilkulatkach, wychowankach poznańskich salezjanów, skazanych przez gestapo na zgilotynowanie. Planował nakręcić o nich film – za jego projekt otrzymał nagrodę podczas Festiwalu „Niepokorni Niezłomni Wyklęci" w Gdyni.

Ukończył Państwową Wyższą Szkołę Teatralną im. Ludwika Solskiego w Krakowie

fot. misterium.eu

na Wydziale Operatorskim i Realizacji Telewizyjnej, zdobył gruntowne wykształcenie muzyczne, uzyskał dyplom z zakresu Profesjonalnej Fotografii Artystycznej w Akademii Sztuk Wizualnych w Poznaniu. Studiował także wokalistykę i aktorstwo.

Jeden z jego krótkometrażowych filmów zdobył pierwszą nagrodę na Festiwalu Filmowym w Berlinie w 1997 r. W tym samym roku zdobył w austriackim Linz Brązowego Niedźwiedzia oraz drugą nagrodę na Festiwalu Filmów Niezależnych UNICA 97. Jego film „A Distant World" był pierwszą niezależną produkcją pokazywaną w ramach Festiwalu Polskich Filmów Fabularnych w Gdyni w 1998 r. i znalazł się również w programie Polish Film Festival w Chicago.

Artur Piotrowski został pochowany na Cmentarzu Komunalnym Miłostowo w Poznaniu.

TVP World

Telewizja Polska przyspieszyła start TVP World z 1 stycznia 2022 r. na 18 listopada i rozpoczęła nadawanie programem „Border crisis". Prezes TVP Jacek Kurski podjął taką decyzję w związku z dezinformacją w światowych mediach wokół sytuacji na granicy polsko-białoruskiej.

fot. TVP Info

Stacja ma nadawać przez całą dobę, prócz informacji obecne mają być publicystyka i rozmowy z ekspertami. Program przygotowują native speakerzy i dziennikarze, którzy przez wiele lat pracowali za granicą. Stacja dostępna jest za pośrednictwem strony internetowej tvpworld.com, telewizji satelitarnej i anteny TVP Info (pomiędzy 1 w nocy a 5 rano czasu polskiego). TVP nawiązała też współpracę z nadawcami publicznymi z Litwy i Ukrainy.

fot. PAP/Marcin Obara

Rozgrywki w cieniu konfliktu

Łukasz Warzecha

Polityczne spory wokół sytuacji na polsko-białoruskiej granicy wskazują na jedną z najbardziej niebezpiecznych cech naszego życia publicznego: dramatyczny brak zaufania pomiędzy siłami politycznymi, nawet gdy w grę wchodzi bezpieczeństwo państwa.

Kłótnia o nowelizację ustawy o ochronie granicy państwowej pokazuje ten problem jak w soczewce. Ustawę Sejm przegłosował 17 listopada 245 głosami przeciwko 167 i została ona przekazana do Senatu. Ten niemal na pewno dokona w niej istotnych zmian, wykorzystując prawdopodobnie cały dostępny czas (30 dni), można jednak spokojnie założyć, że zmiany zostaną później przez Sejm odrzucone.

Podczas głosowania w izbie niższej przeciw był niemal cały klub Koalicji Obywatelskiej (poza jednym posłem Rusieckim), całe koło Polski 2050, cały klub Lewicy. Koalicja Polska w całości wstrzymała się od głosu, sygnalizując tym samym swoje votum separatum wobec podtrzymywanej przez KO strategii automatycznego negowania wszystkich działań władzy. W Konfederacji czterech posłów było za, dwóch się wstrzymało, pozostali nie głosowali. Jako komentarz po stronie członków obozu władzy i bliskich jej mediów natychmiast zaczęły krążyć porównania z podobnymi ustawami uchwalanymi u naszych bałtyckich sąsiadów, gdzie nie było sprzeciwów. Takie porównania ładnie się sprzedają, ale pomijają istotę problemu i zdecydowanie nadmiernie sprawę upraszczają.

Deficyt zaufania

Żeby możliwe było przegłosowanie przy poparciu wszystkich głównych sił politycznych ustawy tego typu, dającej władzy kompetencje przypominające te z asortymentu stanu wyjątkowego, potrzebne jest właśnie wzajemne zaufanie. Opozycja musiałaby wierzyć, że władza nie zechce tych instrumentów wykorzystywać nadmiernie dla własnej politycznej korzyści. Władza z kolei, aby wciągnąć opozycję w proces ich tworzenia, musiałaby wierzyć, że ta będzie zgłaszać jedynie merytoryczne uwagi i nie będzie swojego uczestnictwa w tym procesie wykorzystywała do własnych gier z wyborcami. Jednym słowem – obie strony musiałyby się umówić, że odkładają na bok kwestie partyjne i jest to szczera ugoda, która ma na celu ochronę polskiego państwa, oraz że żadna ze stron nie będzie się starała na niej nadmiernie zarabiać politycznie. Powiedzmy szczerze: przy wystarczającym zaufaniu pomiędzy siłami politycznymi nawet co do takich zysków można się po cichu dogadać. Rzecz w tym, żeby potem nikt tej ugody nie złamał. To jest jednak w Polsce scenariusz nierealny.

Największa partia opozycyjna zainwestowała zbyt wiele w grupę wyborców, którzy gotowi są zwalczać każdy pomysł rządzących w każdych okolicznościach. To ci, którzy klaszczą, gdy na scenie pojawiają się Klaudia Jachira czy Franciszek Sterczewski. Donald Tusk zdaje sobie sprawę – tak można wnioskować z jego ostrożnych wypowiedzi – że to jest dzisiaj mniejszość i te postawy nie oddają nastrojów większości Polaków, w tym sporej części wyborców Platformy. Ale wspomnianych posłów nie był w stanie spacyfikować, a zapewne też

nie chciał w tej sprawie działać zbyt ofensywnie, by nie zaryzykować utraty części poparcia. Być może dałoby się jeszcze sytuację opanować, gdyby Platforma od samego początku kryzysu przyjęła wyraźnie inny kurs, a poseł Sterczewski został ukarany za słynny rajd nad granicą, a nie tylko delikatnie skarcony przez Tuska (na konwencji w Płońsku). Donald Tusk miał taką możliwość u zarania kryzysu, bo kredyt zaufania, jaki miał u własnych wyborców w związku ze swoim powrotem, był jeszcze wówczas duży. Tamtej okazji jednak nie wykorzystał, a teraz jest już za późno.

Opozycja, która jako swój główny program przedstawia wciąż bycie anty-PiS-em – niedawno podpisał się pod tym sam Tusk – nie może być wiarygodnym partnerem. To jedna strona medalu. Druga jest taka, że ostatnie sześć lat nie sprzyjało uznawaniu za takiego partnera również rządzących. Ustawa została przedstawiona posłom w trybie takim, w jakim PiS przepychał przez Sejm wiele innych ustaw, czyli z minimalnym wyprzedzeniem, bez solidnych konsultacji pomiędzy klubami, na zasadzie: macie, podziwiajcie i głosujcie za albo będziecie „zdrajcami Polski".

Mimo apeli prezydent Andrzej Duda nie zwołał również Rady Bezpieczeństwa Narodowego, w której wzięliby udział szefowie klubów i kół parlamentarnych, choć sytuacja jest pod tym względem wręcz modelowa. Prawdopodobnie prezydent i obóz władzy obawiali się, że opozycja w jakiś sposób wykorzysta to spotkanie dla ugrania politycznego kapitału, ale zarazem nie skorzystali w ten sposób z podstawowego instytucjonalnego narzędzia konsultowania oraz uzgadniania z innymi siłami politycznymi ważnych posunięć w warunkach realnego zagrożenie bezpieczeństwa państwa.

Trudno nie dostrzec, że PiS na sytuacji na granicy korzysta – to oczywiste, korzystałaby na tym każda władza, której przypadłoby bronić polskiej granicy. Pytanie brzmi, czy rządzący ograniczają się do dyskontowania kryzysu w jego, by tak rzec, naturalnym biegu, czy też w jakichś aspektach może nie celowo go zaogniają, ale jednak kierują się bardziej własną korzyścią polityczną niż racjami czysto państwowymi. Tego nie rozstrzygam – mamy za mało informacji, żeby mówić o tym w stanowczy sposób. Wypada jedynie zasygnalizować, że jeśli ktoś ma takie podejrzenia, to niestety praktyka sześciu lat sprawowania władzy przez obecny obóz daje mu solidne podstawy.

Twarde zamknięcie

Na razie zatem sytuacja wygląda tak, że PiS prowadzi względnie skuteczną politykę twardego zamknięcia granicy, próbując tym samym uderzać głównie w Konfederację. Zarabia na tym politycznie, kreując swój obraz jako jedynego wiarygodnego obrońcy terytorium państwa. W tym działaniu dzielnie zresztą sekundują mu Lewica i Koalicja Obywatelska, same pozycjonując się na drugim biegunie (Lewica bardziej, KO nieco mniej wyraziście). Jednocześnie na poziomie międzynarodowym toczy się gra, której rezultatu nie jesteśmy w stanie przewidzieć, ale można założyć, że głównie od niej będzie zależał dalszy bieg zdarzeń.

Fortuna może się jednak w końcu od rządzących odwrócić. W tej grze z opinią publiczną ważne jest bowiem nie tylko samo poczucie oblężenia, które wywołuje efekt gromadzenia się pod sztandarem, lecz również przekonanie, że rządzący są w swoich poczynaniach względnie skuteczni, a więc faktycznie zapewniają bezpieczeństwo. Tu mogą się pojawić problemy. Wiadomo bowiem, że granica nie jest szczelna. Straż Graniczna praktycznie codziennie informuje o kolejnych próbach jej nielegalnego przekraczania – są to te, które udało się powstrzymać. Trzeba jednak zakładać, że wielu zatrzymać się nie udaje. Odbiciem tego są informacje strony niemieckiej, która powiadomiła, że od początku obecnego kryzysu na jej terytorium dostało się około czterech tysięcy nielegalnych migrantów, przybywając właśnie szlakiem z Białorusi. Można spokojnie założyć, że nie jest to pełna liczba.

Aby wspólnie działać na rzecz ochrony państwa polskiego, wszystkie siły polityczne musiałyby odłożyć na bok sprawy partyjne.

Większość migrantów faktycznie zmierza do Niemiec, ale przecież nie wszyscy tam docierają, a po drodze mogą się wydarzyć różne rzeczy. Jeżeli Polacy zaczną odnotowywać wewnątrz kraju kolejne groźne zdarzenia z udziałem migrantów lub po prostu lawinowo zacznie rosnąć liczba migrantów, którzy po skutecznym nielegalnym przekroczeniu granicy zaczną zwracać się o ochronę międzynarodową (najnowszy przykład – czterech Syryjczyków zatrzymanych przez Straż Graniczną na trasie S8 w Warszawie), narracja o skutecznej obronie polskiego terytorium może się posypać.

Długotrwały konflikt?

Chwilowe odprężenie i odwrót migrantów spod granicy, z którym mamy do czynienia w momencie, gdy powstaje ten artykuł, to prawdopodobnie jedynie manewr taktyczny, a odpowiedzialni ministrowie już zapowiadają, że problemy mogą się ciągnąć bardzo długo. I to nie jest dla rządzących dobra wiadomość. Optymalna z punktu widzenia politycznego zysku dla władzy byłaby sytuacja, gdyby obrona polskiego terytorium przed zorganizowaną przez Łukaszenkę inwazją potrwała kilka miesięcy i skończyła się w taki sposób, że można by ogłosić sukces. To nie jest oczywiście wykluczone, możliwy jest jednak również scenariusz ciągnącego się bardzo długo hybrydowego konfliktu. Jak każdy temat, tak i ten w końcu by spowszedniał, przestając być bieżącym atutem politycznym, natomiast wysiłek finansowy i logistyczny związany z obstawieniem granicy polsko-białoruskiej pozostałby kłopotem. W takiej sytuacji opinia publiczna stopniowo obojętniałaby na propagandowy przekaz o skutecznie stawianym oporze, za to tym więcej mogłoby się pojawiać pytań o ponoszone przez nas koszty, nikłą skuteczność działań dyplomatycznych, logistyczne problemy służb zabezpieczających granicę, a także o dostęp mediów, którego swobody nowa ustawa nie gwarantuje. Zawarto w niej niestety mechanizm uznaniowości w udzielaniu zezwoleń na pracę dziennikarzy w strefie objętej zakazem przebywania, będzie to bowiem zależało od właściwego miejscowo komendanta placówki Straży Granicznej.

Jest jeszcze jeden wątek, który może zasilić polityczną rozgrywkę wokół polsko-białoruskiej granicy: ewentualny skutek obcych działań dyplomatycznych wobec Mińska. Rządzący skwapliwie wykorzystują każdy wyraz wsparcia dla swojej taktyki płynący z UE – co jest wizerunkowym problemem dla KO i Lewicy. Z drugiej jednak strony całkowicie niezależne od Polski i niemożliwe do powstrzymania bilateralne negocjacje Niemiec z Kremlem i samym Łukaszenką mogą przynieść skutek, aczkolwiek kosztem opłacenia białoruskiego reżimu taką walutą, jakiej ten będzie sobie życzył: pieniędzmi albo międzynarodowym uznaniem. Co się już zresztą częściowo przecież stało, bo w końcu kanclerz Merkel pośrednio Łukaszenkę zalegitymizowała.

Nietrudno przewidzieć, jaka narracja byłaby wtedy powtarzana przez obie strony. Opozycja twierdziłaby, że to widomy dowód na nieskuteczność dyplomatyczną gabinetu Mateusza Morawieckiego i że zostaliśmy ograni na własne życzenie. Rządzący zaś dostaliby pożywkę, aby ciągnąć swój ulubiony germanofobiczny wątek i grzmieć – niebezpodstawnie zresztą – o „zdradzie" Berlina. Na tym jednak nikt by nie wygrał ani nie przegrał, bo to doskonale znany, jałowy taniec, odtwarzany przy różnych okazjach wciąż z tymi samymi figurami.

Irena Świerdzewska

Życie mieszkańców spokojnych wsi i miasteczek przy naszej wschodniej granicy diametralnie zmienił napływ imigrantów. Najstarsi mieszkańcy nie pamiętają takiego czasu.

Strach pod granicą

Sytuacja na polsko-białoruskiej granicy zmienia się z dnia na dzień. Na całej długości jej 418-kilometrowego pasa jest bardzo zróżnicowana. – Począwszy od miejsc, gdzie jest zupełnie spokojnie, przez takie jak Nowy Dwór, gdzie w szkole stacjonuje wojsko, Białowieżę, gdzie ludzie przechodzą przez lasy, aż po Kuźnicę, gdzie ma miejsce napór na granicę – mówi brat Cordian Szwarc OFM, zastępca dyrektora Caritas Polska, który przez ostatni tydzień odwiedzał miejscowości w pasie nadgranicznym, objęte strefą wyjątkową.

Pan Krzysztof z rodziną mieszka w Kuźnicy Białostockiej, 300 m od działań na granicy. Opowiada, jak wygląda codzienność zwykłych mieszkańców.

– Ci, którzy przemieszczają się do pracy, muszą wychodzić z domu godzinę wcześniej, przechodzą po drodze trzy–cztery kontrole patroli. Szkoły są zamknięte, dzieci uczą się zdalnie, oficjalnie z powodu pandemii – mówi. – Z zaopatrzeniem w dwóch supermarketach nie ma problemów, towaru nigdy nie brakowało, bo na naszą stronę przychodzili na zakupy Białorusini. Ale dzisiaj, kiedy w Kuźnicy szturmowane było przejście graniczne, o godz. 15 sklepy zostały szybko zamknięte, bez informacji na jak długo – opowiada pan Krzysztof. – Ziemniaki mam własne, mięso ze zwierząt z własnego uboju, resztę można kupić na bazarku – planuje na wypadek kłopotów. – Żyjemy jak w czarnej dziurze – dodaje. – Są trudności z zasięgiem telefonii komórkowej. Także stacji telewizyjnych; odbieramy trzy–cztery kanały, często z zakłóceniami. W nocy od strony lasów po białoruskiej stronie słychać było pracujące piły motorowe, używane do cięcia drzew. Takiego sprzętu raczej uchodźcy nie mogli przywieźć ze sobą – komentuje. Kiedy w tym tygodniu zaostrzył się konflikt, znad granicy słychać było wystrzały – opowiada. – Nad dachami domów przelatują bojowe samoloty, helikoptery. Ludzie są przestraszeni. Domowe zwierzęta chowają się przy takich odgłosach – kontynuuje pan Krzysztof. Kilkuletnia wnuczka pukanie sąsiadów do drzwi odebrała jak dźwięk karabinów: „Zabieraj dziadka z podwórka, bo go zastrzelą” – zawołała do mamy. Po zmierzchu wszyscy zamykają się w domach, nikt nie wychodzi na zewnątrz.

Wiadomości o tym, co dzieje się po drugiej stronie granicy, pan Krzysztof ma od swojego znajomego z Białorusi. – Przy strefie przygranicznej budowane są drogi dla migrantów. Wśród nich niewiele jest kobiet z dziećmi. Pod granicę przywożone są dzieci z domu dziecka koło Grodna. Migranci muszą wykonywać to, co rozkażą Białorusini, inaczej kula w głowę – relacjonuje.

Życzliwość i lęk

Mieszkańcy wschodnich rejonów Polski są otwarci i życzliwi. Kiedy przed wprowadzeniem strefy specjalnej migranci przychodzili pod ich domy, częstowali jedzeniem, dawali im picie, odzież. Zdarzały się niemiłe zaskoczenia. – Jedna z kobiet, która przyjęła i nakarmiła troje migrantów, otrzymała od nich 100 dolarów. Poszła do kantoru wymienić pieniądze i okazało się, że są fałszywe – mówi pan Krzysztof. Długo trwało udowadnianie swojej niewinności.

Niektórzy mieszkańcy zastanawiają się, czy nie opuścić domostwa, bo żyją w permanentnym stresie, nie wiedzą, co będzie jutro, pojutrze.

Pani Urszula mieszka 1,5 km od przejścia w Kuźnicy, w strefie stanu wyjątkowego. – U nas na razie nic się nie dzieje. W Kuźnicy jest coraz mniej migrantów. Poszli w kierunku Czeremchy, Hajnówki. Wojsko, policja pilnują, czujemy się pod ochroną, z tego powodu jesteśmy spokojni, ale są w nas inne obawy. Po grupie ludzi, która przeszła przez granicę, wszystkiego można się spodziewać. Sąsiedzi mówią, że wchodzą do szopek, do kuchni letnich, opuszczonych domów, piwnic. Dzięki Bogu, nikogo nie atakują. Dzwonimy do Straży Granicznej, która przyjeżdża i zabiera te osoby, ale oni mówią, że nie chcą do Polski. Chcą do Niemiec – do Germanii. Siedzimy cicho jak mysz pod miotłą. Każdy boi się wyjść na pole, do lasu na grzyby. Nikt sam nie chodzi. W lasach napotkać można porzucone ubrania, plecaki. Ktoś znalazł dowód osoby z Konga – mówi pani Urszula. – Potrzebny był stan wyjątkowy, osób przedzierających się przez granicę jest mniej – dodaje.

Podobnie mówią okoliczni mieszkańcy spoza strefy stanu wyjątkowego.

– Teraz nie widzimy migrantów. Wcześniej przybywało cztery–sześć osób dziennie – mówi pani Lucyna z Sokółki, która jest miastem powiatowym dla oddalonej o 16 km Kuźnicy. – Dwóch, którzy pojawili się przy naszym kościele, poczęstowaliśmy kawą.

fot. PAP/EPA/STRINGER

Służby graniczne zabrały ich z tego miejsca. Od znajomych osób mieszkających bliżej granicy słyszałam, że migranci potrafili być agresywni wobec gospodarzy, nakarmieni, zabrali jeszcze wszystko, co było w lodówce. W okolicach Krynek osoba, która poczęstowała posiłkiem, została uderzona, ale w innym miejscu, gdzie otrzymali jedzenie i odzież, zostawili gospodarzom 100 dolarów – opowiada pani Lucyna. – Ludzie z przygranicznych miejscowości byli przestraszeni, bo nie wiedzieli, z jakimi zamiarami zbliżają się obcokrajowcy do ich gospodarstw. Teraz także czują obawę, ale od strony Kuźnicy migranci już nie przychodzą – mówi pani Lucyna o informacjach napływających stale od bliskich osób. – Żyjemy jak na bombie. Boimy się migrantów, a najbardziej wojny. Modlimy się przez wstawiennictwo św. Andrzeja Boboli o opamiętanie osób odpowiedzialnych za całą tę sytuację, o opiekę nad naszą ojczyzną. U nas w Sokółce miał miejsce cud eucharystyczny. Modlimy się przed wystawionym Najświętszym Sakramentem, odmawiamy różaniec – mówi pani Lucyna.

Wielu mieszkańców ze wschodniej granicy jako źródło konfliktu wskazuje polityczne rozgrywki Aleksandra Łukaszenki, których ofiarą są migranci.

– Ludzie są tu dobrzy i prostolinijni – mówią szczerze to, co myślą. Mają rozeznanie, co jest dobre, a co złe – mówi brat Cordian o Polakach z terenów przy wschodniej granicy.

– Wśród mieszkańców są i tacy, którzy zastanawiają się, czy nie opuścić domostwa, żyją w permanentnym stresie, nie wiedzą, co będzie jutro, pojutrze. Żyją na walizkach. Są coraz bardziej niechętni do pomagania migrantom i deklarują wsparcie dla polskich służb mundurowych – mówi ks. dr Marcin Iżycki, dyrektor Caritas Polska.

Nasi żołnierze służący na granicy potrzebują wsparcia duchowego i życzliwości.

Cel: kraje Zachodu

W okolicy Sokółki bardzo często przemieszczają się na sygnale kolumny policyjne i wojskowe. – Jesteśmy bardzo wdzięczni Straży Granicznej, wszystkim służbom mundurowym. Narażają swoje życie, bronią naszej granicy, a my możemy czuć się bezpiecznie. Dla naszych żołnierzy na granicy przekazaliśmy upieczone ciasto – mówi z wdzięcznością pani Lucyna. – W służbach mundurowych na granicy są też mieszkańcy naszych okolic. Matki, żony z troską myślą o nich każdego dnia – dodaje mieszkanka Sokółki.

Ks. ppor. Artur Janczarek, kapelan Ordynariatu Polowego, dwukrotnie towarzyszył polskim żołnierzom strzegącym granicy z Białorusią. Opowiedział KAI, jak wygląda służba w pasie granicznym. – Jesteśmy świadkami niszczenia ogrodzenia z pomocą białoruskich żołnierzy, instruowania migrantów, wyzywania polskich żołnierzy przez żołnierzy białoruskich oraz agresywnych zachowań i gestów. To możemy obserwować każdego dnia i nocy – relacjonuje ks. Janczarek. Dodaje, że zaobserwować można instrumentalne wykorzystywanie dzieci, aby oddziaływać psychologicznie na naszych żołnierzy.

Podkreśla, że nasi żołnierze są zmęczeni psychicznie i fizycznie. Nawet po zejściu ze służby na granicy muszą być w pełnej gotowości i działają w ciągłym stresie.

– Oprócz posługi sakramentalnej, niedzielnej Eucharystii, bardzo ważna jest zwykła fizyczna obecność, życzliwa rozmowa, wsparcie psychologiczne – dodaje ks. Janczarek.

Caritas Polska w miejscowościach przy granicy z Białorusią ustawiła Namioty Nadziei. – Może tu uzyskać pomoc każdy potrzebujący, kto się zgłosi – mówi ks. dr Marcin Iżycki, dyrektor Caritas Polska. Po śpiwory, koce, żywność, środki czystości mogą zgłaszać się okoliczni mieszkańcy oraz migranci, którzy przekroczyli polsko-białoruską granicę.

Dyrektor Caritas przyznaje, że ludzie przebywający w tej chwili na granicy polsko-białoruskiej nie chcą pozostać w Polsce. – Chcieliby dołączyć do swoich bliskich, którzy są Niemczech, Holandii czy Belgii. Pozostanie w Polsce byłoby dla nich sytuacją jak w potrzasku – mówi ks. Iżycki.

Podobne sytuacje już w Polsce mieliśmy, choćby w 2017 r., kiedy przyleciało pięćdziesiąt rodzin z Syrii, prosząc o azyl. Zanim rozpatrzono ich wnioski o status uchodźcy, trzy czwarte przybyłych rodzin opuściło nasz kraj. Nie wiadomo, do którego z krajów Europy Zachodniej się udały. O sprawie zrobiło się głośno, kiedy jedna z rodzin pozostałych w Polsce, chcąc przed wyjazdem dopełnić wszelkich formalności, wystąpiła do Urzędu ds. Cudzoziemców w sprawie zrzeczenia się otrzymanego już statusu uchodźcy. We wniosku napisali: „Status uchodźcy nadany nam w Polsce utrudnia nam obecnie życie poza krajem pochodzenia”. Dla emigrantów Polska była tylko przystankiem, głównie w drodze do Niemiec. Po skorzystaniu z zaplecza socjalnego udawali się do bogatszego kraju, który oferował im więcej i gdzie odnajdywali się mentalnie w swoich diasporach.

Marek Jurek

Arcybiskup w „Washington Post"

Roberto de Mattei to wzorowy przykład intelektualisty publicznego. Uznany historyk (i potomek dynastii historyków), autor książek o św. Piusie V, bł. Piusie IX, Leonie XIII, Soborze Watykańskim II, wiceprzewodniczący Narodowej Rady Badań Naukowych, ale także doradca premierów. Niezależnie od jego prac ściśle historycznych w Polsce dużą popularność zdobyła jego „Dyktatura relatywizmu", a ciągle czeka na tłumaczenie bardzo ważna, pierwotnie wydana po francusku „Konieczna suwerenność. Rozważania o dekonstrukcji państwa i jej konsekwencjach dla społeczeństwa". Profesor de Mattei jest jednak również czynnym uczestnikiem bieżącej debaty publicznej, a wydawany przezeń w Brukseli comiesięczny serwis „Correspondance européenne" to ważne źródło informacji o sprawach cywilizacji chrześcijańskiej. Warto więc na bieżąco przybliżać je naszym czytelnikom.

Wrześniowy numer, relacjonując badania Charlotte Lozier Pro-Life Institute, informuje o stale rosnącej liczbie tzw. aborcji w Stanach Zjednoczonych. Badania te skłoniły abp. Salvatore Cordileone, metropolitę San Francisco, do publikacji na łamach „Washington Post" artykułu wyjaśniającego, dlaczego Kościół katolicki musi traktować jako ekskomunikowanych polityków występujących jako katolicy, a wspierających prenatalne dzieciobójstwo, jak prezydent Joe Biden czy przewodnicząca Izby Reprezentantów Nancy Pelosi. Abp Cordileone przeciwstawia im czynną politykę na rzecz cywilizacji życia, którą prowadzi na przykład Teksas, który przeznaczył 100 milionów dolarów na finansowanie ośrodków porodowych, domów opieki dla matek, agencji adopcyjnych. „Jeśli ciąża jest trudna – pisze w „Washington Post" metropolita San Francisco – potrzebna jest miłość do matki i dziecka, a nie przemoc".

Złe wieści płyną również z Europy. Złotego Lwa festiwalu w Wenecji dostał w tym roku film „Zdarzyło się", z zachwytem opowiadający o młodej Francuzce, która na początku lat siedemdziesiątych XX w., w czasach, gdy życie nienarodzonych było jeszcze chronione, nielegalnie zabija swe nienarodzone dziecko, by robić karierę. Takie wzory niesie współczesnemu społeczeństwu dzisiejsza kultura. Idzie z nią w parze polityka kontrkultury śmierci, czego przykładem jest zaangażowanie włoskiego ministra zdrowia (!) Roberto Speranzy na rzecz eutanazji. Minister chce ją wprowadzić na podstawie decyzji Trybunału Konstytucyjnego, który dopuścił „wspomagane samobójstwo" (choć formalnie nie domagał się z tego tytułu zmian prawnych). Minister jednak, powołując się na Trybunał, chce zmiany prawne przeprowadzić w trybie administracyjnym, z pominięciem parlamentu i obowiązkowych (w ramach włoskiej decentralizacji) konsultacji z władzami regionalnymi. Walka między cywilizacją życia a kontrkulturą śmierci ma dziś wymiar uniwersalny, dlatego tak cenne są inicjatywy takie jak „Correspondance européenne". Będziemy więc z nich korzystać.

USA: o przyjmowaniu Eucharystii

Ogromną różnicą głosów – 222 za i tylko 8 przeciw, przy 3 wstrzymujących się – episkopat amerykański uchwalił 17 listopada od dawna oczekiwany i budzący wiele emocji dokument „Tajemnica Eucharystii w życiu Kościoła". Jego ogłoszenie biskupi, zgromadzeni na swym dorocznym zjeździe w Baltimore w stanie Maryland, przyjęli owacją na stojąco. Do jego przyjęcia potrzebna była większość dwóch trzecich głosów. Dokument nie wymienia z nazwiska ani prezydenta, ani innych polityków proaborcyjnych, lecz skupia się na „znaczeniu Eucharystii i na kryteriach, kto może ją przyjmować".

Jeden z głównych twórców tego opracowania, określanego technicznie jako „14. punkt obrad", abp Joseph Naumann z Kansas City, w wywiadzie dla stacji CBS News jeszcze przed zakończeniem głosowania wskazał na odpowiedzialność biskupów za dusze tych proaborcyjnych polityków. „I chociaż należy dostrzec ich ciężką służbę dla dobra publicznego, to biskupi nie powinni bać się pouczać ich, jak poważna jest to sprawa" – podkreślił hierarcha.

Nowy dokument proponuje raczej wskazówki (*guidelines*) niż politykę kościelną, która miałaby dotyczyć całego kraju. Dlatego też decydowanie o tym, kto może przyjmować Komunię świętą, pozostawiono miejscowym biskupom. Na przykład arcybiskup Waszyngtonu kard. Wilton Gregory już wcześniej jasno oświadczył, że „pan Biden jest zaproszony do przyjmowania Komunii świętej w kościołach na terenie stołecznej archidiecezji".

Oprócz prezydenta Stanów Zjednoczonych, który z jednej strony regularnie uczęszcza na Msze święte i podkreśla wielką rolę wiary katolickiej w swoim życiu, z drugiej zaś otwarcie popiera „prawo" do aborcji, podobne stanowisko zajmuje także m.in. spikerka Izby Reprezentantów Nancy Pelosi, przyznająca się do katolicyzmu, a zarazem będąca zwolenniczką zabijania poczętych dzieci.

Po ostatniej audiencji u papieża Franciszka Biden zaprzeczył, jakoby tematem rozmowy z papieżem była kwestia aborcji. – Mówiliśmy o tym, że papież cieszy się, iż jestem dobrym katolikiem i powinienem nadal przyjmować Komunię – oświadczył amerykański polityk dziennikarzom.

Watykan, który od dawna prowadzi politykę niekomentowania konkretnych wypowiedzi przypisywanych papieżowi podczas spotkań prywatnych, podkreślił jedynie, że odbyli oni „rozmowę prywatną".

– Powinniście więcej słuchać, zanim zaczniecie pouczać – z takim niecodziennym pouczeniem zwrócił się do biskupów Stanów Zjednoczonych nuncjusz apostolski w tym kraju abp Christophe Pierre. Jego słowa nawiązywały przede wszystkim do „bardzo delikatnego dokumentu" w sprawie przyjmowania Komunii świętej, będącego głównym tematem odbytych w Baltimore obrad episkopatu amerykańskiego. Najprawdopodobniej dlatego dokument amerykańskich biskupów nie wymienia z nazwiska ani prezydenta, ani innych polityków proaborcyjnych./**wś/KAI**

Pseudozbawienne surogaty

ks. Stefan Moszoro-Dąbrowski

Wraz z upadkiem judeochrześcijańskiego światopoglądu i wzrostem sekularyzmu polityczne systemy przekonań oparte na sprawiedliwości społecznej i tożsamości osobistej zaczęły wypełniać przestrzeń zajmowaną niegdyś przez wierzenia i praktyki chrześcijańskie. Coraz częściej wielu biskupów zwraca uwagę na to, że najlepszym sposobem dla Kościoła na zrozumienie, czym są nowe ruchy sprawiedliwości społecznej, jest postrzeganie ich jako pseudoreligii, a nawet jako substytutów i rywali tradycyjnych wierzeń chrześcijańskich.

Jakkolwiek nazwiemy te ruchy – „sprawiedliwość społeczna", „woke culture", „polityka tożsamości", „intersekcjonalność", „ideologia sukcesu" – twierdzą one, że oferują to, co zapewnia religia. Dają wyjaśnienie wydarzeń i warunków na świecie, poczucie sensu, celu w życiu i przynależności do społeczności. Co więcej, te nowe ruchy, podobnie jak chrześcijaństwo, opowiadają własną historię zbawienia.

Taka jest ich narracja: „Możemy nie wiedzieć, skąd pochodzimy, ale jesteśmy świadomi, że mamy wspólne interesy z tymi, którzy dzielą nasz kolor skóry lub naszą pozycję w społeczeństwie. Mamy też bolesną świadomość, że nasza grupa cierpi i jest wyobcowana, a dzieje się to nie z naszej winy. Przyczyną naszego nieszczęścia jest to, że jesteśmy ofiarami opresji ze strony innych grup społecznych. Osiągamy wyzwolenie i odkupienie poprzez nieustanną walkę z naszymi ciemiężycielami, tocząc bitwę o władzę polityczną i kulturową w imię tworzenia sprawiedliwego społeczeństwa".

Ta historia czerpie swoją siłę z prostoty wyjaśnień: świat jest podzielony na niewinnych i ofiary, sojuszników i wrogów. Ale ta opowieść jest pociągająca również dlatego, że odpowiada na prawdziwe ludzkie potrzeby i cierpienia. Wielu z tych, którzy wyznają te nowe systemy wierzeń, kieruje się szlachetnymi intencjami. Chcą zmienić w społeczeństwie warunki, które odmawiają milionom mężczyzn i kobiet praw i możliwości godnego życia.

Sprawiedliwe społeczeństwo można budować tylko w oparciu o prawdę o Bogu i o człowieku.

Warto przypominać ABC nauki społecznej Kościoła: sprawiedliwe społeczeństwo można budować tylko w oparciu o prawdę o Bogu i o człowieku. Dzisiejsze teorie krytyczne są głęboko ateistyczne. Zaprzeczają istnieniu duszy, jak również duchowemu i transcendentnemu wymiarowi ludzkiej natury, albo uważają, że nie ma to znaczenia dla ludzkiego szczęścia. Redukują to, co znaczy być człowiekiem, do zasadniczo fizycznych cech, takich jak kolor naszej skóry, płeć, nasze wyobrażenia o płci, pochodzenie etniczne i pozycja w społeczeństwie.

Modlitwa rodzinna

Magdalena Wołochowicz

Odkąd pamiętam, zbieraliśmy się rodziną na codzienną modlitwę. Rodzice, ja i moi dwaj młodsi bracia. Jeśli tylko nie byliśmy wieczorem z jakiegoś powodu poza domem – zatrzymywaliśmy się wspólnie, by spotkać się z Bogiem. I tak latami, aż w końcu każde z nas wyprowadziło się na swoje i kontynuuje modlitwę wieczorną samodzielnie.

To był czas, żeby podziękować Bogu za dobre rzeczy w minionym dniu, uwielbić Go za to, jaki jest, aby skoncentrować się na Nim samym, a nie tylko na tym, co nam daje – ale też zrobić krótki rachunek sumienia i przeprosić Boga oraz rodzeństwo czy rodziców za grzeszne zachowanie. Ważnym elementem były zawsze prośby. Zdarzało się, że za jakieś sprawy czy osoby modliliśmy się latami i niesamowite było widzieć, że Bóg rzeczywiście odpowiada.

Raz w tygodniu nasza modlitwa była bardziej uroczysta i dłuższa. Zapalaliśmy świecę i oprócz codziennych elementów dodawaliśmy jeszcze jeden: naukę wersetów biblijnych na pamięć. Mieliśmy założony specjalny zeszyt, gdzie dodawaliśmy kolejne fragmenty Pisma Świętego i się ich uczyliśmy. Do dziś pamiętam te słowa i są mi wielką pomocą w trudnych momentach.

Z czasem, gdy rośliśmy fizycznie, dojrzewaliśmy też w wierze. Nasza relacja z Bogiem stawała się bardziej osobista. Wspólna rodzinna modlitwa jednak zawsze była bardzo ważna i kluczowa dla naszego rozwoju.

Po pierwsze, widziałam, że relacja z Bogiem to coś naturalnego, codziennego, co praktykujemy wszyscy razem i każdy z osobna.

Po drugie, widziałam autentyczność w życiu moich rodziców – to, jacy byli na modlitwie, składało się z tym, jak żyli w ciągu dnia.

Poprzez wspólną modlitwę doświadczamy Bożej miłości, akceptacji, łaski.

Po trzecie, widziałam, że Bóg jest naprawdę żywy, że kiedy się modlimy, On odpowiada, że nas słyszy i troszczy się o nas.

Po czwarte, wiedziałam, że mogę być szczera, także gdy popełniam błędy. Choć do tego dążę, nie muszę być idealna, ale najważniejsze, abym przychodziła codziennie do Boga oczyścić swoje serce. Także abym zawsze otwarcie przepraszała rodzeństwo lub rodziców, jeśli zawiniłam.

Po piąte, czułam się częścią duchowej wspólnoty – najmniejszej jednostki Kościoła (na rodzinę często mówi się „domowy Kościół").

Generalnie poprzez wspólną modlitwę mogłam doświadczyć Bożej miłości, akceptacji, łaski, przebaczenia, zwycięstwa. Zrozumiałam, jak jestem ważna i wartościowa, ale przede wszystkim zyskałam odpowiednie nastawienie do Boga – respekt i szacunek.

Moi bracia, którzy już założyli swoje rodziny, zaczęli praktykować modlitwę ze swoimi dziećmi. I ja także planuję to w przyszłości, do czego także Ciebie serdecznie zachęcam!

Dobro dziecka

ODPOWIADA **ks. Marek Kruszewski**

Mówił kiedyś Ksiądz w audycji, że dziecko ma prawo do kontaktu z dziadkami. Oraz że „rozgrywanie dziećmi" pretensji rozwodzących się małżonków jest nieuczciwe. Czy zdaniem Księdza na rodziców można nałożyć obowiązek zapewnienia dziecku kontaktu z dziadkami?

Teologia moralna stawia prawa dziecka przed prawami dorosłych. Oczywiście, trzeba zrobić wszystko co można – i nawet więcej – żeby uratować rodzinę przed rozpadem. Kiedy, niestety, dojdzie już do rozwodu czy separacji, ludzie wierzący powinni wyraźnie zadbać najpierw o dobro potomstwa, a potem dopiero o swoje. Chodzi także o prawo dziecka do osobistych kontaktów z rodzicami, dziadkami czy też innymi krewnymi, na przykład chrzestnymi, rodzeństwem ciotecznym. Wymaga to rozumnego kompromisu całej rodziny pod hasłem dobro dziecka. Jeśli któraś ze stron nie chce współpracować, kapitalną pomoc mogą stanowić mediacje rodzinne. Oferty mediacji są w ośrodkach świeckich i kościelnych.

Dość często jedno z rodziców odmawia dziecku możliwości kontaktu z częścią rodziny. Argumenty zawsze można znaleźć: od kataru po ryzyko COVID-u. Terminy spotkań muszą niekiedy dookreślić sądy. Stwierdzają one jednak zazwyczaj – moje doświadczenie to potwierdza – że kontakt z całą rodziną wpływa korzystnie na prawidłowy rozwój fizyczny, emocjonalny i duchowy dziecka. Dziecko powinno poznać rodzinę taką, jaka jest. Lepsze są nawet słabe związki z rodziną niż całkowity brak styczności z drugim rodzicem czy dziadkami. Jeśli ktoś jest według nas toksyczny, możemy towarzyszyć dziecku podczas całego spotkania. Widziałem z boku, jak na przykład przez trzy godziny w tygodniu dziadkowie mieli kontakt z wnuczką. Jak się wtedy starali, mobilizowali do wspólnej zabawy i uważności. Nie wyglądało to groźnie dla dziecka.

Nie ma według mojej orientacji ani w prawie cywilnym, ani w Kościele absolutnego nakazu kontaktowania dziecka z dziadkami, bo każdy system rodzinny jest inny. Izolując jednak dziecko od części rodziny, pozbawiamy je czegoś konkretnego i wartościowego. Może ci dziadkowie okażą wnukom miłość na inny sposób niż nasz? Muszą mieć jednak czas, aby wnuki poznać i pokochać.

Czy na rodziców można nałożyć obowiązek zapewnienia kontaktu dzieci z dziadkami? Sąd może orzec, że na konkretnych rodzicach ciąży taki obowiązek. Według mnie lepiej o to prosić. Nie siłą, ale „po dobroci". Jestem optymistą w tym względzie. Ludzie kochają dzieci. Wiele, wiele razy widziałem, jak poróżnieni małżonkowie dla dobra swoich dzieci potrafili przełamać swoje emocje i negatywne uprzedzenia.

xmarekk@o2.pl
Autor jest proboszczem parafii św. Patryka w Warszawie

Historia zapisana zdjęciami

Choć Centralna Agencja Fotograficzna (CAF) nie istnieje już od 30 lat, dziennikarze starszego pokolenia wciąż nazywają zdjęcia z serwisu Redakcji Fotograficznej Polskiej Agencji Prasowej „CAF-owskimi". Właśnie ukazał się album przypominający dzieje tej „fabryki fotografii", przygotowany przez dr. Pawła Miedzińskiego, związanego ze szczecińskim oddziałem IPN.

CAF powstała w 1951 r., a więc w trudnych latach stalinowskich, a jej celem miała być „działalność informacyjno-propagandowa, oddziaływanie poprzez obraz fotograficzny na rzesze społeczeństwa". Wydany album to kompendium wiedzy o instytucji, która na przestrzeni lat także się zmieniała, o ludziach ją tworzących i decydentach sprawujących nad nią pieczę. Jak wyglądała praca fotoreporterów na co dzień, jaki wpływ na ostateczny kształt dopuszczonych do publikacji zdjęć miała cenzura – to niektóre z zagadnień poruszonych w albumie.

W tak obszernej pracy nie sposób uniknąć drobnych potknięć. Opisywani na stronie 376 fotoreporterzy „Słowa Powszechnego" to Ryszard Rzepecki, Jan Żdżarski i Marek Osicki, a nie Maciej Osiecki. Z kolei na stronie 389 wspominane jest spotkanie gen. Wojciecha Jaruzelskiego z abp. Luigim Poggim, który w lutym 1982 r. nie był, jak podano, kardynałem. Został nim dopiero w 2005 r.

Znakomita lektura zwłaszcza dla interesujących się fotografią prasową./**wś**

Paweł Miedziński
Centralna Agencja Fotograficzna 1951–1991
Instytut Pamięci Narodowej
Warszawa 2021, 498 s.

Likwidator PZPR

Mieczysław Rakowski nie cieszył się zaufaniem i sympatią ani swoich towarzyszy partyjnych, ani większości społeczeństwa. Zmarły w 2008 r. polityk, choć doszedł do najwyższych stanowisk w państwie (I sekretarza KC PZPR i premiera), przeszedł do historii głównie jako długoletni redaktor naczelny tygodnika „Polityka", uważanego przez beton partyjny za tytuł zbyt liberalny, oraz człowiek, który kazał wyprowadzić sztandar PZPR, czego partyjni dogmatycy nie mogli mu wybaczyć do końca życia. Ten jeden z najbliższych współpracowników gen. Wojciecha Jaruzelskiego, a w sferze propagandy Jerzego Urbana i płk. Wiesława Górnickiego, znany był z wyjątkowej niechęci do opozycji. Stoczniowcy nigdy nie zapomnieli mu próby likwidacji Stoczni Gdańskiej. Za jego rządów doszło jednak do uchwalenia przez Sejm w 1989 r. ustawy o stosunku państwa do Kościoła rzymskokatolickiego, co zaowocowało powstaniem podobnych ustaw o stosunku państwa do innych wspólnot wyznaniowych.

Jego biografia, napisana przez dr. Michała Przeperskiego, jest pierwszą biografią naukową przywódcy PZPR. Przedstawia wiele mało znanych wątków, także z życia prywatnego polityka, nie unikając spraw trudnych i nie do końca wyjaśnionych, jak choćby oskarżenia w sprawie „moskiewskich pieniędzy". Praca ważna dla interesujących się historią PRL./**wś**

Michał Przeperski
„Mieczysław F. Rakowski. Biografia polityczna"
Instytut Pamięci Narodowej
Warszawa 2021, 440 s.

Kościół parafialny w Niegowie

fot. ks. Emil Adler

Dziedzice tradycji

Patryk Lubryczyński

Jadąc drogą ekspresową S8 Warszawa–Białystok, warto zatrzymać się w Niegowie, aby obejrzeć unikatowe witraże w kościele parafialnym i pomodlić się przy sarkofagu czcigodnej sługi Bożej Wincenty Jadwigi Jaroszewskiej.

Miejscowość Niegów jest położona we wschodniej części Niziny Mazowieckiej, niedaleko rzeki Bug, przy trasie szybkiego ruchu Warszawa–Białystok. Parafia liczy około 2,5 tys. mieszkańców, z których znaczna część pracuje w okolicznych miastach: Warszawie, Wyszkowie i Radzyminie. Do parafii należą miejscowości: Niegów, Słopsk, Młynarze, Gaj, Ślubów, Zazdrość, Zabrodzie, Wysychy i część Lipin. Według historyków nazwa „Niegów" – pierwotnie „Niegowo" – pochodzi prawdopodobnie od staropolskiego imienia Niegosław. Fundatorami pierwszego kościoła drewnianego w 1462 r. byli dziedzice Niegowa: ks. Mikołaj Trycz i jego bratanek Adam z Pieczysk. Parafię erygował biskup płocki Ścibor z Gościeńczyc 3 lutego 1468 r., wydzielając ją z parafii Wyszków. Hierarcha powierzył ją pod opiekę patronów: Trójcy Świętej, Bożego Ciała, św. Jana i św. Anny.

Parafia odwiedzana jest przez licznych pielgrzymów, którzy chcą się pomodlić przy grobie kandydatki na ołtarze. W okolicach kościoła znajduje się dom generalny Zgromadzenia Sióstr Benedyktynek Samarytanek Krzyża Chrystusowego, założony przez matkę Wincentę Jaroszewską. Każdego dziesiątego dnia miesiąca parafianie i siostry benedyktynki samarytanki uczestniczą w Eucharystii, modląc się w intencji rychłej beatyfikacji matki Wincenty.

Sarkofag Wincenty Jadwigi Jaroszewskiej w kaplicy zakonnej

fot. ks. Emil Adler

Dr Paweł Getka, wieloletni organista i autor pracy doktorskiej „Życie liturgiczne w parafii Niegów w latach 1819–1992", zachęca do zwrócenia uwagi na kunsztowny witraż nad sarkofagiem czcigodnej sługi Bożej w kaplicy zakonnej. Wykonany został ze szczególnym pietyzmem. Ma też głęboką wymowę religijno-patriotyczną. – Nawiązuje do uciemiężenia narodu polskiego podczas zaborów. W jego centralnej części widzimy żółto-pomarańczowy krzyż z ramionami przepasanymi kajdanami, symbolizującymi niewolę. W dolnej części widoczny jest kwitnący oset, będący metaforą zła. W miejscu przecięcia się ramion krzyża nieznany autor umieścił dwie korony, cierniową i królewską (andegaweńską), oraz wieniec laurowy – symbol zwycięstwa. Dzieło to ma także odniesienie do życia duchowego służebnicy Bożej Wincenty Jaroszewskiej, która szczególnie umiłowała krzyż – opisuje dr Paweł Getka.

Proboszcz ks. Emil Adler

Ciekawe witraże znajdują się także w kościele parafialnym. Na jednym z nich znajduje się data 1912 r. oraz herb ówczesnego papieża Piusa X, co potwierdza i precyzuje czas ich powstania. Witraże przedstawiają postać Matki Bożej Częstochowskiej, Matki Bożej Ostrobramskiej, symbole Eucharystii – kielich, winogrona, kłosy zboża, baranka z chorągwią symbolizującego Jezusa Zmartwychwstałego, godło Polski – orła w koronie – i Litwy – Pogoń. Zaskakujące jest to, że przetrwały one zarówno czas zaborów, wojen, jak i wojującego komunizmu po II wojnie światowej.

Dr Paweł Getka opowiada, że przy parafii św. Trójcy w Niegowie od wieków istniało Bractwo Różańca Świętego, które zostało utworzone w 1686 r. – Na podstawie zapisów z kroniki parafialnej ustaliłem, że bractwo działało do lat 30. XX w. – wyjaśnia. Silnie zakorzeniona pobożność maryjna przetrwała do dziś. We wnętrzu kościoła, w centralnej części ołtarza, widoczny jest obraz Matki Bożej Częstochowskiej z 1907 r., który jest wierną kopią obrazu jasnogórskiego. Ciekawostką jest, że obraz ten raz do roku, 4 maja, zasłaniany jest przez obraz św. Floriana (jednego z patronów kościoła), na co dzień niewidoczny.

W parafii tradycją jest wspólna modlitwa różańcowa wiernych przed Mszami pogrzebowymi oraz niedzielną Eucharystią. – Od września tego roku trwa peregrynacja kopii obrazu Matki Bożej Częstochowskiej. Można wziąć wizerunek na tydzień lub na kilka dni, aby Maryja towarzyszyła nam w codziennym życiu. Stale pojawiają się nowi chętni, obecnie zapisują się już na grudzień – mówi proboszcz ks. Emil Adler.

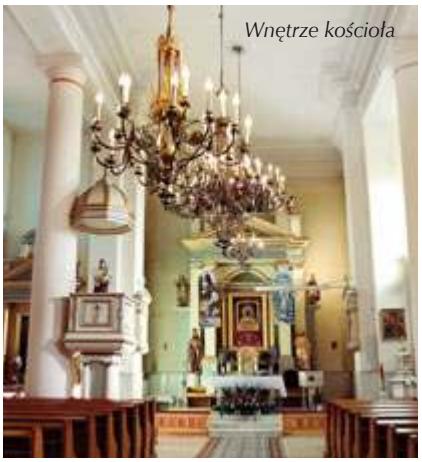
Wnętrze kościoła

fot. ks. Emil Adler

Z inicjatywy parafian od nowego roku szkolnego ruszyły spotkania grupy oazowej dla uczniów klas III–VI, prowadzone przez animatorki. W każdą niedzielę odbywa się Msza święta z udziałem dzieci. Podczas homilii ks. Emil wyjaśnia najmłodszym znaczenie znaków liturgicznych i Eucharystii. Proboszcz planuje z pomocą parafian stworzyć duszpasterstwo młodzieży i męską wspólnotę modlitewną. Z okazji zakończenia Synodu Młodych i ŚDM w wymiarze diecezjalnym 20 listopada miało miejsce spotkanie integracyjne dla młodzieży z parafii. – Mam nadzieję, że będzie to początek budowy grupy młodzieżowej – mówi ks. Adler.

Mimo że parafia jest niewielka, stwarza warunki rozwoju wiary dla wszystkich, którzy chcą dołączyć do wspólnoty formacyjno-modlitewnej. Ks. Emil jest zbudowany postawą wielu wiernych, którzy regularnie przystępują do sakramentu pokuty i pojednania w pierwsze piątki miesiąca.

Niegów, ul. Kościelna 41,
07-230 Zabrodzie, tel. kom. 698 636 210,
www.parafianiegow.ns48.pl

W SKRÓCIE

■ **Dziękczynienie za bł. Stefana Wyszyńskiego.** 28 listopada o godz. 19.00 w archikatedrze warszawskiej, ul. Świętojańska 8, bp Michał Janocha odprawi Mszę świętą dziękczynną za beatyfikację bł. Stefana Wyszyńskiego. Eucharystia odbędzie się z udziałem nadzwyczajnych szafarzy Komunii świętej z archidiecezji warszawskiej.

■ **Pielgrzymka kapłanów.** Kapłani archidiecezji warszawskiej przybędą do katedry św. Jana 27 listopada, o godz. 10 będą sprawować Eucharystię.

■ **Eucharystie w Roku Rodziny.** Ks. Robert Wielądek, diecezjalny duszpasterz rodzin diecezji warszawsko-praskiej, 19 listopada sprawował Eucharystię w intencji młodzieży w parafii św. Jana Chrzciciela w Nadmie. Kolejna Eucharystia w Roku Rodziny – za małżeństwa – sprawowana będzie 19 grudnia o godz. 18 w parafii Świętej Trójcy w Niegowie.

■ **Adwentowy Dzień Skupienia.** W parafii bł. Władysława z Gielniowa w Warszawie, ul. Przy Bażantarni 3, odbędzie się 4 grudnia adwentowy dzień skupienia dla młodzieży „Bądź dobrej myśli". Spotkanie poprowadzi KSM archidiecezji warszawskiej, zaproszeni są wszyscy chętni, także niezwiązani z duszpasterstwem. Zapisy i więcej informacji na warszawa@ksm.org.pl.

■ **Wstawiennictwo błogosławionej.** W kościele rektorskim Matki Bożej Anielskiej przy ul. Brzozowej 75 w Laskach 5 grudnia o godz. 18.00 odbędzie się comiesięczna pierwszoniedzielna Msza święta w intencji zbiorowej przez wstawiennictwo bł. Matki Elżbiety Czackiej. Dziękczynienia i prośby, spisane na kartkach i gromadzone w skrzynce intencji z tyłu kaplicy, będą odczytywane przed Eucharystią. Po Mszy świętej istnieje możliwość udziału w adoracji połączonej z modlitwą uwielbienia, którą zakończy indywidualne błogosławieństwo Najświętszym Sakramentem.

■ **Przyjaciółka samej siebie.** W kościele ojców kapucynów przy ul. Miodowej 13 w Warszawie odbędzie się 7 grudnia o godz. 19.30 kolejne spotkanie dla kobiet z cyklu „Przyjaciółka samej siebie". Spotkanie „Nie jestem rzeczą, ale osobą" poprowadzi br. Piotr Wardawy OFMCap. z Centrum Duchowości „Honoratianum" w Zakroczymiu. W programie: konferencja o relacjach wewnętrznych i wprowadzenie do modlitwy (45 min), adoracja Najświętszego Sakramentu (30 min). Kontakt z organizatorami: honoratianum@gmail.com.

■ **Rozbudowa Muzeum.** Muzeum Powstania Warszawskiego podpisało z miastem stołecznym umowę o przekazanie działki od strony ul. Towarowej. Planowane jest wybudowanie nowego, dużego pawilonu do 2025 r., dzięki czemu muzeum będzie bardziej dostępne dla dużych wycieczek.

fot. facebook.com/DiecezjaWarszawskoPraska

90 LAT NA TARGÓWKU

Parafia Chrystusa Króla na Targówku w swoje święto patronalne obchodziła jubileusz 90-lecia istnienia. Mszy świętej przewodniczył ks. inf. Lucjan Święszkowski. Czterech mężczyzn przyjęto w szeregi Rycerzy św. Jana Pawła II, modlono się za zmarłych i żyjących mieszkańców parafii. Uczestnicy Eucharystii przeszli w procesji na mieszczący się nieopodal świątyni skwer im. ks. Jana Golędzinowskiego – legendarnego kapłana, męczennika niemieckich obozów koncentracyjnych, który odszedł w opinii świętości. Skwer został poświęcony, złożono wieńce, zapalono znicze. W uroczystościach udział wzięły władze samorządowe.

fot. Jacek Nowicki

SREBRNY JUBILEUSZ

Siostry ze Zgromadzenia Misjonarek Chrystusa Króla dla Polonii Zagranicznej 21 listopada świętowały 25 lat posługi w parafii Matki Bożej Królowej Polskich Męczenników na Grochowie. Mszy świętej przewodniczył ks. Leszek Kryża SChr, dyrektor biura Zespołu Pomocy Kościołowi na Wschodzie, w koncelebrze z miejscowym proboszczem ks. Mariuszem Czyżewskim oraz emerytowanym proboszczem ks. prał. Krzysztofem Jackowskim. W parafii pracuje pięć sióstr: katechizują w szkołach, opiekują się osobami starszymi i chorymi, pomagają w duszpasterstwie, dbają o wystrój kościoła, jedna z sióstr pracuje w biurze KEP.

103 LATA ŻYCIA

Siostra Beata Regina Mizgier ze Zgromadzenia Franciszkanek Rodziny Maryi w Markach zmarła w wieku 103 lat. Była osobą o niezwykłym życiorysie – urodziła się 18 kwietnia 1918 r. w pociągu, którym Polacy wracali z syberyjskiej zsyłki, ochrzczona została przez ks. Ignacego Skorupkę, bohatera Cudu nad Wisłą, dzieciństwo spędziła koło Wilna, walczyła o niepodległość w okolicach Lidy i Nowogródka. Msza święta pogrzebowa została odprawiona 23 listopada o godz. 13 w kościele Matki Bożej Królowej Polski w Markach.

fot. Fundacja Filii Dei

fot. ks. Paweł Kłys

FORMACJA KSIĘŻY

W Archidiecezjalnym Ośrodku Rekolekcyjno-Konferencyjnym w Porszewicach k. Łodzi odbyło się trzydniowe spotkanie formacyjne kapłanów wyświęconych w latach 2011–2020. To nowa metoda formacji wypracowana w ramach stałej formacji kapłanów w archidiecezji łódzkiej. – Żeby lekarz mógł leczyć, sam musi się czegoś od innego lekarza nauczyć. W czasie stałej formacji kapłanów po prostu się uczymy, ubogacamy się nawzajem, bo to jest wymiana dóbr nadprzyrodzonych i takich ludzkich – zdolności, talentów i osiągnięć – mówi ks. Tomasz Falak. W czasie trzydniowego skupienia duchowni wysłuchali wykładów z zakresu teologii duchowości, wspólnie celebrowali Eucharystię oraz liturgię godzin, a także uczestniczyli w adoracji Najświętszego Sakramentu i wspólnej rekreacji./**ks. Paweł Kłys**

ŁÓDZKIE SEMINARIUM

fot. ks. Paweł Kłys

Mija dokładnie 100 lat od powołania do istnienia Seminarium Duchownego w Łodzi przez pierwszego biskupa łódzkiego Wincentego Tymienieckiego. Mszą świętą celebrowaną w bazylice archikatedralnej rozpoczął się rok jubileuszowy, któremu patronuje św. Stanisław Kostka, patron zarówno katedry, jak i pierwszej łódzkiej uczelni wyższej. – To, jaki będzie los wiary w naszym świecie, w dużej mierze zależy od tego, jakie są te nasze seminaria, jaka w nich dokonuje się formacja, jacy wychodzą z nich ludzie, jacy są ci, którzy ich formują, i do czego ich formują. Dziś pada pytanie o los wiary: czy Syn Człowieczy znajdzie wiarę, gdy przyjdzie? – mówił podczas obchodów jubileuszowych metropolita łódzki abp Grzegorz Ryś. Aktualnie w łódzkim WSD studiuje 43 alumnów./**ks. Paweł Kłys**

W SKRÓCIE

■ **Zdrowa religijność.** Dominikańskie Centrum Informacji o Nowych Ruchach Religijnych i Sektach w Warszawie zaprasza na konferencję organizowaną w auli o. Jacka Woronieckiego w klasztorze na warszawskim Służewie (ul. Dominikańska 2, okolice stacji metra Służew). 11 grudnia o godz. 19.00 w panelu dyskusyjnym „Jak rozwijać zdrową religijność?" głos zabiorą: psycholog Maria Wasiak, lekarz seksuolog i terapeuta Bogdan Stelmach oraz duszpasterz Janusz Chwast OP, magister nowicjatu w Zakonie Kaznodziejskim.

■ **Jarmark Bożonarodzeniowy.** Gmina Jadów zaprasza 19 grudnia od godz. 12.00 do parku w Jadowie na Jarmark Bożonarodzeniowy. Zachęca do zapisów wystawców, szczególnie Koła Gospodyń Wiejskich, lokalnych twórców, osoby prywatne i firmy. Rezerwacja miejsc pod nr. tel. 607 922 071.

■ **Nowy peron.** W grudniu dostępna dla pasażerów będzie nowa kładka oraz wyremontowany peron nr 6 na Dworcu Zachodnim. Gruntowny remont dworca trwa, zakończy się w 2023 r. Obecnie budowane są także perony 7 i nowy 8. Utrzymana jest dotychczasowa organizacja ruchu w obrębie stacji. Dojście jest zapewnione od strony Alei Jerozolimskich. Ze względu na budowę przejścia podziemnego czasowo wyłączony z eksploatacji jest peron na linii obwodowej. Pociągi od Warszawy Gdańskiej rozpoczynają i kończą bieg na przystanku Warszawa Wola. Pod stacją, na głębokości blisko 15 metrów, powstaje także tunel tramwajowy.

REKLAMA

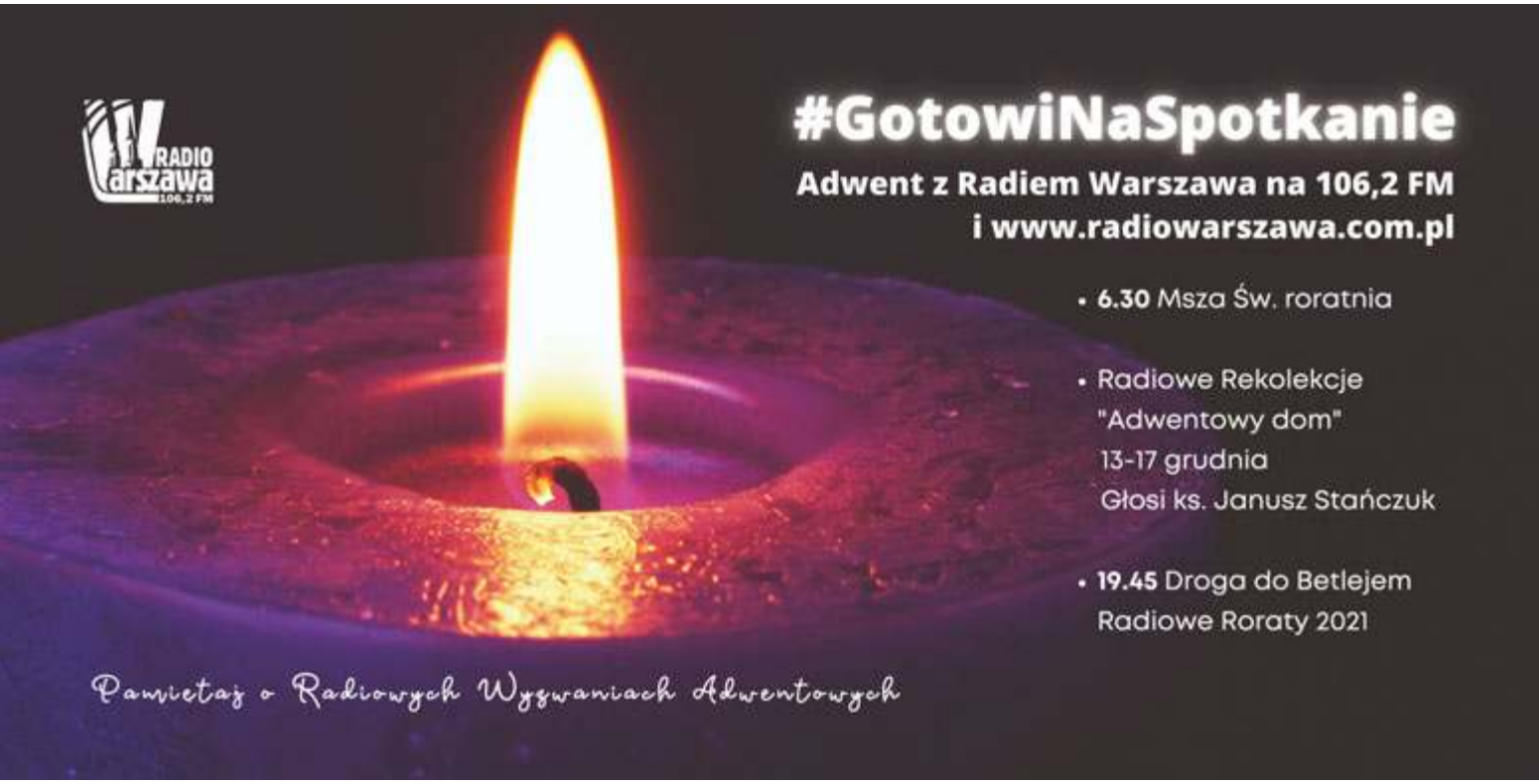

Jesteście świadkami

fot. Agnieszka M. Domańska

W wigilię uroczystości Chrystusa Króla młodzież diecezji warszawsko-praskiej przeżywała Światowe Dni Młodzieży pod hasłem „Wstań. Ustanawiam cię świadkiem tego, co zobaczyłeś". Tego dnia uroczyście zakończył się także diecezjalny Synod Młodych.

Na początku młodzi zgromadzeni w katedrze warszawsko-praskiej wysłuchali świadectwa Przemysława Babiarza, który podzielił się osobistym doświadczeniem wiary i opowiedział o wyzwaniach związanych z pracą dziennikarza sportowego. Z kolei o budowaniu wspólnoty i relacjach, które dzięki niej mogą się zrodzić, a także odpowiedzialności, która mobilizuje do działania, opowiedzieli przedstawiciele wspólnot młodzieżowych: Duszpasterstwa Młodzieży Diecezji Warszawsko-Praskiej, Skautów Europy i Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży. Wspólny posiłek w podziemiach katedry stał się okazją do integracji. – Chcemy się spotkać z innymi młodymi, którzy są aktywni, trzymają się Pana Boga i chcą przekazywać swoją wiarę – podkreślił Szymon Kowalczyk, uczestnik spotkania, a Kasia Sabak i Marek Nowicki podzielili się ze zgromadzonymi doświadczeniem spotkań w młodzieżowym kole różańcowym, które mobilizowało do modlitwy, ale też dawało okazję do spotkania z rówieśnikami.

W atmosferę skupienia i modlitwy młodzież wprowadziła adoracja Najświętszego Sakramentu, a całe spotkanie zwieńczyła uroczysta Msza święta o godz. 18 pod przewodnictwem metropolity warszawskiego kard. Kazimierza Nycza, z udziałem bp. Romualda Kamińskiego, bp. Jacka Grzybowskiego oraz bp. Marka Solarczyka. – Dzisiaj w tej liturgii skupiają się tajemnice królowania Chrystusa z tajemnicami młodych. Z tym wszystkim, co przyniosła refleksja synodalna. Z tym wszystkim, co stawialiśmy sobie dwa lata temu, przywołując tych dziesięć punktów zachęcających każdego z nas do tego, aby zobaczyć, w jaki sposób młody człowiek odczytuje tajemnicę Boga, jak ją dostrzega w Kościele, co do niego dociera, czego nie rozumie, jak ważna jest dla niego wspólnota – zaznaczył w homilii bp Marek Solarczyk.

Na zakończenie Eucharystii bp Romuald Kamiński podpisał dekret zatwierdzający dokument końcowy Synodu Młodych, powołując jednocześnie Młodzieżową Radę Duszpasterską Diecezji Warszawsko-Praskiej i wyznaczając rejonowych duszpasterzy młodzieży. Podziękował także zaangażowanym w dzieło synodu. Z kolei kard. Kazimierz Nycz, dziękując za zaproszenie do udziału w uroczystości, zwrócił uwagę, że młodzi mogą wykorzystać swoje talenty, by Ewangelia w sposób kreatywny zaistniała w internecie, który dla wielu stał się przestrzenią dominującą. Tego dnia uroczyste przyrzeczenia złożyli także nowi członkowie Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży.

Agnieszka M. Domańska

Spotkać Chrystusa

fot. PAP/Rafał Guz

W Świątyni Opatrzności Bożej w Warszawie 20 listopada odbyło się spotkanie młodzieży z archidiecezji warszawskiej w ramach Diecezjalnego Dnia Młodzieży. Przed Eucharystią młodzi mogli m.in. wysłuchać świadectwa nawróconego 26-letniego Bartka z warszawskiego Mokotowa. Opowiadał o trudnym dzieciństwie w rodzinie alkoholowej, doświadczeniu narkotyków i życiu na granicy prawa oraz pobycie w poprawczaku. W czasie spotkania w dolnym kościele trwała adoracja Najświętszego Sakramentu. Modlitwę uwielbienia prowadziła schola z duszpasterstwa akademickiego „Sandał".

Spotkanie w Świątyni Opatrzności Bożej było również uroczystym zakończeniem Pielgrzymkowej Sztafety Młodych. Od końca października odwiedzali oni kolejnymi grupami archikatedrę warszawską, aby podziękować za beatyfikację kard. Stefana Wyszyńskiego. Hasło tegorocznego ŚDM „Wstań. Ustanawiam cię świadkiem tego, co zobaczyłeś" pochodzi z Dziejów Apostolskich. To słowa, które Jezus wypowiedział po nawróceniu św. Pawła, i to właśnie ten fragment wyznaczył przebieg całego spotkania w Świątyni Opatrzności Bożej. – Taki będzie Kościół, jakimi wy będziecie. Od was młodych zależy, czy będziemy obecni na areopagach współczesnego świata. Aby jednak być tam świadkiem Jezusa, trzeba najpierw Go spotkać – mówił kard. Kazimierz Nycz. Nawiązując do liturgii słowa i czytania na temat św. Pawła, metropolita warszawski podkreślił, że wiarygodny świadek to ten, który coś zobaczył i przeżył. Przypomniał też, że Paweł, przybywając wraz z małą grupą chrześcijan do wielkiego miasta, jakim był Damaszek, znalazł się w podobnej sytuacji, w jakiej jesteśmy dziś my wobec doświadczenia wielkiego miasta. – Musimy wejść w ten współczesny areopag świata, zwłaszcza poprzez media, które stały się takim współczesnym Damaszkiem. Albo w nim jako chrześcijanie będziemy, albo nie będziemy. To zależy w bardzo dużym stopniu od was, młodych – zachęcał kaznodzieja.

fot. Biuro Prasowe DW-P/Karolina Błażejczyk

Za dar beatyfikacji

W katedrze warszawsko-praskiej 21 listopada odbyła się Msza święta dziękczynna za dar beatyfikacji kard. Stefana Wyszyńskiego i Matki Róży Czackiej. Eucharystii przewodniczył bp Romuald Kamiński, a homilię wygłosił bp Jacek Grzybowski. Przed Mszą świętą wierni mogli wysłuchać wykładu dr Ewy Czaczkowskiej „Znaczenie prymasostwa kardynała Stefana Wyszyńskiego dla Kościoła i Polski". Dr Czaczkowska podkreśliła, że Prymas Tysiąclecia miał wielki dar mężów stanu – widzenia wcześniej oraz odczytywania znaków czasu i dawania na nie odpowiedzi. – W myśli prymasa i jego nauczaniu wolność wewnętrzna pojedynczych ludzi i narodu miała przynieść w efekcie wolność zewnętrzną. Kard. Stefan Wyszyński sam był człowiekiem duchowo wolnym i tej wolności uczył nas Polaków – powiedziała prelegentka. Podczas Eucharystii zostały wprowadzone do świątyni relikwie bł. kard. Stefana Wyszyńskiego. W homilii bp Grzybowski przypomniał wypowiedź Prymasa Wyszyńskiego o tym, na czym polega królowanie Chrystusa. „Do Chrystusowego Królestwa wchodzimy przez pokutę, wiarę, chrzest, a więc drogą przemiany wewnętrznej i odrodzenia. Istotą Królestwa Chrystusowego jest wewnętrzna przemiana, władcy tej ziemi szukają innego sprawozdania i sprawdzenia swojej władzy. Ubierają swoich poddanych w mundury, dopytują się o krew, rasę, posłuszeństwo. Chrystus inaczej, Chrystus patrzy w duszę. Wy jesteście uczniami takiego Króla". Liturgię uświetnił Chór Katedry Warszawsko-Praskiej Musica Sacra pod dyrekcją Pawła Łukaszewskiego.

Patryk Lubryczyński

Pomoc bezdomnym

Od siedmiu lat patrole stołecznej straży miejskiej, zaopatrzone w żywność przekazaną przez Caritas Polska, docierają w okresie jesienno-zimowym do osób w kryzysie bezdomności przebywających poza placówkami takimi jak schroniska czy noclegownie. Kolejna edycja akcji została zainaugurowana w siedzibie Caritas Polska 16 listopada.

– O dramacie osób przebywających w pustostanach, szałasach, altankach działkowych i w innych tak zwanych miejscach niemieszkalnych można się przekonać, kiedy spotka się z nimi i posłucha ich historii. Caritas, jako organizacja powołana do niesienia pomocy bliźnim w różnych ciężkich sytuacjach życiowych, spieszy im z pomocą bez względu na przyczyny bezdomności. Zgodnie ze społeczną nauką Kościoła każde życie ludzkie jest bezcenne i każdy zasługuje na szacunek – podkreśla ks. dr Marcin Iżycki, dyrektor Caritas Polska.

Akcja „Trochę ciepła dla bezdomnego" polega na dowożeniu gorącego jedzenia, ciepłych koców, termosów, odzieży i innych potrzebnych rzeczy osobom bezdomnym. Patrole Straży Miejskiej m.st. Warszawy docierają do znanych sobie miejsc, często trudno dostępnych, z termosami z zupą oraz innym zaopatrzeniem przygotowanym przez Caritas Polska. Ciepłe posiłki gotuje kuchnia działająca przy Caritas Polska.

Akcję można wspomóc, dokonując wpłaty za pośrednictwem strony caritas.pl/bezdomni,

fot. caritas.pl

wysyłając SMS o treści ZIMNO pod numer 72052 (koszt 2,46 zł), kierując wpłatę na konto 70 1020 1013 0000 0102 0002 6526, z dopiskiem „Trochę ciepła dla bezdomnego".

W Państwowym Muzeum Etnograficznym przy ul. Kredytowej 3 w Warszawie została otwarta wystawa monograficzna „Nikifor. Malarz nad malarzami". Twórca jest jednym z najbardziej znanych na świecie malarzy nieprofesjonalnych. Nikifor, czyli Epifaniusz Drowniak, urodził się w 1895 r. w Krynicy, był Łemkiem, synem ubogiej głuchoniemej kobiety. Zwracano się do niego Nikifor, sam też tak o sobie mówił i tak podpisywał swoje obrazy.

Na ekspozycji w Warszawie zobaczymy ponad 130 dzieł Nikifora, z których ponad 100 pochodzi z kolekcji własnej PME, jednej z najbogatszych w prace tego artysty w Polsce. Na wystawie zaprezentowane będą również dzieła z kolekcji Alfonsa Karnego, wybrane przez niego osobiście u Nikifora, tym cenniejsze, że rzadko eksponowane. Zachowały niepowtarzalną „nikiforową" barwę – głęboką i aksamitną, która daje wrażenie, jakby obrazy malowane były wczoraj.

fot. www.flickr.com/MartaKonicki

Nikifor w stolicy

Wystawa przedstawia przekrojowo dorobek malarza i obejmuje wszystkie podejmowane przez niego tematy: pejzaż, architekturę miejską i fantastyczną, dworce kolejowe, wnętrza świątyń i sklepów, postacie świętych. Na stronie internetowej muzeum www.ethnomuseum.pl znajdą się audiodeskrypcje prezentujące wystawę i obiekty, a do wybranych dzieł Nikifora przygotowywane są tyflografiki, pozwalające zapoznać się z obrazami poprzez zmysł dotyku. Dzieła Nikifora będzie można oglądać do 27 lutego 2022 r.

Pan Przemówił

Klerycy podczas próby

fot. kl. Michał Opałka

Alumn Hubert Rozbicki za menorą

fot. kl. Michał Opałka

Spektakle przygotowywane przez alumnów Wyższego Seminarium Duchownego DW-P na stałe wpisały się w kalendarz ważnych wydarzeń diecezji. Tym razem klerycy przeniosą widzów w dzieje wyjścia Hebrajczyków z Egiptu.

Alumni już po raz dwudziesty od początku istnienia seminarium wystawią sztukę w okresie Adwentu. W tym roku zaprezentują spektakl „Pan Przemówił", który przedstawia historię Mojżesza opartą na znanym musicalu „Książę Egiptu". W czasie spektaklu widzowie będą mogli spojrzeć na dzieje narodu wybranego z perspektywy żydowskiej wspólnoty, która przy stole sederowym wspomina historię Izraela w formie hagady paschalnej, czyli opowieści o wyjściu Żydów z Egiptu, czytanej w czasie święta Pesach.

Opiekunem artystycznym sztuki jest Cezary Morawski, aktor telewizyjny, filmowy i teatralny, a za aranżację muzyczną odpowiada ks. Mariusz Rybałtowski. Gościnnie Boga objawiającego się na górze Horeb gra prof. Stanisław Górka. W inne role wcielają się: kl. Radosław Janowski z IV roku (Mojżesz), kl. Artur Frej z IV roku (faraon Ramzes), kl. Michał Opałka z III roku (teść Mojżesza). Spektakl trwa około godziny.

Brak seminaryjnej sztuki w 2020 r. z powodu sytuacji pandemicznej spowodowała, że dziś wiele osób czeka na przedstawienie z jeszcze większą niecierpliwością. Od początku roku akademickiego seminarium otrzymuje wiele pytań na ten temat. – Zapisały się już pierwsze grupy z parafii i indywidualni wierni – informuje kl. Michał. Wyjaśnia, że tytuł sztuki nawiązuje do jednej ze śpiewanych w spektaklu piosenek i ma stanowić impuls do osobistej refleksji. – Chcemy pokazać, że Bóg przemówił nie tylko do historycznego Izraela, ale może mówić do każdego współcześnie żyjącego człowieka poprzez egzystencjalne wydarzenia. Widz, oglądając sztukę, będzie mógł zadać sobie pytanie: „Z czego dziś chce mnie wyzwolić Pan?" – mówi.

W spektaklu nie zabraknie humorystycznych akcentów. – Scenariusz jest kompilacją tekstów napisanych przez alumnów Huberta Rozbickiego, Jana Podczaskiego, Michała Opałkę. Bazując na dwóch scenariuszach, Cezary Morawski połączył teksty w jeden spójny – zdradza kulisy kl. Michał. Dzięki sponsorom, których szukali sami klerycy, udało się pozyskać część środków na scenografię. Przedstawienie jest dla seminarzystów cennym doświadczeniem, możliwością zdobycia umiejętności wokalnych, aktorskich oraz nauką dykcji.

Klerycy rozpoczęli próby pod koniec października tego roku, ćwiczą po trzy–cztery dni w tygodniu, a przygotowania do spektaklu dzielą z licznymi obowiązkami w seminarium. W organizację i promocję przedstawienia zaangażowani są również alumni nie biorący bezpośrednio w nim udziału. – Spektakl jest dla nas przestrzenią poznania swoich mocnych i słabych stron, przełamywania tremy, wewnętrznych oporów. Dzięki ćwiczeniom teatralnym będziemy lepiej przygotowani do wystąpień publicznych oraz radzenia sobie ze stresem – mówi kl. Michał Opałka.

Sztuka przygotowana jest dla szerokiego grona odbiorców, bez ograniczeń wiekowych. Alumni zapraszają rodziny z dziećmi, grupy parafialne, osoby samotne i starsze. Twórcy zapewniają, że każdy wyjdzie z przedstawienia ubogacony. Uroczysta premiera odbędzie się 8 grudnia, w kolejną rocznicę poświęcenia i oddania do użytku praskiego seminarium. Corocznie na premierze obecni są biskupi oraz księża profesorowie, sponsorzy i osoby blisko związane ze społecznością seminaryjną. – Przyjeżdżałem na spektakle przed wstąpieniem do seminarium. Przedstawienia okazały się dla mnie pomocne w rozeznaniu powołania. Były szansą, aby zobaczyć, jak wygląda życie seminaryjne, spotkać się z klerykami – opowiada kl. Michał.

Wstęp na spektakle jest bezpłatny, ale ze względu na aktualną sytuację epidemiczną odbywa się wyłącznie za okazaniem wejściówki. Zapisy są prowadzone od wtorku do soboty w godz. 15.00–20.00 pod nr. tel. 792 059 262. Po zapisaniu wejściówkę trzeba odebrać w seminarium w dniu spektaklu.

Patryk Lubryczyński

Przedstawienie będzie wystawiane w gmachu Wyższego Seminarium Duchownego Diecezji Warszawsko-Praskiej przy ul. Mehoffera 2 w Warszawie w następujących terminach: 4 grudnia (sobota) o godz. 15.00 i 18.30, 5 grudnia (niedziela) o godz. 15.00 i 18.30, 7 grudnia (wtorek) o godz. 18.30, 8 grudnia (środa) 18.00 premiera, 11 grudnia (sobota) o godz. 15.00 i 18.30, 12 grudnia (niedziela) o godz. 18.30, 15 grudnia (środa) o godz. 18.30, 18 grudnia (sobota) o godz. 15.00 i 18.30, 19 grudnia (niedziela) o godz. 15.00 i 18.30. Więcej informacji na stronie www.sztuka2021.pl.

Głos w Kościele

Z **Ewą Grąbczewską**, członkiem Diecezjalnego Zespołu Synodalnego w diecezji warszawsko-praskiej, rozmawia Patryk Lubryczyński

Na jakim etapie są prace synodu o synodalności w diecezji warszawsko-praskiej?

Uroczyste otwarcie synodu w diecezji nastąpiło 17 października br. w katedrze warszawsko-praskiej. Bp Romuald Kamiński powołał Diecezjalny Zespół Synodalny w składzie: ks. Andrzej Kuflikowski, ks. Rafał Jabłkowski, ja. Pracom zespołu przewodniczy bp Jacek Grzybowski. Została opracowana ankieta synodalna wraz z vademecum synodu, które jest instrukcją, jak powinny przebiegać prace synodalne w parafiach oraz wspólnotach zakonnych. Jest ona już dostępna do pobrania na stronie www.diecezja.waw.pl oraz na stronach niektórych parafii. W formie papierowej ankiety synodalne będą dostępne we wszystkich parafiach.

fot. arch. Ewy Grąbczewskiej

Po co brać udział w synodzie?

Synod daje nam poczucie, że jesteśmy częścią Kościoła i możemy go wzmocnić. To okazja, aby nasz głos był usłyszany, wzięty pod uwagę. Czynne zaangażowanie w prace synodalne niweluje podział na my – wy. Pozwala uświadomić sobie, że zarówno duchowni, jak i świeccy wierni tworzą jeden Kościół, który jest wezwany do słuchania się nawzajem. Udzielanie odpowiedzi powinno zostać poprzedzone modlitwą do Ducha Świętego. Synod może scementować poczucie wspólnotowości, pomóc przeanalizować obszary do ewentualnej korekty oraz uaktywnić nowe formy duszpasterstwa.

> **Synod daje nam poczucie, że jesteśmy częścią Kościoła i możemy go wzmocnić.**

Jak synod będzie przebiegał na poziomie parafialnym?

Zależy nam, aby księża w czasie ogłoszeń duszpasterskich stale zachęcali wiernych do uczestnictwa w synodzie. Przy każdej parafii i wspólnocie powstanie zespół synodalny do pięciu osób, powoływany przez księdza proboszcza lub przełożonego wspólnoty. Zadaniem zespołów jest zapewnienie odpowiedniej liczby formularzy i udzielanie pomocy przy wypełnianiu ankiet osobom starszym oraz chorym. Do kompetencji zespołu należy także organizowanie spotkań informacyjnych o synodzie, a na zakończenie prac synodalnych zebranie ankiet i przekazanie ich proboszczowi, przełożonemu wspólnoty bądź dziekanowi danego dekanatu, którzy prześlą dokumenty do sekretariatu synodu w diecezji. Wypełnianie ankiet oraz prace w zespołach synodalnych potrwają do 28 lutego 2022 r. Do tej daty powinny spłynąć wszystkie ankiety synodalne. Wnioski z fazy diecezjalnej zostaną przedstawione w maju 2022 r. i przekazane do sekretariatu Episkopatu Polski.

Dlaczego diecezja zdecydowała się na formę ankiety?

Ankieta ma większą szansę dotarcia do każdego wiernego, pozostawia możliwość nieskrępowanej odpowiedzi. Liczymy, że dzięki takiemu rozwiązaniu ludzie liczniej zechcą podzielić się swoimi spostrzeżeniami. Na zorganizowane spotkania w kościele przychodziliby w większości członkowie wspólnot parafialnych, a intencją Ojca Świętego jest szczególnie usłyszenie głosu ludzi mniej zaangażowanych w życie wspólnotowe. Argumentem przemawiającym za formularzami był również krótki czas na przeprowadzenie fazy diecezjalnej synodu. W formule bezpośrednich spotkań odpowiedzi mogłaby udzielić niewielka liczba wiernych. Można wypełnić formularz zarówno indywidualnie – jawnie bądź anonimowo – jak i ze swoją wspólnotą działającą przy parafii czy zakonie lub grupą o charakterze diecezjalnym.

Ankieta jest dość obszerna, trzeba wypełnić całość, aby nasz głos został uwzględniony?

Niewątpliwie ankieta będzie wymagała poświęcenia ok. 40 minut, ale wydruk można zabrać do domu i oddać go innego dnia lub wysłać samodzielnie na adres sekretariatu synodu: parafia św. o. Pio, ul. Fieldorfa 1, 03-984 Warszawa, z dopiskiem „Synod", bądź pocztą elektroniczną na adres: synod@diecezja.waw.pl. Tworząc formularze synodalne, zawarliśmy wszystkie dziesięć tematów, które Ojciec Święty poddał rozeznaniu wiernych. Gdyby się okazało, że dla niektórych osób pytania są za trudne, pomocą w wyjaśnieniu formularza będą służyć członkowie parafialnych zespołów synodalnych. Zachęcamy do wypełnienia całości ankiety, ale uwzględnimy również formularze wypełnione w części.

W jakiej sytuacji będzie można synod uznać za sukces?

Myślę, że jeśli będzie duża frekwencja. Osobiście zależałoby mi na tym, aby synod wpłynął na powstawanie relacji pomiędzy księżmi a wiernymi, które nie ograniczałyby się do spraw formalnych. Często brakuje przestrzeni na poznanie problemów oraz wątpliwości wiernych poza czasem urzędowania kancelarii. Chciałabym, aby duchowni mimo wielu obowiązków byli bardziej otwarci na kontakt z parafianami w ramach wspólnych przedsięwzięć.

fot. materiały dystrybutora

Nieustający dramat

Mirosław Winiarczyk

Film „Wszystko zostaje w rodzinie", oparty na powieści „Sznurówki" Domenica Starnone, nie przypomina dramatów i komedii z najlepszego okresu kina włoskiego z lat 50. i 60. XX w.

Akcja utworu w reżyserii Daniele Luchettiego rozgrywa się w Neapolu i Rzymie, jednak gdyby nie piękne włoskie plenery, to w gruncie rzeczy ukazane na ekranie wydarzenia mogłyby się toczyć w innych krajach europejskich. W ostatnich latach filmy zrealizowane w Europie upodobniły się bowiem do siebie, a kinematografie narodowe, oparte do tej pory na własnych tradycjach kulturowych i w związku z tym cechujące się oryginalną formą i stylem gry aktorskiej, przechodzą powoli do historii. Autorzy filmu starali się ukazać dramat małżeństwa z klasy średniej, które na początku lat 80. nagle przeżywa kryzys. Aldo, popularny dziennikarz radiowy, przyznaje się nagle zdumionej żonie Vandzie do zdrady. Wywołuje to lawinę niekorzystnych zdarzeń dla pary małżeńskiej i ich dwojga dzieci. Kolejne wydarzenia obserwujemy przez lata, aż do czasów współczesnych, kiedy to starzy małżonkowie wspominają dawne czasy, a Vanda wypomina mężowi zdradę. Dorosłe dzieci mają zaś własne życie i problemy, zazębiające się o losy rodziców.

fot. materiały dystrybutora

Film został zrealizowany tradycyjnie od strony inscenizacji i dramaturgii. Większość scen rozgrywa się we wnętrzach mieszkań i wydaje się zdecydowanie przegadana. Widać tu więc literacki rodowód scenariusza. Kamera rzadko wychodzi w plener, na uliczki Neapolu i Rzymu. Akcja obfituje w liczne retrospekcje, wydarzenia obserwujemy z różnych punktów widzenia – oczami małżonków, ich dzieci i przyjaciół. Wymowę tego utworu można sprowadzić do tezy o niszczącym wpływie zdrady i publicznego jej roztrząsania na życie małżonków i ich relacje z dziećmi. We wspomnianych klasycznych filmach spod znaku na przykład „Małżeństwa po włosku" z Sophią Loren widoczna była wielka witalność i wola życia bohaterów. Dlatego mimo często tragikomicznych przeżyć bohaterowie tamtych komediodramatów budzili naszą życzliwość i sympatię. Niestety, nie można tego powiedzieć o niesympatycznych postaciach z filmu „Wszystko zostaje w rodzinie", który wydaje się dekadencki i zimny. Szkoda tylko gwiazd współczesnego kina z Italii, grających udręczających się nawzajem bohaterów.

„Wszystko zostaje w rodzinie" (Lacci); Włochy 2020; reżyseria: Daniele Luchetti; aktorzy: Alba Rohrwacher, Laura Morante, Giovanna Mezzogiorno, Luigi Lo Cascio, Silvio Orlando i inni; dystrybucja: Aurora Films

Peruwiańska szopka w Watykanie

Pielgrzymi w Watykanie będą mogli w tym roku podziwiać bożonarodzeniową szopkę podarowaną przez Peru. Szopka będzie się składać z ponad trzydziestu części. Postacie Dzieciątka Jezus, Maryi Panny, św. Józefa, Trzech Króli i pasterzy będą naturalnej wielkości i zostaną wykonane z takich materiałów, jak ceramika, drewno i włókno szklane. Będą ubrane w narodowe stroje tamtejszego ludu Chopcca, który jest ofiarodawcą szopki.

Królowie-Magowie ze Wschodu będą mieli ze sobą sakwy i torby z takimi artykułami spożywczymi z regionu Huancavelica, jak bataty, quinoa, kiwicha i cañihua. W szopce znają się też figurki różnych zwierząt żyjących na terenie Peru: lamy, alpaki, wikunie, owce, vizcache (odmiana zająca), parihuany (gatunek flaminga) i kondor andyjski, będący narodowym symbolem Peru.

Dzieło ma symbolizować dwusetną rocznicę ogłoszenia niepodległości Peru, ale też powszechne powołanie do zbawienia, podkreślając, że Syn Boży przyszedł na świat, aby zbawić każdego, niezależnie od jego języka, narodowości czy kultury./**KAI/dg**

KONKURS

Peter Abel, doktor teologii i duszpasterz diecezji Hildesheim, formuje liderów wspólnot kościelnych, ma też doświadczenie w poradnictwie psychologicznym. Kilka razy usłyszał od wiernych w kryzysie, że spotkali prawdziwego anioła, a za jedną z najpiękniejszych i najwyrazistszych biblijnych historii o aniołach uważa Księgę Tobiasza. Jak twierdzi, zawarte w niej wiara i optymizm pomagają w przezwyciężeniu kryzysu. Na jej podstawie wypracował zestaw ćwiczeń duchowych pomagających nazwać problem, przeanalizować go i znaleźć jego rozwiązanie. W ten sposób powstała książka „Schronienie i siła" (Święty Wojciech), która pomaga wykształcić w sobie umiejętność budowania siły wewnętrznej w oparciu o Biblię.

Wśród osób, które 29 listopada między godz. 13 a 13.15 zadzwonią pod nr (22) 512 00 95 i odpowiedzą na pytanie: **Którego z aniołów Bóg zesłał na pomoc młodszemu Tobiaszowi?** – rozlosujemy trzy egzemplarze książki „Schronienie i siła".

Odpowiedź na pytanie konkursowe 47: Joanna Beretta Molla była lekarzem pediatrą. Zwycięzcom gratulujemy!

Filharmonia Narodowa

1901

2021

Sezon jubileuszowy 2021 / 2022

repertuar 12

3.12 piątek / 19:30
Sala Koncertowa

18:30 Wykład wprowadzający: **Marcin Majchrowski**

4.12 sobota / 18:00
Sala Koncertowa

Orkiestra i Chór Filharmonii Narodowej
Thomas Dausgaard – dyrygent
Aleksandra Kubas-Kruk – sopran
Ewa Wolak – alt
Szymon Mechliński – baryton
Bartosz Michałowski – dyrektor chóru

Bruckner / Szymanowski

4.12 – transmisja internetowa
→ www.filharmonia.pl

5.12 niedziela / 11:00
dzieci 3–6 lat
niedziela / 14:00
dzieci 7–12 lat
Sala Kameralna
Poranek i Popołudnie dla Małych Melomanów

Królowa śniegu
opera na podstawie baśni H.Ch. Andersena

Malina Sarnowska – libretto
Krzysztof Owczynik – muzyka
Jitka Stokalska – reżyseria
Elżbieta Tolak – scenografia

Anna Parysz / Liza Wesołowska – sopran
Małgorzata Godlewska / Karolina Iwańska-Pośnicka – mezzosopran
Bartosz Nowak / Marek Murawa – tenor
Piotr Hruszwicki / Przemysław Szkodziński – bas
Krzysztof Owczynik – flety proste, krumhorn, ptaszek gliniany, lira korbowa
Vlasta Traczyk / Maria Zofia Suwała – fortepian
Lidia Szpilewska – prowadzenie koncertów

Na koncerty zaprasza Mecenas Roku Filharmonii Narodowej

PGE Polska Grupa Energetyczna

Po prostu... Filharmonia! Projekt 2: Dziwne kombinacje III

6.12 poniedziałek / 19:00
Sala Kameralna

Z czasów, gdy mury nie dzieliły Świętego Miasta

Sanstierce Ensemble:
Maria Jonas – śpiew
Bassem Hawar – djoze
Rimonda Naanaa – konun
Rageed William – ney

O Jerusalem – m.in. **Hildegarda z Bingen, Carlebach, Champagne, Fairuz, Hawar, Nuevile, Vogelweide**

8.12 środa / 19:00
Sala Kameralna

Z krajów, które wiele dzieli i wiele łączy

Penny Pascal:
Henriette Floch – skrzypce
Thyge van Dassen – skrzypce
Villads Hoffmann – cittern
Mathaeus Bech – kontrabas

Penny Pascal – *Half Danish, Half Polish*

10.12 piątek / 19:30
Sala Koncertowa

18:30 Wykład wprowadzający: **Stefan Münch**

11.12 sobota / 18:00
Sala Koncertowa

70-lecie urodzin i 50-lecie pracy artystycznej Marka Pijarowskiego

Orkiestra Filharmonii Narodowej
Marek Pijarowski – dyrygent
Henning Kraggerud – skrzypce

Kiełb / Sibelius / Schumann

Na koncerty zaprasza Partner Filharmonii Narodowej

CAROLINA TOYOTA WOLA

12.12 niedziela / 11:00
dzieci 3–6 lat
niedziela / 14:00
dzieci 7–12 lat
Sala Koncertowa
Poranny i Popołudniowy koncert dla dzieci

Jasełkowe granie
W Chatce FeNka... w świątecznym salonie

The Time Quartet:
Maksymilian Grzesiak – skrzypce
Katarzyna Boniecka – skrzypce
Aleksandra Demowska-Modejska – altówka
Małgorzata Duż – wiolonczela
Chór Artos im. Władysława Skoraczewskiego
Danuta Chmurska – dyrygent
Paulina Chmurska – fortepian
Adrianna Furmanik-Celejewska – prowadzenie koncertów

12.12 niedziela / 18:00
Sala Koncertowa

21.12 wtorek / 19:00
Sala Koncertowa

Koncerty kolędowe

Chór Filharmonii Narodowej
Bartosz Michałowski – dyrygent, dyrektor chóru

Na koncerty zaprasza Strategiczny Mecenas Roku Filharmonii Narodowej

BGK Bank Polski

14.12 wtorek / 19:00
Sala Kameralna

Amihai Grosz – altówka
Benjamin Hochman – fortepian

Schubert / Pártos / Szostakowicz

17.12 piątek / 19:30
Sala Koncertowa

18:30 Wykład wprowadzający: **Szymon Paczkowski**

18.12 sobota / 18:00
Sala Koncertowa

17:00 Wykład wprowadzający: **Szymon Paczkowski**

Orkiestra i Chór Filharmonii Narodowej
Stephen Layton – dyrygent
Ingrida Gapova – sopran
Guy James – kontratenor
Nick Pritchard – tenor
Neal Davies – bas-baryton
Bartosz Michałowski – dyrektor chóru

J.S. Bach

19.12 niedziela / 11:00
dzieci 3–6 lat
niedziela / 14:00
dzieci 7–12 lat
Sala Koncertowa
Poranny i Popołudniowy koncert dla dzieci

Dźwięczne serce
W Chatce FeNka... przy choince

Chór i Orkiestra Zespołu Państwowych Szkół Muzycznych nr 1 w Warszawie
Radosław Labahua – dyrygent, przygotowanie zespołów
Katarzyna Sokołowska – dyrygent, przygotowanie zespołów
Zelowskie Dzwonki
Anna Kimmer – dyrygent
Agata Kawełczyk-Starosta – prowadzenie koncertów

31.12 piątek / 20:00
Sala Koncertowa

Koncert sylwestrowy

Orkiestra i Chór Filharmonii Narodowej
Joseph R. Olefirowicz – dyrygent
Paulo Szot – baryton
Bartosz Michałowski – dyrektor chóru

Na koncert zaprasza Mecenas Roku Filharmonii Narodowej

PGE Polska Grupa Energetyczna

Kazimierz Dadak

Od Nowego Roku wchodzi w życie nowy system podatkowy. Według założeń tej reformy Polacy będą płacić niższe podatki. Gdzie zatem tkwi haczyk?

Podatki po nowemu

Komunikat Ministerstwa Finansów (MF) obwieszcza, że wpływy z podatku od dochodu osób fizycznych spadną o 17 mld zł, niższe podatki zapłaci 18 mln ludzi, a prawie 9 mln (osoby najmniej zarabiające i około dwóch trzecich emerytów) w ogóle przestanie płacić PIT.

Z komunikatu MF wynika, że także podatek od dochodu przedsiębiorstw ma ulec obniżce – Polska ma się stać magnesem dla zagranicznych inwestorów. To są dobre wieści, niemniej w umyśle ekonomisty od razu rodzi się pytanie: skoro do fiskusa ma wpłynąć mniej środków od osób fizycznych i prawnych, to jak ta reforma wpłynie na finanse państwa?

Kto sfinansuje obniżkę?

W ekonomii cudów nie ma. Jeśli spadają przychody państwa, to albo państwo ograniczy wydatki, albo zwiększy deficyt budżetowy, czyli zaciągnie większe długi, co jest ukrytą formą opodatkowania przyszłych podatników – ktoś te długi będzie musiał spłacić. Możliwa też jest jakaś kombinacja jednego i drugiego.

Ponieważ o zmniejszeniu wydatków urzędów centralnych raczej się nie śni, można przypuszczać, że ten wspaniały prezent w postaci niższych podatków będzie się wiązał z obcięciem funduszy dla samorządów. Inaczej mówiąc: to, co władza da jedną ręką, zabierze drugą.

Władza także kontroluje sporą część gospodarki. Przedsiębiorstwa z udziałem skarbu państwa – czyli własność wszystkich Polaków – są traktowane jak bankomaty, z których rządzący wyjmują pieniądze. Zachodzi zatem obawa, że dojdzie do zwiększenia opodatkowania pośredniego, poprzez wzrost cen i opłat na przykład za nośniki energii.

Te fakty oznaczają wzrost znaczenia i wpływów władz centralnych, co stoi w jaskrawej sprzeczności nie tylko z zasadami sprawnego działania, ale i z naczelną zasadą katolickiej nauki społecznej – zasadą pomocniczości (władza wyższego szczebla nie powinna zajmować się sprawami, które mogą być z powodzeniem załatwione na szczeblu niższym). Mówiąc inaczej, jest to krok w stronę znanego z minionej epoki „ręcznego sterowania". Ta metoda była nieefektywna wówczas i taka będzie również dziś.

Bodźce i antybodźce

W ekonomii liczy się nie tylko wysokość podatków, ale także to, jakie bodźce i antybodźce dostarczają podatki. Jest sprawą powszechnie znaną, że jedną z największych bolączek polskiej gospodarki jest spadek liczby osób w wieku produkcyjnym, a niebawem spadek całkowity liczby ludności.

Pronatalistyczny system byłby wówczas, gdyby odpis podatkowy na dziecko był większy niż na dorosłego.

Na początku tego stulecia Polaków w wieku produkcyjnym było 25,5 mln, na koniec 2009 r. – 26,4 mln, a na początku roku bieżącego – już tylko 23,2 mln. Biorąc pod uwagę poziom dzietności (w 2019 r. 1,43 dziecka na jedną kobietę w wieku rozrodczym, a minimum dla wzrostu liczby ludności wynosi 2,1), sytuacja będzie ulegać ciągłemu pogorszeniu. Zatem w ramach obecnej reformy podatkowej koniecznością było stworzenie bodźców pronatalistycznych. Niestety, nic z tych rzeczy.

Została wydatnie podniesiona kwota dochodu wolna od podatku PIT – do 30 tys. zł. Ale ta suma nie zależy od liczby członków rodziny. Oczywiście, sprawy finansowe to nie jest jedyny czynnik, który wpływa na decyzje o prokreacji, ale nie można ich zupełnie ignorować.

Z powodu wyższej kwoty wolnej od podatku „strata" ponoszona w wyniku przyjścia na świat dziecka jest ogromna. Na skutek podwyższenia kwoty wolnej od podatku rodzic „dzieli" z potomkiem nie 8 tys., ale 30 tys. Uprzednio spadek dochodu niepodlegającego opodatkowaniu na członka rodziny był minimalny, w przypadku pierwszego dziecka wynosił 4 tys., natomiast dziś to jest już 15 tys. W pewnym sensie koszt pierwszego dziecka wzrósł pięciokrotnie.

Ten kłopot nie występowałby, gdyby suma wolna od podatku była wyrażona w kategorii na członka rodziny, powiedzmy 15 tys. Póki nie ma dzieci, odpisuję 15 tys., gdy rodzi się pierwsze, wysokość odpisu podnosi się do 30 tys., gdy drugie – 45 tys., i tak dalej. Wówczas, z punktu widzenia opodatkowania, rodzice nic nie tracą. Oczywiście, naprawdę pronatalistyczny system miałby miejsce, gdyby odpis na dziecko był większy niż na dorosłego.

Pewną kompensatę stanowi tu program 500+, ale ten pożytek jest wart tylko 6 tys. rocznie, podczas gdy w przypadku pierwszego dziecka „strata" wynosi 15 tys., a drugiego – 10 tys.

Mamy do czynienia także z ulgami w postaci programów Rodzina 2 + 2 i Rodzina 2 + 4. Im więcej ulg, tym system podatkowy jest bardziej skomplikowany i bardziej kosztowny. Ogólnie rzecz biorąc, najprościej byłoby zlikwidować program 500+ oraz dodatkowe ulgi i zastąpić je stosownymi odpisami na członka rodziny.

Takie rozwiązanie byłoby nie tylko bardziej efektywne, pochłaniałoby mniej papierkowej roboty i mniej urzędniczej działalności, ale także byłoby zgodne z kolejną zasadą katolickiej nauki społecznej – zasadą godności człowieka. Albowiem 500+ jest finansowane z podatków, czyli państwo zabiera pieniądze obywatelowi po to, aby potem mu je dać. Natomiast w przypadku większych odpisów podatkowych jest odwrotnie: władza zabiera mniej, a obywatel ma poczucie (zgodne z prawdą!), że to on utrzymuje swoje dzieci, a nie żyje na koszt podatnika.

Tutaj dochodzimy do sprawy podstawowej z gospodarczego punktu widzenia: poziomu skomplikowania systemu podatkowego. Im jest on prostszy i bardziej przejrzysty, tym jest lepszy, bo tańszy. Wiele programów (ulgi, odpisy i 500+) zamiast jednego (wyższe odpisy) więcej kosztuje.

Skomplikowany system

Niestety, nowy ład podatkowy aż roi się od niejednakowego z podatkowego punktu widzenia traktowania obywateli, co prawodawca nazywa ulgami. Na przykład osoba, która osiągnęła wiek emerytalny, ale nie pobiera emerytury, tylko pracuje, jest zwolniona z podatku dochodowego do wy-

fot. PAP/Sebastian Borowski

sokości 115 528 zł, inaczej mówiąc, cieszy się ona dodatkową ulgą w wysokości 85 528 zł. Niezwłocznie rodzi się pytanie, jakie ta ulga ma uzasadnienie. Chyba tylko takie, że uprzednio ta sama władza „przywróciła" niższy wiek emerytalny i obecnie zaczęła sobie zdawać sprawę z finansowych implikacji tamtej decyzji: ZUS trzeba podpierać coraz to wyższymi dotacjami z budżetu, więc państwo oferuje ogromną ulgę, żeby tylko obywatel nie korzystał ze świadczeń emerytalnych.

Nie ma to nic wspólnego ze sprawnym działaniem. Ciągłe zmiany w systemie emerytalnym, bo do tego sprowadza się ta ulga, nie pozwalają obywatelowi kreślić długofalowych planów. Ktoś, kto kilka miesięcy temu przestał pracować albo sprzedał swą firmę, bo osiągnął wiek emerytalny, a dziś nie jest w stanie odzyskać uprzedniego zatrudnienia czy przedsiębiorstwa, ma wszelkie podstawy do narzekania, że został wystrychnięty na dudka.

Dlaczego pracujący emeryci mogą się cieszyć kwotą wolną od podatku 115 528 zł, a osoby w wieku rozrodczym tylko 30 000 zł?

Im częściej państwo zmienia reguły gry, tym większe jest ryzyko prowadzenia działalności gospodarczej. Nie ma żadnej gwarancji, że – tak jak szereg lat temu najpierw podwyższono wiek emerytalny, a potem go obniżono – jutro ta ulga nie zostanie zlikwidowana. Innym drastycznym przykładem z tej dziedziny są OFE: najpierw obiecywano emeryturę pod palmami, a potem cały program zlikwidowano i w rzeczy samej obywatelom te pieniądze zabrano, nie dając nic w zamian.

Powyższa ulga musi także kłuć w oczy osoby młodsze, planujące zakładanie rodziny i posiadanie dzieci. Dlaczego osoby w wieku rozrodczym mają prawo do ulgi tylko w wysokości 30 tys.? Jakie przesłanie władza chce przekazać młodym?

Polski system podatkowy jest wynikiem doraźnych potrzeb, podczas gdy system podatkowy powinien być integralnym elementem strategii gospodarczej. Ale skoro nie ma strategii, to nie ma i sprawnego systemu podatkowego.

Brak strategii

Ustawodawca reklamuje nowy ład podatkowy jako probiznesowy, stymulujący zakładanie nowych firm i imigrację przedsiębiorców. Oby tak było. Ale w tym zakresie można mieć poważne obawy.

Przedsiębiorca musi być osobą racjonalną, bo w przeciwnym wypadku szybko bankrutuje. Z tego powodu przedsiębiorca musi analizować całokształt sytuacji, a nie tylko sprawy podatkowe. Nie jest żadną tajemnicą, że obecny rząd ma zaognione stosunki z władzami UE i środki z tego źródła mogą do Polski nie wpłynąć. Zatem biznesmen będzie czekać, aż ta sprawa się wyjaśni.

Co więcej, każdy człowiek interesów doskonale zdaje sobie sprawę z implikacji, jakie niesie z sobą „zielony ład". W przypadku Polski będzie to oznaczać gwałtowny wzrost cen nośników energii i konieczność podjęcia niezwykle wysokich wydatków. Te wydatki będzie musiało podjąć państwo, czyli podatnik. Zatem każdy przedsiębiorca musi dojść do wniosku, że albo koszty produkcji ogromnie wzrosną, albo podatki pójdą w górę, albo nastąpi i jedno, i drugie. Rządzący wydają się myśleć, że biznesmen jest stworzony na ich obraz i podobieństwo i nie przykłada żadnej wagi do strategii. Można mieć obawy, że jednak sprawy mają się odwrotnie, bo przedsiębiorca obraca własnymi pieniędzmi, a nie pieniędzmi podatnika.

Rządzący zdają się kierować iluzją, że warunki działania przedsiębiorstw można dowolnie zmieniać. I że częste zmiany w innych sferach gospodarczych, jak choćby w systemie emerytalnym, nie mają żadnych ujemnych skutków. Inaczej mówiąc, że obywatel będzie tańczyć w takt muzyki, którą władza w danym momencie uzna za stosowną. Tymczasem niestabilność prawa jest jednym z naczelnych czynników hamujących przedsiębiorczość i mobilność zawodową pracowników. Już sam fakt uchwalenia nowej ustawy podatkowej zaledwie sześć tygodni przed terminem, gdy zacznie ona obowiązywać, jest dowodem braku znajomości rzeczy. Można wysnuć wniosek, że ta zmiana, tak jak i wiele poprzednich, nie ma nic wspólnego z długookresową strategią, natomiast wszystko związane jest z doraźnymi politycznymi potrzebami rządzących.

Autor jest profesorem ekonomii,
wykłada w Hollins University
w stanie Wirginia w USA

Czas oczekiwania na przyjście Chrystusa może obfitować w rodzinne zwyczaje i stać się okazją do wzmacniania więzi.

Własnoręcznie przygotowany kalendarz adwentowy z zadaniami

fot. Elżbieta Mościcka

Kalendarze i zadania

Elżbieta Mościcka, autorka strony internetowej takczysiak.com.pl, co roku przygotowuje dla swoich trzech córek ręcznie robiony kalendarz adwentowy. – Dzieci codziennie mogą zajrzeć do jednej kieszonki i wyciągnąć z niej karteczkę z zadaniem. Jednego roku był to kalendarz w formie drzewa Jessego. Na wielkim kartonie przygotowałam pąki kwiatów w formie składanki origami. Każdego dnia dzieci rozwijały jeden pąk i ze środka wyciągały cytat z Biblii, który przygotowuje nas na przyjście Pana Jezusa. Rozmawiałam z córkami o tych fragmentach Pisma Świętego. Innym razem przykleiłam do kartonu paczuszki z rolek po papierze toaletowym. Każda była owinięta pięknym papierem i wstążeczką, ze środka córki wyciągały zadanie.

Wymyślone przez rodziców zadania to np. posprzątanie pokoju, oddanie innym dzieciom nieużywanych zabawek, pomoc rodzicom, powiedzenie komuś czegoś miłego, podziękowanie komuś, zaproszenie innych do zabawy, dzień bez komputera, dzień bez telefonu, dzień bez słodyczy, napisanie listu, ułożenie krótkiej modlitwy.

– Zadania mają być realne, możliwe do wykonania, ale nie nazbyt łatwe. Obserwuję, że najtrudniejsze dla nich jest „Zaproś do zabawy kogoś, kogo na co dzień byś nie zaprosił”. Zazwyczaj do zadań podchodzą z dużym entuzjazmem. Mają świadomość, że to jest wyjątkowy czas.

Elżbieta z mężem i córkami codziennie uczestniczą w roratach. Nie kupują jednak gotowych lampionów. Chętnie przygotowują je samodzielnie w domu, ze słoików i świeczek. Na słoikach malują, przyklejają wycinanki z bibuły lub papieru kolorowego, korzystają z techniki scrapbookingu. Co niedzielę zapalają kolejną świecę w stroiku adwentowym, przy tych świecach modlą się wieczorem.

Małgorzata Osuch jest mamą dwóch córek i dwóch synów. Raz przygotowali drabinkę, po której przesuwali figurkę Jezusa do żłóbka. Innym razem z przedszkola zaczerpnęli pomysł, by za każdy dobry uczynek dokładać źdźbło sianka do żłóbka. Korzystają też z czekoladowych kalendarzy.

– Dzieci bardzo się cieszą, gdy czekoladek ubywa i zbliżamy się do Bożego Narodzenia. Słodycze są dla nich motywacją do wykonywania zadań, które im wymyśliliśmy (powiedz coś miłego, przygotuj kolację dla rodziny, napisz list do członka rodziny…). Staramy się czasem odmawiać sobie jakichś przyjemności, w ubiegłym roku ograniczyliśmy komputery, żeby więcej czasu spędzać ze sobą. Pieczemy wtedy wspólnie pierniczki i dekorujemy je, czasami wraz z zaprzyjaźnionymi rodzinami.

Ważnym elementem oczekiwania jest niewielka szopka robiona własnoręcznie z patyczków i traw, które znaleźli na łące i w lesie. Była już wiele razy remontowana. Chłopcy uwielbiają kleić klejem na gorąco, wciąż rozbudowują pomieszczenia dla kolejnych zwierzątek.

Dom państwa Osuchów już po połowie grudnia jest udekorowany śnieżynkami z papieru i własnoręcznie robionym łańcuchem, który obowiązkowo musi być dłuższy niż rok wcześniej. Rodzice wieczorami czytają opowieści przedświąteczne, wprowadzające w świąteczny nastrój, przygotowujące do przyjścia Pana Jezusa.

Tegoroczne święta może znów spędzimy w ograniczonym kręgu domowników. Tym ważniejsza jest praca nad swoim charakterem. Aleksandra Sulej, autorka gry rodzinnej „Pytaki” i małżeńskiej „Gra wstępna”, na swoim blogu zadania adwentowe dzieli na trzy grupy: budowanie relacji rodzinnych, zewnętrzne przygotowania do świąt i wewnętrzne przygotowania do świąt. W tej pierwszej znalazło się m.in. rodzinne wspominanie miłych chwil, wyprawa na łyżwy, śniadanie do łóżka dla dzieci, spacery i oglądanie fotografii. W tej ostatniej: śpiewanie pieśni adwentowych, spowiedź, rozmowa o czekaniu i o paruzji, dzień uśmiechu. Można też poćwiczyć wyrażanie wdzięczności wobec najbliższych, przyjmowanie krytyki bez zagniewania czy po prostu większą uważność w relacjach z bliskimi. Przy czym rodzic nie powinien wymuszać postanowień na dzieciach – mają wartość, jeśli podejmie się je dobrowolnie, nawet w tajemnicy.

Barbara Wiśniowska

Dawane przy różnych okazjach prezenty nie zawsze sprawiają przyjemność drugiej osobie. Można uniknąć takich sytuacji.

Jak trafić z prezentem?

Barbara Wiśniowska

Okazją do obdarowywania prezentami jest Boże Narodzenie, ale też urodziny, imieniny, śluby, chrzciny, komunie, a także walentynki, wspomnienie św. Mikołaja, Wielkanoc, Dzień Dziecka, Dzień Matki, Ojca, Babci i Dziadka… Listę można wydłużać. W Polsce przyjęło się także, aby na zwykłe spotkanie towarzyskie lub w odwiedziny do znajomych czy rodziny nie przychodzić z pustymi rękami.

W grudniu zaczyna się zakupowe szaleństwo. To, co powinno być miłym zwyczajem, przerodziło się w pewnego rodzaju przymus. Wciąż są w Polsce regiony (i rodziny), w których świąteczne prezenty daje się tylko dzieciom. Dla tych, którzy jednak lubią dostawać i dawać prezenty, i mają taki zwyczaj, istnieje szereg sposobów na obdarowanie się trafionymi upominkami.

– Na święta spotykamy się całą dużą rodziną u rodziców – opowiada Magdalena Belino-Studzińska. – Jesteśmy umówieni, że wtedy każdy kupuje swojemu dziecku jeden prezent, bo najlepiej zna jego zainteresowania i potrzeby. Z kolei dorośli przygotowują zawczasu listę swoich marzeń i losują, kogo obdarują. Każdy wymienia trzy rzeczy, które chciałby mieć, ale których sam by sobie nie kupił. Do samej Wigilii nie wiemy, którą z tych rzeczy dostaniemy i od kogo. Jest element zaskoczenia i gwarancja, że prezenty będą trafione.

Dobrym pomysłem może być także zaangażowanie się w pomoc tym, których nie stać na zakupowe szaleństwo. – Od moich bratanków dostałam informację, że oni już nie chcą prezentów od Mikołaja, tylko mamy pieniądze przekazać dla biednych dzieci – dzieli się wspomnieniem Katarzyna Rudnicka, koordynator akcji „Wirtualna Choinka". – W zeszłym roku pewna rodzina nie robiła sobie prezentów pod choinkę, tylko zebrała pieniądze i kupiła pralkę dla potrzebujących – dodaje.

W ostatnich latach pojawia się coraz więcej możliwości, nie tylko na prezenty rzeczowe. Są nimi np. vouchery do hoteli, na spa, romantyczną kolację we dwoje czy do kina.

Prezent jest jedną z form wyrażania bliskości i serdeczności, ale nie jedyną. Niektórzy wolą np. przytulenie i czułe gesty, ciepłe słowa, pomoc przy obowiązkach lub miłe spędzenie czasu razem.

fot. Freestocks/Unsplash

Staranne opakowanie prezentu również ma znaczenie

Magdalena Belino-Studzińska docenia podarunki, ale preferuje wspólne spędzanie czasu. Zwraca również uwagę na to, że należy przemyśleć, co dajemy drugiej osobie. – Przykro się robi, gdy zaproszeni goście przynoszą ogromne prezenty dla dziecka, podczas gdy mamy maleńkie mieszkanie. Nie mamy gdzie trzymać metrowych pluszaków ani pudła z milionem klocków. Drogie prezenty przyprawiają o zakłopotanie, a synek wcale się nimi nie interesuje. Mnie cieszy zazwyczaj fakt, że ktoś o mnie pamiętał.

Zdarza się, że goście przynoszą dzieciom słodycze, zabawki lub kolorowanki, aby tylko nie przyjść z pustymi rękami. Jednak obecnie znaczenie podarunków jest nieco inne niż przed laty. – Kiedyś prezent czy słodycze były rzadkością, teraz za kilka złotych można je kupić w każdym osiedlowym sklepiku – stwierdza dr Dorota Jasielska, psycholog. – Aby faktycznie ucieszył, a nie był źródłem dyskomfortu dla gospodarzy, warto potwierdzić, czy rodzice zgadzają się na przyniesienie drobnego upominku dla dzieci i czy jest zgodny z ich zasadami wychowawczymi, np. czy dwulatkowi można dawać słodycze. Dziś do rangi najbardziej wartościowych rzeczy urasta czas, którego brakuje – dodaje. – Zaoferować swój czas to często dużo trudniejsze niż wysupłanie 50 zł na prezent. Dzieci mają wszystkiego za dużo: kolorowanki wysypują im się z szaf, mają trudność z posprzątaniem nadmiaru zabawek, wieloma z nich bawią się tylko przez chwilę, zaraz po rozpakowaniu.

Nie oznacza to, żeby pozbawiać dziecko prezentów, ale dawać je z umiarem. Jednocześnie warto uświadamiać dzieci na temat wartości pieniądza i uczyć je szacunku do przedmiotów. – Jeśli dziecko samo przez kilka miesięcy będzie odkładać pieniądze, a potem samo kupi zabawkę, bardziej ją doceni – dodaje dr Jasielska.

Refleksja, próba wczucia się w sytuację drugiej osoby, wiedza o tym, co kto lubi i o czym marzy – to z pewnością ułatwia zakup właściwego prezentu. Przy czym nie zawsze trzeba podążać utartymi szlakami.

ks. Jacek Stefański

Zawołanie „patronie cierpiących" ma nam pomóc lepiej zrozumieć samą istotę cierpienia, a w konsekwencji zachęcić nas, abyśmy korzystali z pomocy opiekuna Zbawiciela w znoszeniu wszelkich utrapień.

Józef, patron cierpiących

Podobnie jak inne wezwania w litanii do św. Józefa nowe zawołanie „patronie cierpiących" może być postrzegane jako zbędne. Przyczyną jest fakt, że zawołania „podporo w trudnościach", „pociecho nieszczęśliwych", „nadziejo chorych", „patronie wygnańców", „patronie ubogich" oraz „patronie umierających" również odnoszą się do doświadczenia cierpienia. Jednak między tymi wezwaniami a wezwaniem „patronie cierpiących" istnieje subtelna różnica. Jest to wezwanie, które nie odnosi się bezpośrednio do jakiejś konkretnej przyczyny cierpienia doznanego przez Józefa lub przez nas.

Zbawcze cierpienie

W swojej encyklice „Salvifici doloris" o zbawczym wymiarze ludzkiego cierpienia św. Jan Paweł II zwraca uwagę, że o ile istnienie świata umożliwia nam dostrzeganie Bożej mądrości, wszechmocy i wielkości, o tyle zło i cierpienie wydają się zasłaniać te Boskie przymioty. Dzieje się tak zwłaszcza wtedy, gdy cierpienie pojawia się – obiektywnie lub subiektywnie – jako przeżycie niesprawiedliwe i może wywołać niechęć lub nawet bunt u tych, którzy nie mogą temu trudnemu doświadczeniu zaradzić. Pod tym względem przychodzą na myśl przeżycia Hioba, człowieka nieskazitelnego, prawego, bogobojnego i unikającego zła, a mimo to cierpiącego niewinnie (por. Hi 1, 1). Jego nieskazitelność i prawość życia można też odnieść do św. Józefa zgodnie z obrazem człowieka sprawiedliwego, ukazanego w Psalmie 1: „Szczęśliwy mąż, który nie idzie za radą występnych, nie wchodzi na drogę grzeszników i nie siada w kole szyderców, lecz ma upodobanie w Prawie Pana, nad Jego Prawem rozmyśla dniem i nocą (…) co uczyni, pomyślnie wypada".

Bądź co bądź, porównanie opiekuna Zbawiciela do Hioba może się wydawać niewłaściwe, bo raczej nie myślimy o małżonku Najświętszej Dziewicy jako o drugim Hiobie. Po prostu Józef nie jest postrzegany przez wielu z nas jako osoba cierpiąca. Niemniej w wypowiedziach niektórych mistyków – jak na przykład bł. Katarzyny Emmerich – niezawinione cierpienia Józefa były liczne, a przeżywał je dogłębnie, nawet mistycznie, głównie z racji jego zjednoczenia z Bogiem. Do tego zjednoczenia nawiązuje słowo „sprawiedliwy", charakteryzujące człowieka, który – zgodnie z Psalmem 1 – rozważa słowo Boże „dniem i nocą". Wbrew pozorom to określenie nie oznacza jedynie, że coś dzieje się nieustannie. Sformułowanie „dniem i nocą" oznacza również, że jakaś czynność jest podjęta mimo wszystko i wbrew wszystkiemu. Inaczej mówiąc, człowiek określony w Piśmie Świętym jako sprawiedliwy jest osobą trwającą przy Bogu bez względu na okoliczności, a nawet wbrew niesprzyjającym czynnikom. W związku z tym zauważamy na przykładzie Hioba w Starym Testamencie oraz św. Józefa w Nowym Testamencie, że różnego rodzaju cierpienia wcale nie muszą zasłaniać Pana Boga, lecz – paradoksalnie – mogą pomóc w procesie odkrywania Jego obecności, jak również w budowaniu dobra w osobie, która cierpi.

Cierpienie św. Józefa przeniknięte było wiarą dającą siłę i otuchę wówczas, gdy opiekun Zbawiciela najbardziej tego potrzebował.

Józefowa Septenna

Żyjący na przełomie XV i XVI w. franciszkanin o. Giovanni da Fano opisuje historię dwóch swoich współbraci, którzy znaleźli się na pokładzie okrętu do Flandrii. Podczas burzy na Morzu Północnym statek zatonął wraz z trzystu pasażerami. Ocaleli tylko dwaj franciszkanie, którzy – trzymając się drewnianej deski na wzburzonych falach – zaczęli się modlić do św. Józefa o pomoc. Mieli bowiem do niego szczególne nabożeństwo. Po dwóch dniach ukazał im się młody mężczyzna, który zachęcił ich do wytrwałości. Umocnieni tą nadprzyrodzoną zachętą w tak trudnych i groźnych warunkach dotarli na ląd. Wówczas po raz kolejny ukazała im się ta sama tajemnicza postać. Uklęknęli zatem przed mężczyzną i poprosili, aby powiedział im, kim jest. Oznajmił im, że jest św. Józefem, któremu polecili się podczas burzy. Ujawnił im również, że niedawno wyjednał u Opatrzności Bożej wszelkie potrzebne łaski dla każdego, kto codziennie przez rok odmówi siedem razy Ojcze nasz i Zdrowaś Maryjo ku czci siedmiu boleści, których św. Józef doznał za życia w świecie. W związku z tym jeden z franciszkanów poprosił opiekuna Zbawiciela, aby powiedział, o jakie bolesne doświadczenia chodziło. Józef chętnie to uczynił i pouczył ich dokładnie o najtrudniejszych chwilach swojego życia. Po tych słowach zniknął im z oczu.

Znamienne jest to, że rozważanie, do którego zachęcił małżonek Najświętszej Dziewicy, bardzo szybko rozszerzyło się o siedem radości doznanych przez Józefa za życia. Nabożeństwo dotarło do nas pod nazwą „Septenna ku czci siedmiu boleści i siedmiu radości św. Józefa". W obecnej formie rozważaniom powinno towarzyszyć odmówienie siedem razy Ojcze nasz i Zdrowaś Maryjo przez siedem dni lub siedem śród z rzędu albo przez siedem niedziel. Tajemnice do rozważania są następujące: 1. Rozterka Józefa w czasie zastanawiania się nad opuszczeniem Najświętszej Maryi Panny i radość doznana przez niego w chwili otrzymania orędzia potwierdzającego Wcielenie

Syna Bożego; 2. Strapienia w wyniku skrajnie trudnych warunków w czasie narodzin Mesjasza w Betlejem oraz doznane szczęście na głos śpiewu aniołów i na widok pasterzy, jak również Mędrców ze Wschodu; 3. Smutek z powodu obrzezania Dziecięcia oraz radość w chwili nadania Mu imienia Jezus; 4. Zmartwienie spowodowane pierwszą częścią proroctwa Symeona oraz szczęście w wyniku drugiej części tego proroctwa, zwiastującej zbawienie ludzi jako owoc przyszłych cierpień Chrystusa; 5. Cierpienie z racji trudności doznanych przez Dziecię i Jego Matkę podczas podróży do Egiptu oraz radość z wieści o udaremnieniu Herodowego planu zagłady Syna Bożego; 6. Niepokój z powodu panowania Archelaosa, uniemożliwiającego Świętej Rodzinie powrót do Betlejem, oraz radość z objawienia, że należy wrócić do Nazaretu i tam realizować ojcowskie powołanie względem Syna Bożego; 7. Ból przeżywany z powodu utracenia dwunastoletniego Chrystusa na trzy dni i radość z Jego odnalezienia w świątyni jerozolimskiej.

Połączenie powyższych bolesnych tajemnic z radosnymi wydarzeniami w życiu Józefa stanowi wymowną podpowiedź odnośnie do sensu jego cierpienia: było to cierpienie przeniknięte wiarą dającą siłę i otuchę wówczas, gdy opiekun Zbawiciela najbardziej tego potrzebował. Podobnie może być w naszym życiu – zgodnie z obietnicą Józefa dla tych, którzy rozważają bolesne i radosne tajemnice jego życia za pomocą Septenny.

Cierpienie w milczeniu

Jedna z przyczyn, dla których Józef jest ukazany w Ewangeliach jako osoba milcząca, wiąże się z jego cierpieniem. Gdybyśmy dostrzegli w jego milczeniu wyraz niezadowolenia lub buntu z powodu bolesnych doświadczeń, bylibyśmy w błędzie, a nasza ocena małżonka Najświętszej Dziewicy byłaby pozbawiona wymiaru nadprzyrodzonego. Milczenia opiekuna Zbawiciela nie należy odczytać negatywnie, bo Józef jest człowiekiem sprawiedliwym. Przypomnijmy sobie, że postawa duchowa człowieka sprawiedliwego w Biblii polega na tym, iż jego umysł i wola są przeniknięte przekonaniem, że wszystko, co Bóg czyni, jest dobre. Bez względu na okoliczności życiowe, nawet jeżeli zabrakłoby nam umiejętności zrozumienia tego, co Bóg czyni – faktem jest, że Bóg jest zawsze dobry i dobre jest to, do czego zmierzają Jego zamysły. W sercach wielu ludzi, którzy albo tego nie rozumieją, albo to odrzucają, może się zrodzić podejrzenie, że czasami Boskie działanie bywa niewłaściwe, niesprawiedliwe, a nawet szkodliwe. Tego rodzaju myślenie ma swój początek w niezadowoleniu, jakie starodawny wąż wzbudził w sercach naszych pierwszych rodziców, Adama i Ewy. Strategia szatana polegała na tym, by skłonić człowieka do skupienia się na własnym rozumie, czyli na sobie. To samo uczynił szatan jeszcze wcześniej, gdy sam zbuntował się przeciwko Bogu. Tak mocno się skupił na własnym pięknie, czyli na doskonałości swojej anielskiej natury, że nie był w stanie pogodzić się z przyszłym Bożym Wcieleniem. Wolno przypuszczać, że o ile byłby gotów oddać cześć Osobie Boskiej, która przyjęłaby naturę anielską, o tyle nie mógł się pogodzić z ewentualnością oddawania czci Osobie Boskiej, która miałaby przyjąć naturę niższą niż anielska. A taka jest właśnie natura ludzka. W związku z tym, skupiając się na pięknie i wyższości natury anielskiej nad ludzką, szatan dokonał wyboru, deklarując, że Wcielonemu Synowi Bożemu nie będzie służył. Być może, w wyniku skupienia się na sobie, tu właśnie pojawiło się pierwsze fałszywe cierpienie w historii wszechświata, jako skutek niechęci względem czegoś, co Bóg miał uczynić. W ten sposób szatan uznał ujawnione mu przyszłe dobro za niewytłumaczalne oraz szkodliwe dla niego zło.

Podejście zaś św. Józefa do planu Bożego różniło się diametralnie. Co prawda opiekun Zbawiciela wszystkiego nie rozumiał, ale zamiast koncentrować się na sobie, skupił się na dobroci Bożej. Ta postawa została wyrażona w Ewangeliach przez jego milczenie, które – między innymi – świadczy o uległości względem Bożych działań. Tak więc Józef poucza nas, że w cierpieniu możemy odnaleźć nie tylko sens, ale nawet radość, pod warunkiem, że mimo wszystko i wbrew wszystkiemu w najtrudniejszych chwilach spróbujemy się skupić na Bożej dobroci i miłości. Rozważajmy zatem boleści i radości opiekuna Zbawiciela, a doznamy jego pomocy w morzu codziennych trosk, obaw i cierpień.

Pierwsza boleść św. Józefa

fot. sanktuarium w Torreciudad (Hiszpania)

Autor jest kapłanem diecezji ełckiej, doktorem biblistą, urodził się i wychował w Izraelu

fot. Khamkeo Vilaysing/Unsplash

SPOJRZENIE W NIEBO

Astronomia kojarzy nam się z hermetyczną nauką, której zgłębianie wymaga znajomości matematyki i fizyki. Jej początków możemy jednak upatrywać w realnych potrzebach człowieka, któremu była pomocna w codziennym życiu. Wykorzystywano ją także do celów politycznych.

Znaki na ciałach niebieskich, które zapowiada dzisiejsza ewangelia, były w mentalności starożytnego Wschodu zapowiedzią sytuacji poprzedzającej stworzenie, a więc chaosu. Słońce, księżyc i gwiazdy służyły ludziom do wyliczania czasu i kierunku. Ale nie tylko. Słońce daje światło i ciepło, ma więc decydujący wpływ na rozwój wszystkiego, co zawiera w sobie pierwiastek życia. Stąd u ludów pogańskich pojawił się kult słońca, a samo niebo wraz z gwiazdami było inspiracją do rozmyślania.

Zapowiedź zburzenia znanego dotąd porządku na niebie dla współczesnych Jezusowi słuchaczy oznaczała, że wszechświat znów stanie się chaosem. Znaki, o których mówi Chrystus, przygotowują nową i ostateczną Bożą interwencję, porównywalną z „nowym stworzeniem".

„Współcześni poganie" wszelkie zmiany we wszechświecie próbują wytłumaczyć za pomocą obliczeń, posługując się m.in. wspominanymi na początku dziedzinami wiedzy. Dla człowieka wierzącego każde spojrzenie w niebo gwiaździste staje się okazją do zachwytu nad nieskończonością Boga, a wykorzystywanie promieni słonecznych – do podziwiania mądrości Stwórcy wszystkiego.

Przestroga przed obżarstwem, pijaństwem i troskami doczesnymi pozwala zrozumieć istotę rozpoczynającego się dziś Adwentu, a więc czasu radosnego oczekiwania nie tylko na Boże Narodzenie, lecz również na powtórne przyjście Chrystusa. Ociężałe serce, podobnie jak zaspane oczy, uniemożliwiają dostrzeżenie wielu szczegółów, co w konsekwencji może prowadzić do braku czujności. A to przecież do niej wzywa Jezus, zapowiadając czasy ostateczne.

To już kolejny Adwent w życiu każdego z nas. To już drugi Adwent przeżywany w cieniu trwającej pandemii. Co zmieni on w naszym życiu? Czy staniemy się uważniejsi i dostrzeżemy to, co najistotniejsze?

A może wzrastające ryzyko zarażenia, utraty zdrowia i życia, budzi we mnie jedynie paraliżujący strach? Posłuchaj Jezusa, który mówi: „Czuwajcie więc i módlcie się w każdym czasie, abyście mogli uniknąć tego wszystkiego, co ma nastąpić, i stanąć przed Synem Człowieczym"!

ks. Julian Głowacki

Autor jest zastępcą redaktora naczelnego tygodnika „Idziemy" w diecezji włocławskiej

PIERWSZA NIEDZIELA ADWENTU

28 listopada 2021

Czytanie z Księgi Proroka Jeremiasza
33, 14-16
Tak mówi Pan: „Oto nadchodzą dni, kiedy wypełnię pomyślną zapowiedź, jaką obwieściłem domowi izraelskiemu i domowi judzkiemu. W owych dniach i w owym czasie wzbudzę Dawidowi potomstwo sprawiedliwe; będzie wymierzać prawo i sprawiedliwość na ziemi.
W owych dniach Juda dostąpi zbawienia, a Jerozolima będzie trwać bezpiecznie. To zaś jest imię, którym ją będą nazywać: «Pan naszą sprawiedliwością»".

Psalm responsoryjny
25, 4-5. 8-10. 14
Refren: Do Ciebie, Panie, wznoszę moją duszę.

Daj mi poznać Twoje drogi, Panie,
naucz mnie chodzić Twoimi ścieżkami.
Prowadź mnie w prawdzie według swych pouczeń,
Boże i Zbawco, w Tobie mam nadzieję.

Dobry jest Pan i łaskawy,
dlatego wskazuje drogę grzesznikom.
Pomaga pokornym czynić dobrze,
pokornych uczy dróg swoich.

Wszystkie ścieżki Pana są pewne i pełne łaski
dla strzegących Jego praw i przymierza.
Bóg powierza swe zamiary swoim czcicielom,
i objawia im swoje przymierze.

Czytanie z Pierwszego Listu Świętego Pawła Apostoła do Tesaloniczan
3, 12 – 4, 2
Bracia:
Pan niech pomnoży was liczebnie i niech spotęguje miłość waszą nawzajem do siebie i do wszystkich, jaką i my mamy dla was; aby serca wasze utwierdzone zostały w nienagannej świętości wobec Boga, Ojca naszego, na przyjście Pana naszego Jezusa wraz ze wszystkimi Jego świętymi.
Na koniec, bracia, prosimy was i napominamy w Panu Jezusie: zgodnie z tym, co od nas przejęliście o sposobie postępowania i podobania się Bogu – jak już zresztą postępujecie – stawajcie się coraz doskonalszymi! Wiecie przecież, jakie nakazy daliśmy wam w imię Pana Jezusa.

Aklamacja: Alleluja, alleluja, alleluja.
Okaż nam, Panie, łaskę swoją,
i daj nam swoje zbawienie.

Słowa Ewangelii według Świętego Łukasza
21, 25-28. 34-36
Jezus powiedział do swoich uczniów:
„Będą znaki na słońcu, księżycu i gwiazdach, a na ziemi trwoga narodów bezradnych wobec huku morza i jego nawałnicy. Ludzie mdleć będą ze strachu, w oczekiwaniu wydarzeń zagrażających ziemi. Albowiem moce niebios zostaną wstrząśnięte. Wtedy ujrzą Syna Człowieczego, nadchodzącego w obłoku z mocą i wielką chwałą. A gdy się to dziać zacznie, nabierzcie ducha i podnieście głowy, ponieważ zbliża się wasze odkupienie.
Uważajcie na siebie, aby wasze serca nie były ociężałe wskutek obżarstwa, pijaństwa i trosk doczesnych, żeby ten dzień nie przypadł na was znienacka jak potrzask. Przyjdzie on bowiem na wszystkich, którzy mieszkają na całej ziemi. Czuwajcie więc i módlcie się w każdym czasie, abyście mogli uniknąć tego wszystkiego, co ma nastąpić, i stanąć przed Synem Człowieczym".

Kalendarium liturgiczne

Poniedziałek, 29 listopada
Czytania mszalne: Iz 2, 1-5; Ps 122, 1b-2. 4-9; Mt 8, 5-11

Wtorek, 30 listopada
Święto św. Andrzeja Apostoła
Czytania mszalne: Rz 10, 9-18; Ps 19, 2-5b; Mt 4, 18-22

Środa, 1 grudnia
Czytania mszalne: Iz 25, 6-10a; Ps 23, 1b-6; Mt 15, 29-37

Czwartek, 2 grudnia
Dzień powszedni albo wspomnienie bł. Rafała Chylińskiego, prezbitera
Czytania mszalne: Iz 26, 1-6; Ps 118, 1bc. 8-9. 19-21. 25-27a; Mt 7, 21. 24-27

Piątek, 3 grudnia
Wspomnienie św. Franciszka Ksawerego, prezbitera
Czytania mszalne: Iz 29, 17-24; Ps 27, 1. 4. 13-14; Mt 9, 27-31

Sobota, 4 grudnia
Dzień powszedni albo wspomnienie św. Jana Damasceńskiego, prezbitera i doktora Kościoła, albo wspomnienie św. Barbary, dziewicy męczennicy
Czytania mszalne: Iz 30, 19-21. 23-26; Ps 147A, 1b-6; Mt 9, 35 – 10, 1. 5a. 6-8

fot. PAP/EPA/Fabio Frustaci

Z nauczania papieża Franciszka

KIEDY JEZUS KRÓLUJE W SERCU
Wolność Jezusa pochodzi z prawdy. Jego prawda czyni nas wolnymi (por. J 8, 32). Ale prawda Jezusa nie jest ideą, czymś abstrakcyjnym: jest rzeczywistością, to On sam sprawia, że prawda jest w nas, uwalnia nas od fikcji i fałszu, jakie mamy w sobie. Będąc z Jezusem, stajemy się prawdziwi. Życie chrześcijanina nie jest przedstawieniem, w którym można założyć maskę, która nam najbardziej odpowiada. Bo kiedy Jezus króluje w sercu, wyzwala je z obłudy, intryg, wyzwala od dwulicowości. Najlepszym dowodem na to, że Chrystus jest naszym królem, jest oderwanie się od tego, co zanieczyszcza życie, czyniąc je dwuznacznym, nieprzejrzystym, smutnym. Oczywiście, zawsze musimy pogodzić się z naszymi ograniczeniami i wadami: wszyscy jesteśmy grzesznikami. Ale kiedy żyjemy pod panowaniem Jezusa, nie stajemy się skorumpowani, fałszywi, skłonni do ukrywania prawdy. Nie prowadzimy podwójnego życia. Niech Matka Boża pomaga nam w codziennym poszukiwaniu prawdy Jezusa, Króla Wszechświata, który nas wyzwala z niewoli doczesnej i uczy panować nad naszymi wadami.

Z rozważania przed modlitwą „Anioł Pański" 21 listopada

PRZEWODNIK, OPIEKUN I ŚWIADEK
Drodzy bracia i siostry, przeżywamy Rok poświęcony św. Józefowi, który jest dla nas przewodnikiem, opiekunem i świadkiem. Jemu postanowiłem poświęcić kolejny cykl katechez. Św. Józef jest człowiekiem bezgranicznie ufającym Bożej Opatrzności. Jego imię w języku hebrajskim oznacza „Bóg pomnaża", „Bóg daje wzrost". Otoczenie, z którym związane było jego życie, to środowisko Betlejem i Nazaretu. W Betlejem narodził się Mesjasz. To miasto peryferii, pasterzy, wielu stad owiec i kóz. Nie przypadkiem pasterze stali się pierwszymi świadkami przyjścia na świat Syna Bożego. Na miejsce swego wcielenia i wzrastania przy boku św. Józefa Pan Jezus nie wybrał Jerozolimy, lecz Betlejem i Nazaret, dwie peryferyjne miejscowości, daleko od zgiełku wydarzeń i władzy ówczesnej epoki. Chociaż Jerozolima była miastem świętym, umiłowanym przez Boga, to wybór wspomnianych miast mówi nam, że peryferie i obrzeża są szczególnie umiłowane przez Pana. Dzisiaj również istnieje centrum i peryferie. Św. Józef, cieśla z Nazaretu, który doświadczył owych peryferii życia, przypomina, że Kościół jest szczególnie powołany do głoszenia dobrej nowiny, poczynając właśnie od owych peryferii. Zachęca do odkrywania i doceniania tego, co świat lekceważy, a jest najbardziej wartościowe.

Streszczenie katechezy podczas audiencji ogólnej 17 listopada

DO POLAKÓW
Pozdrawiam serdecznie pielgrzymów polskich. Św. Józef, Opiekun Kościoła, to człowiek głębokiej wiary, odważny i pokorny. W tym czasie globalnego kryzysu w świecie i zagubienia wartości prośmy go w modlitwie, aby nauczył nas dostrzegać to, co świat usuwa na margines i odrzuca. Niech wyprasza nam wrażliwość na potrzeby innych. Z serca wam błogosławię.

Podczas audiencji ogólnej 17 listopada

Wygnańcy, nie migranci

W komentarzach do obecnej sytuacji na granicy polsko-białoruskiej słychać porównywanie dzisiejszych migrantów z Bliskiego Wschodu i Afryki Północnej do Polaków z roku 1942. W ostatnich żyjących świadkach tamtych czasów budzi to sprzeciw.

W 1940 i 1941 r. na rozkaz Stalina odbyły się w Polsce cztery wielkie wywózki Polaków na Syberię: 10 lutego dotknęły one żołnierzy 1920 r., policjantów, leśników, kolejarzy, wyższych urzędników państwowych (wszystkich z rodzinami), 13 kwietnia – żony i dzieci oficerów zamordowanych w Katyniu, 29 czerwca – bieżeńców, czyli tych, którzy na wschód uciekali przed niemieckim okupantem, oraz rolników i urzędników, którym nie ufały władze radzieckie. W czerwcu 1941 r. wywieziono także mieszkańców terenów przygranicznych – by oczyścić je dla ich nowych zasiedleńców. Sowieckie archiwalia mówią o 320 tys. deportowanych, IPN o 800 tys., Związek Sybiraków trzyma się liczby 1,3 mln. Co trzeci zesłany zmarł na Syberii.

– Przyczyn deportacji należy szukać w agresji ZSRS na Polskę 17 września 1939 r., w wyniku której straciła ona suwerenność – mówi dr Rafał Leśkiewicz, rzecznik prasowy IPN. – Na wschodnich kresach II RP rozpoczął się wówczas terror okupacyjny NKWD i Armii Czerwonej. Masowym deportacjom jako brutalnej formie represji towarzyszył proces wynaradawiania i rusyfikowania polskich obywateli. Mieli zostać odcięci od swoich korzeni – ziemi, kręgu kulturowego – oraz objęci laicyzacją i paszportyzacją. Tych, którzy nie chcieli zrzec się polskości, czekała fizyczna eksterminacja.

Historie wygnańców

– W nocy z 10 na 11 lutego 1940 r. nasz dom na Polesiu otoczyli enkawudziści – Rosjanie, Ukraińcy, Żydzi i Białorusini – wspomina Maria Gordziejko, rocznik 1932. – Czterech z nich wtargnęło do środka; ojca – osadnika wojskowego – od razu aresztowali, nigdy już go nie zobaczyłam, nie ma go na liście katyńskiej, kto wie – może jest na białoruskiej, jeszcze nieodtajnionej? Nam dali kwadrans na spakowanie się. Przez trzy tygodnie jechaliśmy stłoczeni w bydlęcych wagonach, w których za toaletę służyła dziura w podłodze. Zimno, głód, choroby – wielu nie przeżyło podróży. Wysadzili nas 100 km od Archangielska, młodsze siostry musiały chodzić do dietsadu, czyli radzieckiego przedszkola, ja do radzieckiej szkoły, gdzie przerabiano nas na ludzi sowieckich. Nie zwalniało nas to od ciężkiej pracy, wszak „kto nie rabotajet, tot nie kuszajet". Głód panował niewyobrażalny, choroby i praca ponad siły w tajdze zdziesiątkowały Polaków. Znikąd pomocy.

Po wybuchu wojny niemiecko-radzieckiej 22 czerwca 1941 r., gdy ZSRR zależało na wsparciu militarnym, Stalin zezwolił na wypuszczenie zesłańców syberyjskich z więzień i posiołków. Zasilili oni armie wojska polskiego tworzone przez gen. Berlinga i gen. Andersa. Pierwsza dotrze aż do Berlina, druga zdobędzie Monte Cassino. Za nimi szły rzesze cywilów. Na prośbę Władysława Sikorskiego, premiera RP na uchodźstwie, Winston Churchill pomógł im przedostać się do krajów o łagodniejszym klimacie: Persji (dziś Iran), Libanu, Indii, Nowej Zelandii, Australii, Meksyku. Niesmak budzą jednak kulisy tego ich przyjmowania w krajach pod wpływami brytyjskimi, o których wymownie świadczą słowa ówczesnego bry-

Dzieci polskie w ZSRR, 1942 r.

fot. Narodowe Archiwum Cyfrowe

tyjskiego ministra stanu w Kairze: „jeśli Polacy poumierają w Rosji, nie wpłynie to na bieg wojny. A jeśli przyjadą do Persji, to władze brytyjskie będą musiały się nimi zająć i brytyjski wysiłek wojenny będzie poważnie osłabiony. Należy powstrzymać tych ludzi przed opuszczeniem ZSRR, dopóki nie będzie zorganizowane przyjęcie ich, i to także w określonej liczbie – bez względu na to, ile osób musiałoby do czasu takiej decyzji umrzeć". Ówczesnym krajom obca więc była Willkommenskultur.

– Cywile trafili do różnych ośrodków, w których mogli w miarę spokojnie funkcjonować, ale nie na koszt tamtejszych władz – mówi dr Rafał Leśkiewicz. – Płacili chociażby Brytyjczycy zdeponowanym polskim złotem, ewakuowanym z Polski we wrześniu 1939 r.

Polscy cywile-wygnańcy wojenni nie żyli na koszt innych krajów. Płacono polskim złotem.

– My z Syberii trafiliśmy do Ghaziru w Libanie – wspomina Andrzej Rutkowski, rocznik 1929. – Widząc rzesze napływających Polaków, miejscowi kupcy rozbudowywali sklepy i otwierali nowe, a właściciele domów remontowali je pod kątem wynajmowania ich nam. Nie wiem, ile z polskiej delegatury w Bejrucie dostawaliśmy pieniędzy na głowę, ale starczało na skromne, acz godne utrzymanie. Gdy Polacy opuszczali Liban po wojnie, miejscowi żałowali nie tylko dlatego, że się z nas utrzymywali, ale także dlatego, że my się z nimi naprawdę lubiliśmy. Nie bez znaczenia jest fakt, że to byli chrześcijanie.

NIE MANIPULACJOM

Żaden z rozmówców nie zgadza się na porównywanie sytuacji Polaków z lat II wojny światowej do dzisiejszych migrantów. – Nawet jeśli zdarza się, że migranci uciekają z miejsc objętych działaniami wojennymi, nikt ich z domów siłą nie ruguje; ponadto, co warto podkreślić, w większości jest to jednak migracja ekonomiczna. Nikt nie ma prawa porównywać jej do zbrodniczych deportacji Polaków z 1940 i 1941 r. – tłumaczy dr Rafał Leśkiewicz.

– Sam byłem wygnańcem, a potem obcym, wiem, co znaczy szukać swojego miejsca na ziemi, każdy chce żyć w godnych warunkach – wspomina Andrzej Rutkowski. – Ale za nami szły polskie pieniądze, nie byliśmy na niczyim garnuszku.

– Jak mało kto rozumiem bezdomnych, sama im pomagam, z niektórymi się przyjaźnię, bo byłam w podobnej sytuacji – mówi Maria Gordziejko. – Anders uratował polskie dzieci przed śmiercią i stawiał na edukację, głównie patriotyczną, byśmy po wojnie odbudowywali polskie społeczeństwo. Wszyscy chcieliśmy wracać do domów, z których wcale nie uciekaliśmy. Nas z nich siłą wypędzono, a po wojnie na Kresach, skąd większość z nas pochodziła, nie było już nie tylko naszych domów, ale i Polski. Myśmy przez cały świat do Polski wracali, nasi żołnierze walczyli na wszystkich frontach, a byli to zesłańcy syberyjscy: wynędzniali, głodni i schorowani. Ale walczyli, bo wierzyli w wolną Polskę. Ci, którym nie było dane wrócić do kraju, zasilili inteligencję od Meksyku po Australię. Porównywanie dzisiejszych migrantów do nas, przy zachowaniu szacunku dla tych, którzy faktycznie znajdują się w ciężkim położeniu, jest nieetyczne i antypolskie. Pomagajmy potrzebującym, ale bez manipulowania historią. A najlepsza pomoc to ta udzielana na miejscu i działania zmierzające w kierunku wyrównywania różnic między bogatymi a biednymi społeczeństwami. Gdy nie będą takie rażące, skończy się migracja i ludzkie tragedie. Przede wszystkim jednak nie może być mowy o pomocy, jeśli jesteśmy do niej nakłaniani agresją fizyczną i dezinformacją – podsumowuje Maria Gordziejko.

Monika Odrobińska

Grażyna Rybak

Atypowe zapalenie płuc

Obecny sezon obfituje w zapalenia płuc, które na szczęście można leczyć w domu pacjenta. Klasyczne zapalenie płuc, u dzieci wymagające często leczenia w szpitalu, związane z gorączką, kaszlem, pogorszeniem stanu ogólnego, dusznością, osłabieniem, jest wywoływane przez bakterie z grupy pneumokoków. Nazwę atypowe zapalenie płuc wprowadzono w latach 60. XX w. na określenie pozaszpitalnych zapaleń płuc o nieznanej wtedy przyczynie, których przebieg był całkowicie odmienny.

Najczęściej atypowe zapalenie płuc wywołuje *Mycoplasma pneumoniae*, jedna z najmniejszych bakterii Gram-ujemnych, „grzybopodobnych" (*mycos* – grzyb i *plasma* – forma). Występują one powszechnie w przyrodzie i wchodzą w skład flory bakteryjnej jamy ustnej. Są bardzo małych rozmiarów i brak im ściany komórkowej, co czyni je naturalnie odpornymi na klasyczne antybiotyki (amoksycyliny).

Zachorowania występują głównie jesienią i zimą, po zakażeniu drogą kropelkową zwłaszcza w środowiskach zamkniętych – stąd lawinowe zachorowania u dzieci szkolnych, przedszkolnych i ich żłobkowego rodzeństwa. Objawy rozwijają się wolno, 2–3 tygodnie; początkowo długo utrzymuje się nieżyt nosa, ból gardła, zapalenie ucha. Często towarzyszą im bóle głowy i osłabienie. Charakterystyczny jest suchy napadowy kaszel przypominający koklusz (krztusiec), z trudnością w odkrztuszaniu wydzieliny, aż do wymiotów. Z innych objawów mogą wystąpić plamiste przelotne wysypki oraz zaburzenia rytmu serca, a nawet zapalenie mięśnia sercowego.

Lekarz, badając dziecko przez dłuższy czas, nawet przy pojawiającej się duszności, nie stwierdza zmian słuchowych nad płucami. Dopiero po tygodniu–dwóch pojawiają się dyskretne furczenia i trzeszczenia, a kaszlące dziecko mówi, że czuje się dobrze. Rodzice uważają, że trzeci lekarz był najmądrzejszy, bo rozpoznał zapalenie płuc! A to czas ujawnił zmiany osłuchowe lub zmusił kolejnego badającego do prześwietlenia płuc. Często u pacjentów bez zmian osłuchowych stwierdzane są zaskakująco duże zmiany w RTG klatki piersiowej, a w badaniach krwi nie ma żadnych odchyleń.

Skuteczne w leczeniu zapaleń atypowych są antybiotyki makrolidowe. Najstarsza erytromycyna i nowsze pochodne: klarytromycyna i azytromycyna, które lepiej przenikają do tkanek i dają mniej objawów ubocznych ze strony przewodu pokarmowego. Antybiotyki makrolidowe są bardzo niesmaczne, ale mają bardzo pozytywne działanie na układ odpornościowy dziecka oraz działanie przeciwzapalne. Leczenie powinno trwać 3 tygodnie, minimum 10 dni. Jeżeli rodzic skróci ten czas, może spodziewać się nawrotów choroby. Zakażenia drobnoustrojami atypowymi mogą pozostawić nasilony kaszel utrzymujący się kilka miesięcy. Mogą także być czynnikiem ujawniającym i podtrzymującym astmę oraz powodować napady świszczącego oddechu u dzieci. Aby tego uniknąć, pediatrzy stosują podczas leczenia i po nim inhalacje ze sterydu (Budesonid). Każdy kaszel, nawet u dziecka w dobrym stanie, wymaga konsultacji lekarskiej.

Autorka jest lekarzem pediatrą

„W ręku" i „przed oczyma"

dr hab. Tomasz Korpysz

Chciałbym Państwu zaproponować kolejną garść przykładów z książki Antoniego Krasnowolskiego. A konkretnie jego rozważań na temat rzeczowników, w których do dziś przetrwały reliktowe formy liczby podwójnej i które w związku z tym niekiedy nadal budzą wątpliwości normatywne. Warto przywołać dłuższe komentarze autora, tłumaczy on bowiem pochodzenie tych form.

„W jednym ręku". Tak dziś prawie powszechnie mówią, jak gdyby istniał rzeczownik: jedno ręko. Miejscownik „w ręku", „na ręku" wprawdzie istnieje, ale nie jestto liczba poj. (od jakiegoś nieistniejącego ręko), lecz dawna liczba podwójna od rzeczownika ręka. Aż do wieku XVII istniała bowiem w języku polskim, oprócz liczby poj. i liczby mn., jeszcze liczba podwójna, której używano, gdy mówiono o dwu osobach albo rzeczach. Ta liczba podwójna zachowała się jeszcze w wyrazach: oczy, uszy i ręce. Z tego wynika, że „w jednym ręku", oprócz błędu gramatycznego, zawiera jeszcze niedorzeczność, bo dwa nie może być jednem; podobnie błędne jest wyrażenie: w drugiem, w prawem albo w lewem ręku. Właściwie formy: „w ręku", „na ręku" można używać tylko bez wszelkiego określenia, albo z liczebnikami „dwa" i „oba", a więc: w obu ręku, w dwu ręku. Można conajwyżej tolerować przy miejscowniku „ręku" określenie w liczbie mn., np. w drugich, w pewnych ręku; ale tu lepiej będzie użyć rzeczownika ręka w l. mn., nie w podwójnej, więc: w drugich rękach, w pewnych rękach.

Krasnowolski słusznie wywiódł pochodzenie formy „w ręku" i jej pierwotne znaczenie. Przecież np. wyrażenie „trzymać w ręku" znaczyło dawniej tyle, co 'trzymać oburącz'… Jednakże, jak dobrze wiemy, język nie zawsze rozwija się w sposób logiczny i współczesny zwyczaj oraz współczesna norma bez zastrzeżeń akceptują formy „w ręku", „na ręku" jako synonimiczne z formami „w ręce", na ręce" i odnoszące się, rzecz jasna, do jednej ręki. Warto tylko zastrzec, że nie należy używać krytykowanego przez autora połączenia „w jednym ręku" – nie tyle jednak ze względu na problem z liczbą, ile ze względu na problem z rodzajem.

„Oczami", „uszami", „rękami", zamiast „oczyma", „uszyma", „rękoma". Tylko forma „rękami" jest prawidłowym narzędnikiem liczby mn.; „oczami" i „uszami" są formy mieszane, powstałe przez zlanie się liczby mnogiej z podwójną, gdyż prawidłowy narzędnik l. mn. brzmiałby: okami i uchami. Mówimy też: węgórz przemknął się między okami sieci; naczynie z dwoma uchami, bo sieć ma „oka", nie oczy, naczynie ma ucha, nie uszy. Ale formy „oczami" i „uszami" tak się już ustaliły w języku, że uzyskały prawo obywatelstwa. Należy ich jednak używać, podobnie jak formy „rękami", tylko wtedy, gdy rzeczywiście chcemy użyć liczby mnogiej, a nie podwójnej, t.j. gdy mówimy o więcej niż o dwu oczach, uszach albo rękach. W przeciwnym razie, kiedy mowa o oczach, uszach albo rękach jednego człowieka albo zwierzęcia, trzeba użyć liczby podwójnej, więc: zrobiłem to własnymi rękoma, ujrzałem przed oczyma, koń strzyże uszyma (nie rękami, oczami, uszami).

Po raz kolejny muszę skwitować uwagi Krasnowolskiego konstrukcją „tak, ale…". Owszem, ma on rację, gdy pisze, że pierwotnie postaci „oczyma" i „uszyma" były formami liczby podwójnej. Jednak gdy liczba ta całkowicie zanikła, omawiane rzeczowniki przejęły postaci typowe dla form w liczbie mnogiej. I dziś już nie można kwestionować wyrażeń typu „własnymi rękami" czy „ujrzałem przed oczami", odnoszących się do pary rąk czy pary oczu. Zresztą, liczne przykłady takich połączeń znaleźć można już w tekstach Stefana Żeromskiego czy Elizy Orzeszkowej, Krasnowolski po raz kolejny okazuje się zatem językowym konserwatystą. Warto na koniec jeszcze zaznaczyć, że połączenia typu „własnymi rękoma" czy „przed oczyma" także dziś są poprawne, jednak niewątpliwie znacznie rzadsze i mniej naturalne.

Zmiany w bonach turystycznych

Edyta Pisarczyk-Kulon

30 września 2022 r. to graniczna data wykorzystania tzw. Polskiego Bonu Turystycznego.

Uprawniony musi aktywować bon poprzez Platformę Usług Elektronicznych (PUE). Trzeba mieć profil na tym portalu. Założenie profilu i aktywacja bonu są bezpłatne. Nie ma terminu, w jakim należy aktywować bon. Osoby, które jeszcze tego nie zrobiły, będą mogły to zrobić na przykład po wyborze usługi, na którą zostanie przeznaczony bon. Za pomocą bonu można płacić wielokrotnie, aż do wyczerpania całej przysługującej kwoty.

Bon przyznawany jest w formie dokumentu elektronicznego. Ma on unikalny 16-cyfrowy numer. Nie podlega wymianie na gotówkę ani inne środki płatnicze i można go wykorzystać tylko w Polsce, na usługi świadczone przez polskich przedsiębiorców.

Jest to jednorazowe świadczenie na każde dziecko do 18. roku życia, w wysokości 500 zł. Na dziecko niepełnosprawne przysługuje jedno świadczenie w formie bonu w wysokości 500 zł oraz dodatkowe świadczenie również w formie bonu w wysokości 500 zł. Osoby, które mają dziecko niepełnosprawne i będą chciały uzyskać dodatkowy bon, będą mogły na PUE ZUS złożyć w tym celu oświadczenie.

Jeśli zgodnie z orzeczeniem sądu rodzic opiekuje się dzieckiem na przemian z drugim rodzicem (po rozwodzie, separacji lub rozłączeniu) w porównywalnych i powtarzających się okresach, to każdemu z rodziców przysługuje świadczenie w formie bonu w wysokości 250 zł. Również jeżeli rodzic wychowuje na przemian z drugim rodzicem dziecko niepełnosprawne, każdemu z rodziców przysługuje świadczenie w formie bonu w wysokości 250 zł oraz dodatkowe świadczenie w formie bonu w wysokości 250 zł.

Bon umożliwia opłacenie wypoczynku czy udział w imprezach turystycznych, w których uczestniczą dzieci, na które bon przysługuje. Możliwości korzystania z bonu oferuje wielu przedsiębiorców, a i oferta usług, za które można płacić bonem, poszerza się. Katalog aktywności opłacanych bonami i listę podmiotów turystycznych, które mogą korzystać z programu, poszerza aktualna nowelizacja ustawy – ta, która przedłuża ważność bonu. Bonem będzie można zapłacić również za jednodniowe wycieczki wraz z wszelkimi atrakcjami przewidzianymi przez organizatorów w ramach konkretnej oferty.

Za pomocą bonu osoba uprawniona może płacić tylko za usługi hotelarskie lub imprezy turystyczne realizowane na rzecz dziecka, na które tej osobie przyznano świadczenie 500+ oraz bon turystyczny. Zatem nie jest możliwa sytuacja, że rodzice sfinansują bonami wszystkich swoich dzieci udział jednego dziecka w obozach czy koloniach. Czyli rodzic nie może opłacić udziału dziecka w imprezie z bonu drugiego dziecka, które w imprezie nie będzie brało udziału. Nie można też udostępniać bonu innym osobom, ani odpłatnie, ani nieodpłatnie.

Autorka jest radcą prawnym

fot. PAP/EPA/Yuri Kochetkov

Inauguracja w Rosji

Konkursem w Niżnym Tagile rozpoczął się nowy sezon Pucharu Świata w Skokach Narciarskich. Dla polskiej drużyny początek nie był łaskawy – w drugiej serii niedzielnego konkursu mogliśmy zobaczyć jedynie Andrzeja Stękałę i Piotra Żyłę. Na podium stanęli: Halvor Granerud, Karl Geiger i Stefan Kraft.

Precyzja i skuteczność

fot. PAP/EPA/Alessandro di Marco

Popis znakomitego tenisa dał Alexander Zverev w finale ATP Finals 2021 w Turynie, gdzie pokonał Rosjanina Daniła Miedwiediewa (6:4, 6:4). Swobodnej grze Niemca towarzyszył precyzyjny i mocny serwis, z którym Miedwiediew nie mógł sobie poradzić. Natomiast w fazie grupowej z turnieju odpadł Hubert Hurkacz.

Awans zapewniony

Reprezentacja Holandii dołączyła do drużyn, które już teraz są pewne występu w przyszłorocznych piłkarskich mistrzostwach świata. Polska po przegranej z Węgrami wypadła poza pierwszą szóstkę reprezentacji, które zajęły drugie miejsca w grupie, a tym samym nie będzie rozstawiona w losowaniu baraży.

fot. PAP/EPA/Maurice van Steen

Łupy Hamiltona

fot. PAP/EPA/Noushad Thekkayil

Kolejny wyścig padł łupem Lewisa Hamiltona. Kierowca Mercedesa zwyciężył rajd o Grand Prix Kataru ze znaczącą przewagą nad Maxem Verstappenem, z którym rywalizuje o mistrzowski tytuł. Decydujące dla kierowców będą grudniowe starty w Arabii Saudyjskiej i Abu Zabi.

Znów odskoczyli

Zwycięstwo z Barceloną na wyjeździe (32:30) umocniło szczypiornistów Łomży Vive Kielce na pierwszej pozycji Grupy B w Lidze Mistrzów i dało im trzy punkty przewagi nad drugą drużyną w tabeli. Tym samym ekipa z Kielc przełamała passę zwycięstw, które Katalończycy odnosili na własnym boisku.

fot. PAP/EPA/Alejandro Garcia

NIKOMU TO NIE SŁUŻY

Mariusz Jankowski

Pamiętam doskonale te wydarzenia z dzieciństwa. Grałem wtedy w piłkarskiej drużynie młodzików klubu z małego miasta. Gdy jechaliśmy na mecz do rywala z jeszcze mniejszego ośrodka, niemal zawsze kończyło się tak samo. Przeciwnicy mieli kłopot z zebraniem składu, a nawet gdy te problemy ich omijały, to i tak strzelaliśmy dziewięć, dziesięć, a nawet więcej goli. Taka była różnica umiejętności wynikająca z tego, że nasz trener miał większy wybór dobrych zawodników. Gdy z kolei my jechaliśmy na mecz na przykład do Trójmiasta – nas czekało lanie. Takie sytuacje w sporcie dzieci, niestety, dziś także mają miejsce. A nie powinny. Bo takie mecze nigdy nikogo niczego nie uczą. Różnica umiejętności jest po prostu zbyt wielka. Słabsi mogą popaść w kompleksy, a mocniejsi mogą nauczyć się co najwyżej lekceważenia rywala, a to w życiu (nie tylko sportowym) niczemu dobremu nie służy.

Wciąż mam przed oczami mecz reprezentacji Polski koszykarek w eliminacjach mistrzostw Europy. Gdy w trakcie ostatniej kwarty zacząłem oglądać transmisję spotkania z Albanią, byłem przekonany, że wynik to efekt błędu grafiki. Rywalki miały bowiem zdobyte – uwaga, uwaga! – 15 punktów. Czekałem więc na korektę wyniku, przekonany, że po stronie zdobyczy gości powinno być co najmniej 45 lub 55 punktów. Nic takiego jednak nie nastąpiło. Polki wygrały całe spotkanie 125 do 19. Tak, tak. Widzą Państwo dobrze. Albania nie przekroczyła w Gnieźnie granicy 20 punktów. W głowie się to nie mieści. Taki wynik to efekt braku umiejętności. Widać to było jak na dłoni. Rywalki Polek miały problemy z każdym koszykarskim elementem. Skończyło się więc pogromem. Pogromem, który nie powinien mieć miejsca – bo niczemu nie służy.

Skąd w ogóle ta sytuacja? Otóż działacze w ramach promowania koszykówki kobiet dopuścili do eliminacji wszystkich chętnych. I teraz zbierają „owoce" tych działań. Nie mam nic przeciwko temu, by Albania grała w kwalifikacjach. Ale niech to dzieje się w formie na przykład meczów rundy wstępnej, gdy trafi na rywali chociaż zbliżonych klasą. Wtedy Albanki na pewno czegoś się nauczą. Bo wyprawa do Polski i lanie, jakie dostały, nic dobrego im nie dały. Takie „promowanie" dyscypliny do niczego nie prowadzi. I nikt nigdy mnie nie przekona, że jest inaczej. Jedyny efekt takiej sytuacji to ośmieszenie całej kobiecej koszykówki. Bo to, co wydarzyło się w Gnieźnie, nie miało nic wspólnego z poważnym sportem.

Autor jest dziennikarzem TVP

ŚLEDZIK

Barbara Wiśniowska

Z owoców morza jadam tylko śledzika – zwierzył się nam kolega pochodzący znad morza.

Jako dziewczynka byłam nazywana małym śledziarzem, bo objadałam się śledzikami babci bez opamiętania, jeszcze zanim nauczyłam się mówić. Pamiętam, że tak samo jak śledzie lubiłam zalewę pomieszaną ze śmietaną.

Ze wszystkich moich randek z narzeczonym najlepiej pamiętam tamtą, kiedy na drugim roku studiów wybraliśmy się do galerii handlowej, stwierdziliśmy, że szkoda nam pieniędzy na kino i restauracje, kupiliśmy w markecie jednorazowe widelce i śledzie w zalewie śmietanowej i zjedliśmy nasz przysmak na ławeczce w parku. Dziś nasza najmłodsza córka ma ciekawy układ z tatą. Nadal kupują sobie takie same śledzie, jak my wtedy. On zjada śledzie, ona zalewę.

Moje ulubione to marynowane śledzie babci Toli, babcia Stefa robiła rewelacyjną sałatkę śledziową, a teściowa wciąż przyrządza śledzie na nowe, cudowne sposoby. Ja zazwyczaj eksperymentuję z babcinym marynowaniem. Kiedyś wsypałam do marynaty kilka paczek kminku, innym razem czerwonego pieprzu i ekologicznej skórki cytrynowej.

Śledzie są najczęściej wybieraną przez Polaków rybką.

Mają mało kalorii, choć są dość tłuste, a dużo wartości odżywczych. Są bogatym źródłem pełnowartościowego i dobrze przyswajalnego białka. 70 proc. ich tłuszczu to niezbędne nienasycone kwasy tłuszczowe, w tym omega 3. Zawierają witaminy A, D, E, B6, B12, żelazo, cynk, miedź, fosfor, jod. i

fot. Barbara Wiśniowska

ŚLEDZIK BABCI TOLI

Składniki: 700 g śledzi solonych ■ 500 ml wody ■ liść laurowy ■ ziele angielskie ■ gorczyca ■ 2 średnie cebule ■ sok z 3 cytryn ■ śmietana ■ opcjonalnie łyżka cukru, plasterki marchewki, czerwony pieprz w ziarnach i ekologiczna skórka cytrynowa

Sposób przygotowania: Śledzie kroimy w paski i moczymy 15–30 minut. Sprawdzamy w trakcie, czy mają już odpowiedni smak. Wkładamy pierwszą ich warstwę do słoika lub glinianego naczynia, przekładamy warstwą pokrojonej w paski cebuli. Układamy na zmianę kolejne warstwy. Wodę gotujemy z przyprawami przez minutę. Studzimy i dopiero wtedy mieszamy z sokiem cytrynowym. Zalewamy śledzie i przykrywamy. Stawiamy w chłodnym miejscu. Po dwóch dniach są gotowe. W tej zalewie możemy je przechowywać dłużej w lodówce. Śmietany dodajemy bezpośrednio przed podaniem.

KRZYŻÓWKA Z HASŁEM Siostry Honoraty

POZIOMO

1 A – wśród mediów
1 G – bajkowy skarbiec
2 E – znane uzdrowisko
3 A – szkocki instrument
3 G – mierna ocena
6 A – święta Joanna
6 H – wymarły dront
8 C – zapora drogowa
9 A – powłoka ciała
9 G – niemiecki cesarz
10 E – okazały prezent
11 A – rasowe konie
11 G – zimowe wakacje

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1											
2											
3											
4											
5											
6											
7											
8											
9											
10											
11											

PIONOWO

A 1 – najlepszy zwycięzca
C 1 – jednostka czasu
C 8 – królowa kwiatów
D 3 – nie lekarz a leczy
E 1 – sadza w kominie
E 8 – kręgowce lądowe
F 4 – symbol zdrowia
G 1 – skrzynka na ryby
G 8 – kopalina z bagien
H 3 – decyzja sądu
I 1 – uliczny bandyta
I 8 – olejek różany
K 1 – ograniczanie się

Hasło do odczytania w zaznaczonym wierszu

Rozwiązania prosimy nadsyłać do 10 grudnia na adres redakcji „Idziemy". Wylosowanych autorów poprawnych odpowiedzi nagrodzimy książkami.

TVP 1

04.40 Klan (3890); **05.10** Klan (3891); **05.30** Klan (3892); **06.00** Słownik polsko@polski; **06.25** wojsko-polskie.pl; **06.55** Słowo na niedzielę; **07.00** Msza Święta z Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Łagiewnikach; **08.00** Tydzień; **08.30** Zakochaj się w Polsce (221); **09.05** Las bliżej nas (38); **09.25** Fascynująca Kanada – Lato z niedźwiedziami polarnymi w Zatoce Hudson; **09.50** Weterynarze z sercem; **10.25** Klasztorne smaki Remigiusza Rączki; **10.55** Słowo na niedzielę; **11.00** Transmisja Mszy Świętej z Jasnej Góry; **11.55** Między ziemią a niebem; **12.00** Anioł Pański; **12.15** Między ziemią a niebem; **12.50** Umarł, aby żyć. Rzecz o Stefanie Kardynale Wyszyńskim; **13.15** BBC w Jedynce: Potężne orły i ich krewniacy; **14.15** Z pamięci: Juliusz Krzyżanowski; **14.25** Okrasa łamie przepisy; **14.55** Komisarz Alex (199); **15.55** Tajemnice miasteczka (20); **17.00** Teleexpress; **17.15** YCD – Nowa Generacja (15) Finał; **18.15** YCD – Nowa Generacja (15) Wyniki; **18.45** Jaka to melodia?; **19.25** Sport

19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.15 Wojenne dziewczyny (51) – serial TVP
21.15 Rolnik szuka żony
22.20 Zakochana Jedynka: Tulipanowa gorączka – film fabularny, Wielka Brytania/USA 2017, reż.: Justin Chadwick, wyk.: Alicia Vikander, Dane DeHaan, Christoph Waltz
00.10 Bohemian Rhapsody – USA 2018, reż.: Bryan Singer, wyk.: Rami Malek, Gwilym Lee, Ben Hardy, Joseph Mazzello
02.35 Zła macocha – film kryminalny, USA 2017, reż.: Jeffery Scott Lando, wyk.: Sofia Vassilieva, Kristy Swanson, Dave Davis, Logan Huffman
04.10 Jaka to melodia? – teleturniej muzyczny
04.45 Z pamięci: Juliusz Krzyżanowski
04.50 Zakończenie dnia

TVP 2

05.50 Barwy szczęścia (2519) – serial obyczajowy TVP; **06.25** Barwy szczęścia (2520) – serial obyczajowy TVP; **07.00** M jak miłość (1616) – serial TVP, wyk. Teresa Lipowska, Katarzyna Cichopek, Sławek Uniatowski, Feliks Matecki, Małgorzata Pieńkowska, Karina Woźniak, Małgorzata Rożniatowska; **07.55** Pytanie na śniadanie – w tym: Pogoda Flesz; **10.45** Zacznij od zdrowia; **11.15** The Voice of Poland s. XII – LIVE (17) cz. I; **12.30** The Voice of Poland s. XII – LIVE (17) cz. II; **14.00** Familiada – teleturniej; **14.35** Koło fortuny – teleturniej; **15.15** Szansa na sukces. Opole 2022: Wojciech Gąssowski – widowisko muzyczne; **16.15** Największe przeboje – Zdzisława Sośnicka – koncert; **17.05** Lajk!; **17.30** Smaki świata – pośród mórz – magazyn kulinarny; **18.00** Panorama – magazyn informacyjny; **18.20** Pogoda; **18.30** Na sygnale (341) – serial fabularyzowany TVP; **18.50** Na sygnale (342) – serial fabularyzowany TVP

19.25 Rodzinka.pl (227) – serial komediowy TVP
20.00 Kabaret. Super Show Dwójki – program kabaretowy
21.05 Postaw na milion – teleturniej
22.05 Transporter: Nowa moc – film akcji, Chiny/Francja/Belgia 2015, reż.: Camille Delamarre, wyk.: Ed Skrein, Ray Stevenson, Loan Chabanol
23.50 Kino bez granic: Monachium – dramat, USA 2005, reż.: Steven Spielberg, wyk.: Eric Bana, Daniel Craig, Ciarn Hinds, Mathieu Kassovitz
02.40 Pętla 97 – reż.: Wojciech Jerzy Has, wyk.: Gustaw Holoubek, Aleksandra Śląska, Teresa Szmigielówna, Tadeusz Fijewski
04.25 Rodzinka.pl – serial komediowy TVP
04.55 Rodzinka.pl – serial TVP
05.20 Zakończenie dnia

TVP INFO

05.55 Powitanie; **06.00** Serwis Info Poranek – w tym: Wstaje dzień, Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów; **06.23** Pogoda; **06.31** Info Poranek; **06.52** Pogoda; **07.01** Info Poranek; **07.23** Pogoda; **07.31** Info Poranek; **07.51** Pogoda; **07.59** Info Poranek; **08.22** Pogoda; **08.30** W Kontrze; **09.15** Info Poranek; **09.40** Pogoda; **09.50** Woronicza 17; **10.59** Serwis Info Dzień weekend; **11.22** Pogoda; **11.29** Info Dzień weekend; **11.50** Salon dziennikarski; **12.30** Info Dzień weekend; **12.49** Pogoda; **12.59** Info Dzień weekend; **13.29** Info Dzień weekend; **13.52** Pogoda; **13.59** Info Dzień weekend; **14.29** Info Dzień weekend; **14.53** Pogoda; **15.00** Debata Senior; **15.29** Info Dzień weekend; **15.53** Pogoda; **16.00** Okiem Wiary; **16.29** Koronawirus. Szczepionka; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** Teleexpress na deser; **17.45** Info Dzień weekend; **18.00** Panorama; **18.18** Studio Zachód; **18.40** INFO V4+; **18.55** Głębia ostrości; **19.20** Raport z granicy

19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Minęła 20
21.00 W pełnym świetle
21.20 Raport z granicy
21.30 Serwis Info Wieczór weekend
21.42 Pogoda
21.50 Strefa starcia
23.00 INFO Wieczór
23.55 Serwis Info Wieczór weekend
00.03 Wiadomości
00.31 Gość Wiadomości
01.07 Woronicza 17
02.10 INFO V4+
02.26 Teleexpress
02.41 Teleexpress Extra
03.00 Serwis dla Polonii
03.10 Raport z granicy
03.26 Pogoda
03.35 Głębia ostrości
04.08 Pomnik
05.05 Pogoda
05.13 Agrobiznes – podsumowanie

TV TRWAM

05.45 Odwagi, ja jestem; **07.35** Muzyczne chwile; **07.45** Ocalić od zapomnienia; **07.55** Poczet Wielkich Polaków; **08.00** Słowo życia; **08.05** Polski Punkt Widzenia; **08.25** Święty na każdy dzień; **08.30** Z Parlamentu Europejskiego; **08.55** Kolory Świętości; **09.00** Spotkania z Lasem; **09.10** Spotkanie z Magdą Buczek; **09.15** Manna z Nieba; **09.30** Przegląd Katolickiego Tygodnika „Niedziela"; **09.35** Poznajemy Polskę; **09.50** Muzyczne chwile; **10.00** Msza Święta w I Niedzielę Adwentu pod przewodnictwem Ojca Świętego Franciszka; **11.20** Juan Diego – posłaniec z Guadalupe; **12.00** Anioł Pański z Ojcem Świętym Franciszkiem; **12.20** Wieś – to też Polska; **13.30** Papież Polak do Rodaków; **14.20** Modlitwa o pokój; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Koncert życzeń; **17.00** Zostań Żołnierzem RP; **17.15** Muzyczne chwile; **17.30** Nowa Ewangelizacja; **17.55** Poczet Wielkich Polaków; **18.00** Anioł Pański

18.05 Informacje dnia
18.15 Rozmowy niedokończone
19.25 Święty na każdy dzień
19.30 Jesteśmy katolikami
20.00 Informacje dnia
20.20 Różaniec
20.50 Święty na każdy dzień
21.00 Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja
21.20 Informacje dnia
21.40 Retrospekcja
21.45 Jan Paweł II i Prymas Stefan Kardynał Wyszyński
22.40 Muzyczne chwile
22.55 Kolory Świętości
23.00 Jak my to widzimy – z daleka widać lepiej
23.30 Tam, gdzie Bóg płacze
00.00 Programy powtórkowe

TVP HISTORIA

06.40 Był taki dzień – 28 listopada, felieton; **06.50** Biblia – Święty Paweł, cz. 1; **08.00** Msza greckokatolicka; **09.00** Kariera Nikodema Dyzmy (2) – serial TVP; **10.05** Okrasa łamie przepisy; **10.40** Arrasów dzieje osobliwe; **11.15** Wojownicy czasu – cykl reportaży; **11.50** Gigantyczny wąż morski. Spotkanie z legendą; **12.55** Opowieści o Yellowstone – cykl dok.; **13.50** W kotle historii; **14.25** Maria Curie (2) – serial biograficzny, Francja/Polska 1991; **16.00** Nie taka prosta historia; **16.30** Giganci historii (51); **17.20** Żywot sarmacki; **17.45** Nad Niemnem – serial TVP; **19.00** Walka o głos – film dok., reż.: R. Pustak; **20.00** Bunt barbarzyńców (6); **21.00** Chartum – dramat, Wielka Brytania 1966, reż.: Basil Dearden, Eliot Elisofon, wyk.: Richard Johnson, Ralph Richardson, Laurence Olivier, Charlton Heston, Alexander Knox; **23.20** Dynastia Tudorów IV (5) – serial; **00.30** Odnaleziony walc – film dok.; **01.35** Szerokie tory – Jeden dzień z życia oficera operacyjnego w Moskwie – reportaż; **02.10** Zakończenie dnia

TVP KULTURA

07.00 Tę melodię znam. Przeboje z musicali – koncert; **08.00** Co dalej?; **08.30** Cztery pory roku Leona – serial anim.; **09.10** Pan Tadeusz – Księga dziesiąta – spektakl teatralny, reż.: Adam Hanuszkiewicz; **10.25** Kobieta za ladą (7); **11.20** Trzeci punkt widzenia; **11.50** Wydarzenie aktualne; **12.20** La La Land – musical; **14.30** Muzyka Skalnego Podhala; **14.40** BBC Proms: Andras Schiff – Preludia i fugi z II tomu „Das Wohltemperierte Klavier" – koncert; **17.15** Niedziela z... Mateuszem Pospieszalskim; **18.05** Niedziela z... – Mateuszem Pospieszalskim – Księga Psalmów – koncert; **19.25** Niedziela z... Mateuszem Pospieszalskim – Szlakiem Kolberga – reportaż; **20.00** Ostatni cesarz – dramat; **22.45** Scena muzyczna: Aga Derlak – koncert; **23.45** Trzeci punkt widzenia; **00.25** Carol – film obyczajowy; **02.25** Finity Calling – film anim.; **02.40** Brzemię – film anim.; **03.05** Zerwany – dramat, reż.: Jacek Filipiak; **04.50** Muzyka Skalnego Podhala – Sabałowe; **05.00** Legendy Rocka: The Yardbirds – cykl dok.; **05.30** Legendy Rocka: Ramones – cykl dok.; **06.00** Zakończenie dnia

TVN

05.15 Uwaga!; **05.35** Ukryta prawda (855); **06.25** Kuchenne rewolucje 5 (10); **07.25** Nowa Maja w ogrodzie 5 (4); **07.55** Akademia ogrodnika (4); **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.30** Kobieta na krańcu świata 13 (5); **12.05** Co za tydzień; **12.35** Kolekcja smaków 2 (4); **13.05** Totalne remonty Szelągowskiej 3 (6); **14.11** Lego Masters 2 (4/7); **15.45** Skoki narciarskie: Puchar Świata, Ruka – studio sport; **16.15** Skoki narciarskie: Puchar Świata, Ruka – konkurs indywidualny; **18.05** Skoki narciarskie: Puchar Świata, Ruka – studio sport; **18.30** Kobieta na krańcu świata 13 (5); **19.00** Fakty; **19.25** Sport; **19.30** Kroniki Pucharu Świata w skokach narciarskich (4); **19.40** Pogoda; **19.50** Uwaga!; **20.05** MasterChef 10 (13); **21.35** Szadź 2 (7) – serial, Polska; **22.35** Rambo III – film sensacyjny, USA 1988, reż.: Peter MacDonald, wyk.: Sylvester Stallone, Richard Crenna; **00.30** Pacific Rim – film przygodowy, USA 2013, reż.: Guillermo Del Toro, wyk.: Charlie Hunnam, Idris Elba, Rinko Kikuchi, Charlie Day; **03.15** Noc Magii; **04.35** Kto was tak urządził

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **07.25** Fałszywa dwunastka – komedia, USA 2003, reż.: Shawn Levy; **09.35** Tatuśkowie (25); **10.35** Tatuśkowie (26); **11.35** Tatuśkowie (27); **12.35** Tatuśkowie (28); **13.40** Podróże Guliwera – komedia przygodowa, USA 2010, reż.: Rob Letterman, wyk.: Billy Connolly, Jack Black, Emily Blunt; **15.35** Czarownica – film, USA 2014, reż.: Robert Stromberg, wyk.: Sharlto Copley, Elle Fanning, Angelina Jolie; **17.40** Nasz Nowy Dom (217); **18.50** Wydarzenia; **19.20** Sport; **19.25** Pogoda; **19.30** Państwo w Państwie (420); **20.00** Koncert Finałowy 25. Rybnickiej Jesieni Kabaretowej RYJEK; **22.20** Parasol bezpieczeństwa – film sensacyjny, USA 2003, reż.: Dennis Dugan, wyk.: Martin Lawrence, Steve Zahn, Eric Roberts, Bill Duke; **00.00** Gwiezdne wojny: Część IV – Nowa nadzieja – film s.f., USA 1977, reż.: George Lucas, wyk.: Alec Guiness, Carrie Fisher, Mark Hamill, Harrison Ford; **02.35** Love Island. Wyspa miłości (102); **03.35** Love Island. Wyspa miłości (103); **04.40** Disco Gramy; **05.25** Telezakupy TV Okazje

TVP 1

05.20 Przysięga (528); **06.10** Elif (1099); **07.00** Transmisja Mszy Świętej z Sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze; **07.30** Okiem Wiary; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.40** Ranczo (108) – serial obyczajowy TVP; **09.35** Komisarz Alex (162); **10.35** Ojciec Mateusz (235); **11.25** Remiza. Zawsze w akcji! (58); **12.00** Wiadomości; **12.10** Agrobiznes; **12.30** Agropogoda; **12.35** Magazyn Rolniczy; **12.50** BBC w Jedynce: Potężne orły i ich krewniacy – film dok., Wielka Brytania 2019; **14.00** Elif (1100) – serial, Turcja 2018; **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka – teleturniej; **16.05** Przysięga (529) – serial obyczajowy, Turcja 2020; **17.00** Teleexpress; **17.15** Jaka to melodia? – teleturniej muzyczny; **17.55** Klan (3893) – telenowela TVP; **18.20** Remiza. Zawsze w akcji! (59); **18.55** Jeden z dziesięciu – teleturniej; **19.25** Sport

19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.10 ALARM! – magazyn interwencyjny
20.30 Leśniczówka (449)
21.00 Teatr Telewizji: Paradiso – spektakl teatralny
22.40 Świat bez fikcji: Belfast – mury wstydu – film dok., Francja 2019
23.45 Tulipanowa gorączka – film fabularny, Wielka Brytania/USA 2017
01.40 Archiwista (12) – serial TVP
02.35 Oficer (12/13) – serial TVP
03.40 Ostatni taniec NRD – film dok., Niemcy 2019
04.45 Notacje – Elżbieta Towarnicka-Natursager
04.55 Zakończenie dnia

TVP 2

05.25 Na dobre i na złe (802) – serial TVP; **06.25** Niosąc pomoc; **06.55** Familiada – teleturniej; **07.30** Pytanie na śniadanie – pobudka; **07.55** Pytanie na śniadanie – w tym: Panorama-flesz i Pogoda-flesz; **10.40** Panorama; **10.50** Pytanie na śniadanie; **11.20** Rodzinka.pl (177) – serial komediowy TVP; **11.50** Barwy szczęścia (2520) – serial obyczajowy TVP; **12.30** Koło fortuny – teleturniej; **13.15** Kozacka miłość (232) – serial kostiumowy, Rosja 2013; **14.05** Va Banque – teleturniej; **14.35** Na sygnale (56) – serial fabularyzowany TVP; **15.10** Górscy ratownicy (126) – serial obyczajowy, Niemcy 2020; **16.00** Koło fortuny – teleturniej; **16.35** Familiada – teleturniej; **17.15** Promyk nadziei (161) – serial, Turcja 2019; **18.00** Panorama – magazyn informacyjny; **18.20** Va Banque (325 – teleturniej; **18.45** Kozacka miłość (233) – serial kostiumowy, Rosja 2013

19.35 Barwy szczęścia (2520) – serial obyczajowy TVP
20.10 Barwy szczęścia (2521) – serial obyczajowy TVP
20.40 Kulisy serialu „M jak miłość"
20.55 M jak miłość (1617) – serial TVP
21.55 Zniewolona (11) – serial kostiumowy, Ukraina 2019, wyk.: Katerina Kowalczuk, Michaił Gawryłow
22.55 Zniewolona (12) – serial kostiumowy, Ukraina 2019
23.55 Klient – dramat, Iran/Francja 2016, reż. Asghar Farhadi, wyk.: Shahab Hosseini, Taraneh Alidoosti, Babak Karimi, Mina Sadati, Mehdi Koushki
02.10 O mnie się nie martw (5) – serial komediowy TVP
03.05 Druga szansa – dramat, USA 2007
05.05 Zakończenie programu

TVP INFO

05.35 Powitanie; **05.39** Serwis Info Poranek; **05.56** Agropogoda; **06.01** Serwis Info Poranek – w tym: Wstaje dzień, Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów; **06.20** Pogoda; **06.30** Serwis Info Poranek; **06.52** Pogoda; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.50** Agrobiznes; **07.55** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.22** Pogoda; **10.29** Serwis Info Dzień; **10.52** Pogoda; **10.59** Serwis Info Dzień; **11.29** Serwis Info Dzień; **11.50** Pogoda; **12.00** INFO Raport; **13.29** Serwis Info Dzień; **13.51** Pogoda; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.50** Pogoda; **14.59** Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień; **16.24** Pogoda; **16.30** Koronawirus. Szczepionka; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.18** Serwis Info Wieczór; **18.36** O tym się mówi; **19.20** Raport z granicy

19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Minęła 20
21.00 Nie da się ukryć
21.20 Raport z granicy
21.30 Serwis Info Wieczór
21.50 W tyle wizji
22.25 Serwis Info Wieczór
22.30 W tyle wizji Extra
23.00 INFO Wieczór
23.30 W akcji
23.55 Serwis Info Wieczór
00.03 Wiadomości
00.31 Gość Wiadomości
01.00 Minęła 20
01.55 W tyle wizji
02.30 Serwis Info Wieczór
02.35 W tyle wizji Extra
03.00 Serwis dla Polonii
03.10 Raport z granicy
03.30 Nie da się ukryć
03.53 Reportaż TVP INFO
04.10 Podróże z historią
05.18 Agrobiznes

TV TRWAM

05.10 Sanktuaria polskie; **05.30** Yohan – wędrówki dzieci; **07.35** Muzyczne chwile; **07.50** Kolory Świętości; **07.55** Poczet Wielkich Polaków; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Wieś – to też Polska; **09.25** Słowo życia; **09.30** Jesteśmy katolikami; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Rozmowy niedokończone; **11.20** 100 cudownych miejsc na świecie; **11.30** Przyroda w Obiektywie; **11.45** Kolory Świętości; **11.50** Święty na każdy dzień; **12.00** Anioł Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Mojżesz – 10 przykazań; **13.10** Ivato; **13.30** Msza święta z Jasnej Góry; **14.20** 100 cudownych miejsc na świecie; **14.30** Na przekór ciemności; **15.45** Muzyczne chwile; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Sanktuaria polskie; **16.30** Nie Przelewaj; **16.55** Spotkania z Lasem; **17.05** Muzyczne chwile; **17.30** Natura obiektywnie; **17.55** Poczet Wielkich Polaków; **18.00** Anioł Pański

18.05 Informacje dnia
18.15 Rozmowy niedokończone
19.25 Święty na każdy dzień
19.30 Opowieści Starego Testamentu
20.00 Informacje dnia
20.20 Różaniec
20.50 Myśląc Ojczyzna
21.00 Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja
21.20 Informacje dnia
21.40 Polski Punkt Widzenia
22.00 Mojżesz – 10 przykazań
22.45 Cudowne przejście przez Morze Czerwone
00.00 Programy powtórkowe

TVP HISTORIA

06.50 Był taki dzień; **06.55** Polska Kronika Filmowa 1994; **07.20** Czas honoru (41) – serial TVP; **08.15** Ex Libris; **08.40** Blachnicki. Życie i światło; **09.45** Sensacje XX wieku: Szabla Polska; **10.40** Na tropach prehistorii – Początki ssaków (3); **11.40** Ekspertyza; **12.15** Dickensian (3) – serial kostiumowy; **13.15** Polskie bitwy – Powstanie listopadowe 1830–1831; **15.05** Opowieści o Yellowstone (1) – cykl dok.; **16.05** Bierzcie się bracia do broni; **16.35** Dwie Ojczyzny Ozjasza Thona – film dok.; **17.10** Flesz historii; **17.30** Było, nie minęło; **18.05** O roku ów (13); **18.40** Czas honoru (42) – serial TVP; **19.30** Paszporty Wolności: Janina Wehrstein; **19.45** Prasa donosi; **20.00** Historia w postaciach zapisana: Genialny Leonardo da Vinci – cykl dok.; **22.20** Spór o historię; **23.00** Wojna o trony. Prawdziwa historia Europy (4) – serial dok.; **00.05** Śladami Eskulapa; **00.30** Szerokie tory; **01.00** Polska Kronika Filmowa 1990; **01.15** Było, nie minęło; **01.50** Sensacje XX wieku; **02.45** Encyklopedia II wojny światowej; **03.15** Zakończenie dnia

TVP KULTURA

07.00 Muzyczne poranki; **08.00** John Ford, człowiek, który wymyślił Dziki Zachód – film dok., Francja 2018; **09.10** Menina – dramat, Francja 2017; **11.00** Rodzina Połanieckich (6) – serial TVP; **12.35** Złota kaczka – baśń filmowa; **13.30** Pod twoimi palcami – film anim., Francja 2014; **13.40** Feral – film anim., USA 2012; **14.00** Reżyserzy: Victor Fleming; **14.55** We wsi gadają – film krótkometrażowy; **15.20** Statek szaleńców – melodramat, USA 1965; **17.55** Urodzeni artyści: Anna Bogusz-Gazda i Rajmund Gazda; **18.30** Informacje kulturalne; **18.55** Targowisko próżności (6) – serial, Wielka Brytania 2018; **20.00** Morderstwo na zlecenie – dramat, Wielka Brytania, Kanada 1979; **22.05** Kronos – magazyn kulturalno-społeczny; **22.40** Panorama kina polskiego: Zabawa zabawa – dramat; **00.20** Scena muzyczna: Aga Derlak – koncert; **01.20** Chinatown – film sensacyjny, USA 1974; **03.40** Informacje kulturalne; **04.10** Sergio Leone – portret buntownika – film dok., Francja 2018; **05.35** Afisz kulturalny ekstra; **05.51** Zakończenie dnia

TVN

05.05 Uwaga!; **05.20** Nowa Maja w ogrodzie 5 (5); **05.50** Akademia ogrodnika (5); **06.00** Ukryta prawda (1092); **07.00** Kuchenne rewolucje 5 (11); **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.35** Miłe wieści 2 (2); **11.45** Ukryta prawda (1342); **12.50** Tajemnice miłości (61); **13.55** Ukryta prawda (1093); **14.55** Ukryta prawda (890); **15.55** Kuchenne rewolucje 23 (13) – program kulinarno-rozrywkowy; **17.00** Tajemnice miłości (62); **18.00** Ukryta prawda (1343); **19.00** Fakty; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.55** Uwaga!; **20.10** Doradca smaku 15 – Kotlety wege z pastą z awokado (12); **20.15** Na Wspólnej (3331) – serial obyczajowy, Polska; **20.55** Milionerzy – teleturniej; **21.35** Totalne remonty Szelągowskiej 3 (7); **22.40** Nieobecni (70) – serial, Polska; **23.40** Gra o przeżycie – film sensacyjny, USA 1994, reż.: Ernest Dickerson, wyk.: Ice-T, Rutger Hauer, Gary Busey, Charles S. Dutton, F. Murray Abraham, John C. McGinley; **01.45** Co za tydzień; **02.15** Uprowadzona (7) – serial, USA; **03.15** Uwaga!; **03.35** Noc Magii; **04.55** Kto was tak urządził

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.40** Malanowski i Partnerzy (515); **09.10** Malanowski i Partnerzy (516); **10.40** Dlaczego ja? (595); **13.25** Interwencja; **13.40** Trudne sprawy (902); **14.40** Dlaczego ja? (661); **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja; **16.30** Na ratunek 112 (484); **17.00** Gliniarze (294); **18.50** Wydarzenia; **19.25** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.05** MEGA HIT: Bloodshoot – film akcji, USA 2019, reż.: Dave Wilson, wyk.: Vin Diesel, Eiza González, Alex Hernandez, Sam Heughan, Toby Kebbell, Guy Pearce; **22.35** Pasażerowie – film s.f., USA/Australia 2016, reż.: Morten Tyldum, wyk.: Laurence Fishburne, Vince Foster, Andy Garcia, Jennifer Lawrence; **01.00** Zastępca – thriller sensacyjny, USA/Rumunia, 2006, reż.: Simon Fellows, wyk.: Jean-Claude Van Damme, Razaaq Adoti, Derosa Warren, Julie Cox, Alan Mckenna; **03.00** Świat według Kiepskich (65); **03.35** Love Island. Wyspa miłości (104); **04.40** Disco Gramy; **05.25** Telezakupy TV Okazje

TVP 1

05.15 Przysięga (529); **06.10** Elif (1100); **07.00** Transmisja Mszy Świętej z Sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze; **07.30** Kościół z bliska; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.40** Ranczo (109); **09.40** Komisarz Alex (163) – serial kryminalny TVP; **10.35** Ojciec Mateusz (236) – serial kryminalny TVP; **11.25** Remiza. Zawsze w akcji! (59) – serial TVP; **12.00** Wiadomości; **12.10** Agrobiznes; **12.30** Agropogoda – magazyn; **12.40** Magazyn Rolniczy; **12.55** Natura w Jedynce: Dziewicze lasy Karelii – film dok., Niemcy 2016; **14.00** Elif (1101) – serial, Turcja 2018; **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka – teleturniej; **16.05** Przysięga (530) – serial obyczajowy, Turcja 2020; **17.00** Teleexpress; **17.15** Jaka to melodia?; **17.55** Klan (3894) – telenowela TVP; **18.20** Remiza. Zawsze w akcji! (60) – serial TVP; **18.55** Jeden z dziesięciu – teleturniej; **19.25** Sport

19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.10 ALARM!
20.30 Leśniczówka (450)
21.05 Gala Nagród Mediów Publicznych 2021 – widowisko
22.25 Magazyn Ekspresu Reporterów
23.30 Ocaleni – reality show
00.30 Magazyn śledczy Anity Gargas
01.00 Lęk pierwotny – dramat, USA 1996, reż.: Gregory Hoblit, wyk.: Richard Gere, Laura Linney, John Mahoney, Alfre Woodard, Frances McDormand, Edward Norton, Andre Braugher
03.20 Strażacy (12) – serial TVP
04.15 Magazyn Ekspresu Reporterów
05.10 Zakończenie dnia

TVP 2

05.30 Na dobre i na złe (803) – serial TVP; **06.30** Złota Konfirmacja; **06.55** Familiada – teleturniej; **07.30** Pytanie na śniadanie – pobudka; **07.55** Pytanie na śniadanie – w tym: Panorama-flesz i Pogoda-flesz; **10.40** Panorama; **10.50** Pytanie na śniadanie; **11.20** Rodzinka.pl (178) – serial komediowy TVP; **11.50** Barwy szczęścia (2521) – serial obyczajowy TVP; **12.30** Koło fortuny – teleturniej; **13.15** Kozacka miłość (233) – serial kostiumowy, Rosja 2013; **14.05** Va Banque – teleturniej; **14.35** Na sygnale (57) – serial fabularyzowany TVP; **15.10** Górscy ratownicy (12) – serial obyczajowy, Niemcy 2018; **16.00** Koło fortuny – teleturniej; **16.35** Familiada – teleturniej; **17.15** Promyk nadziei (162) – serial, Turcja 2019; **18.00** Panorama; **18.20** Va Banque – teleturniej; **18.45** Kozacka miłość (234) – serial kostiumowy, Rosja 2013, reż.: Aleksandr Mochow, wyk.: Jekaterina Olkina, Wiaczesław Drobinkow, Dmitrij Nazarow, Zoriana Marczenko

19.35 Barwy szczęścia (2521) – serial obyczajowy TVP
20.10 Barwy szczęścia (2522) – serial obyczajowy TVP
20.40 Kulisy serialu „M jak miłość"
20.55 M jak miłość (1618) – serial TVP
21.50 Zniewolona (13) – serial kostiumowy, Ukraina 2019, wyk.: Katerina Kowalczuk, Michaił Gawryłow
22.50 Zniewolona (14) – serial kostiumowy, Ukraina 2019
23.55 Ludzkie historie – Będzie bal – film dok.
00.55 Kierowca – film fabularny, reż: Jérôme Dassier, wyk.: Christopher Lambert, Agnieszka Grochowska, Magdalena Mielcarz, Anna Przybylska
02.40 Klient – dramat
04.45 Rodzinka.pl – serial TVP
05.10 Zakończenie programu

TVP INFO

05.35 Powitanie; **05.39** Info Poranek; **05.56** Agropogoda; **05.59** Powitanie; **06.01** Serwis Info Poranek – w tym: Wstaje dzień, Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów; **06.20** Pogoda; **06.30** Serwis Info Poranek; **06.52** Pogoda; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.50** Agrobiznes; **07.55** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.22** Pogoda; **10.29** Serwis Info Dzień; **10.52** Pogoda; **10.59** Serwis Info Dzień; **11.29** Serwis Info Dzień; **11.50** Pogoda; **12.00** INFO Raport; **13.29** Serwis Info Dzień; **13.51** Pogoda; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.50** Pogoda; **14.59** Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień; **16.24** Pogoda; **16.30** Koronawirus. Szczepionka; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.18** Serwis Info Wieczór; **18.37** O tym się mówi; **19.20** Raport z granicy

19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Minęła 20
21.00 Nie da się ukryć
21.20 Raport z granicy
21.30 Serwis Info Wieczór
21.50 W tyle wizji
22.25 Serwis Info Wieczór
22.30 W tyle wizji Extra
23.00 INFO Wieczór
23.30 W akcji
23.55 Serwis Info Wieczór
00.03 Wiadomości
00.31 Gość Wiadomości
01.00 Minęła 20
01.55 W tyle wizji
02.30 Serwis Info Wieczór
02.35 W tyle wizji Extra
03.00 Serwis dla Polonii
03.10 Raport z granicy
03.30 Filmy Dokumentalne TVP INFO
03.42 Podróże z historią
04.49 wojsko-polskie.pl
05.15 Agrobiznes

TV TRWAM

05.00 Bł. ks. Roman Sitko; **07.30** Muzyczne chwile; **07.45** Święty na każdy dzień; **07.50** Kolory Świętości; **07.55** Poczet Wielkich Polaków; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Widzenia; **08.35** Słowo życia; **08.40** Muzyczne chwile; **09.00** Papież Polak do Rodaków; **09.55** Kolory Świętości; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Jak my to widzimy; **10.45** Zew natury; **11.05** Jezus – Królestwo bez granic; **11.35** Święty na każdy dzień; **11.40** Ma się rozumieć; **11.50** Słowo życia; **12.00** Anioł Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Mojżesz – 10 przykazań; **13.05** Ivato; **13.25** Słowo życia; **13.30** Msza święta z Jasnej Góry; **14.20** 100 cudownych miejsc na świecie; **14.30** Śladami apostoła Pawła; **15.15** Misja Bilaj; **15.45** Muzyczne chwile; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Jestem mamą; **16.30** Przez sport do wojska; **17.00** 100 cudownych miejsc na świecie; **17.10** Prosto o gospodarce; **17.30** Zostań Żołnierzem RP; **17.45** Muzyczne chwile; **17.55** Poczet Wielkich Polaków; **18.00** Anioł Pański

18.05 Informacje dnia
18.15 Rozmowy niedokończone
19.25 Święty na każdy dzień
19.30 Każdy maluch to potrafi
19.45 Modlitwa z telefonicznym udziałem dzieci
20.00 Informacje dnia
20.20 Różaniec
20.50 Myśląc Ojczyzna
21.00 Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja
21.20 Informacje dnia
21.40 Polski Punkt Widzenia
22.00 Mojżesz – 10 przykazań
22.55 Święty na każdy dzień
23.00 Wypaczone sumienia
23.40 Muzyczne chwile
00.00 Programy powtórkowe

TVP HISTORIA

06.50 Był taki dzień; **06.55** Polska Kronika Filmowa 1990; **07.15** Paszporty Wolności. Wizytówki – Tadeusz Świerczewski; **07.20** Czas honoru (42); **08.15** Flesz historii; **08.35** ROK 1981. Kalendarium; **08.40** Bierzcie się bracia do broni; **09.10** Dwie Ojczyzny Ozjasza Thona – film dok.; **09.40** Prasa donosi; **09.55** Sensacje XX wieku: Pojedynek w Venlo; **10.55** Niemy Niemen; **11.35** O roku ów (13); **12.05** Dickensiada (4) – serial kostiumowy; **13.05** Doktor Fremont na tropie; **14.05** Historia w postaciach zapisana: Ostatni król Francji; **16.05** Żywot sarmacki; **16.25** Nie taka prosta historia; **17.00** Polsko, szedłem do ciebie 200 lat; **18.00** W PRLu; **18.40** Czas honoru (43) – serial TVP; **19.30** Paszporty Wolności – Tadeusz Świerczewski; **19.50** Szwajcarski bank Hitlera; **20.55** Amerykańskie dynastie. Klan Kennedych (6); **21.45** Hubal – dramat wojenny; **23.55** Paszporty Wolności. Wizytówki; **24.00** Mata Hari (5) – serial; **00.55** Polska Kronika Filmowa 1991; **01.05** Było, nie minęło; **01.40** Sensacje XX wieku; **02.40** Encyklopedia II wojny światowej; **03.15** Zakończenie dnia

TVP KULTURA

07.00 Co się dzieje (82); **07.30** Muzyczne poranki; **08.10** Informacje kulturalne; **08.35** Urodzeni artyści: Anna Bogusz-Gazda i Rajmund Gazda; **09.05** Paryż. Śladami Chopina; **09.30** Żeniac – film TVP; **11.00** Rodzina Połanieckich (7); **12.30** Koncert na 707 ulic; **13.30** Rita Hayworth, bogini miłości – film dok.; **14.40** Awatar, czyli zamiana dusz – film TVP; **15.55** Mayerling – dramat; **18.20** Muzyka Skalnego Podhala – Sabałowe; **18.30** Co dalej?; **18.55** Targowisko próżności (7) – serial, Wielka Brytania 2018; **20.00** Świat został stworzony dla mnie – film dok.; **21.05** Ballet of Difference – ON BODY – BoD (1) – film fabularny, Niemcy 2018; **21.35** Ballet of Difference – ON BODY – Made For Walking (2); **21.55** Ballet of Difference – ON BODY – Unitxt (3); **22.30** Portrety: Janina Niesobska; **22.45** Party – film; **00.05** Czempion – film krótkometrażowy; **00.35** Zabawa zabawa – dramat; **02.15** Kino nocne: Ziarno prawdy – film kryminalny; **04.15** Harry Gruyaert – fotograf – film dok.; **05.35** Afisz kulturalny ekstra; **05.51** Zakończenie dnia

TVN

05.40 Uwaga!; **06.00** Ukryta prawda (1093); **07.00** Kuchenne rewolucje 5 (12) – program kulinarno-rozrywkowy; **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.35** Doradca smaku; **11.45** Ukryta prawda (1343); **12.50** Tajemnice miłości (62); **13.55** Ukryta prawda (1094); **14.55** Ukryta prawda (891); **15.55** Kuchenne rewolucje 19 (6) – program kulinarno-rozrywkowy; **17.00** Tajemnice miłości (63); **18.00** Ukryta prawda (1344); **19.00** Fakty; **19.35** Chyłka – oskarżenie – Premiera Playera; **19.40** Sport; **19.50** Pogoda; **20.00** Uwaga!; **20.15** Doradca smaku – Duszony szponder w sosie anchois; **20.20** Na Wspólnej (3332) – serial obyczajowy, Polska; **21.00** Milionerzy – teleturniej; **21.35** Ślub od pierwszego wejrzenia 6 (13); **22.40** Kuba Wojewódzki 16 (13) – talk-show; **23.40** Superwizjer – magazyn reporterów; **00.15** Nieobecni (7) – serial, Polska; **01.15** Szadź 2 (7) – serial, Polska; **02.20** Na granicy światów (4) – serial, USA/Wielka Brytania; **03.20** Uwaga!; **03.40** Noc Magii; **05.00** Kto was tak urządził

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.40** Malanowski i Partnerzy (517); **09.10** Malanowski i Partnerzy (519); **09.40** Sekrety rodziny (94); **10.40** Dlaczego ja? (596); **12.50** Wydarzenia; **13.25** Interwencja; **13.40** Trudne sprawy (903); **14.40** Dlaczego ja? (662); **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja; **16.30** Na ratunek 112 (485); **17.00** Gliniarze (295); **18.00** Pierwsza miłość (3313); **18.50** Wydarzenia; **19.25** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.05** Więzień labiryntu – film s.f., USA/Kanada/Wielka Brytania 2014, reż.: Wes Ball, wyk.: Ameen Aml, Thomas Brodie-Sangst, Blake Cooper, Hong Ki Lee, Dylan O'Brien; **22.40** Wyspa tajemnic – film kryminalny, USA 2010, reż.: Martin Scorsese, wyk.: Ben Kingsley, Emily Mortimer, Jackie Earle Haley, Leonardo DiCaprio, Mark Ruffalo, Max von Sydow; **01.40** Wilk – horror, USA 1994, reż.: Mike Nichols, wyk.: Jack Nicholson, Michelle Pfeiffer, James Spader, Kate Nelligan, Christopher Plummer; **04.40** Disco Gramy; **05.25** Telezakupy TV Okazje

TVP 1

05.15 Przysięga (530); **06.05** Elif (1101); **07.00** Transmisja Mszy Świętej z Sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze; **07.30** Rodzinny ekspres; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.40** Ranczo (110); **09.35** Komisarz Alex (164); **10.35** Ojciec Mateusz (237); **11.25** Remiza. Zawsze w akcji! (60) – serial TVP; **12.00** Wiadomości; **12.10** Agrobiznes; **12.30** Agropogoda; **12.35** Rok w ogrodzie Extra; **12.55** Natura w Jedynce: Sekretne życie wiejskich zwierząt (1) – serial dok., Wielka Brytania 2018; **14.00** Elif (1102) – serial, Turcja 2018; **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka – teleturniej; **16.05** Przysięga (531) – serial obyczajowy, Turcja 2020; **17.00** Teleexpress; **17.15** Jaka to melodia?; **17.55** Klan (3895) – telenowela TVP; **18.20** Kasta – serial paradok. TVP; **18.55** Jeden z dziesięciu – teleturniej; **19.25** Sport

19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.10 ALARM!
20.30 Leśniczówka (451)
21.00 Wielki Test o Bezpieczeństwie na Drodze
22.30 Historia bez tajemnic: Świat został stworzony dla mnie – film dok.
23.40 Najgorszy koszmar – film fabularny, USA 2017
01.20 Tajemnica twierdzy szyfrów (13) – serial sensacyjny TVP
02.15 Pogoda na piątek (25) – serial obyczajowy TVP
03.10 wojsko-polskie.pl (179
03.40 Terytorialsi (43)
03.55 Koronawirus. Globalne zagrożenie – film dok., Australia 2020
04.50 Notacje – Maria Chwalibóg
05.00 Zakończenie dnia

TVP 2

05.30 Na dobre i na złe (804) – serial TVP; **06.25** Pożyteczni.pl; **06.55** Familiada – teleturniej; **07.30** Pytanie na śniadanie – pobudka; **07.55** Pytanie na śniadanie – w tym: Panorama-flesz i Pogoda-flesz; **10.40** Panorama; **10.45** Pytanie na śniadanie; **11.25** Rodzinka.pl (179) – serial komediowy TVP; **11.50** Barwy szczęścia (2522) – serial obyczajowy TVP; **12.30** Koło fortuny – teleturniej; **13.15** Kozacka miłość (234) – serial kostiumowy, Rosja 2013; **14.05** Va Banque – teleturniej; **14.35** Na sygnale (58) – serial fabularyzowany TVP; **15.10** Górscy ratownicy (128) – serial obyczajowy, Niemcy 2018; **16.00** Koło fortuny – teleturniej; **16.35** Familiada – teleturniej; **17.15** Promyk nadziei (163) – serial, Turcja 2019; **18.00** Panorama – magazyn informacyjny; **18.20** Va Banque – teleturniej; **18.45** Kozacka miłość (235) – serial kostiumowy, Rosja 2013

19.35 Barwy szczęścia (2522) – serial obyczajowy TVP
20.10 Barwy szczęścia (2523) – serial obyczajowy TVP
20.40 Kulisy seriali Na dobre i na złe i Na sygnale (156
20.55 Na dobre i na złe (825 Powrót do przeszłości – serial TVP
21.55 Zniewolona (15) – serial kostiumowy, Ukraina 2019
22.55 Zniewolona (16) – serial kostiumowy, Ukraina 2019
23.55 A jednak miłość! – komedia obyczajowa, USA 2017, reż.: Brian Herzlinger, wyk.: Jesse Hutch, Thomas Beaudoin, Alix Angelis, Alan Thicke, April Bowlby
01.35 Deep State: tajny układ (7)
02.40 Robolove – film dok., Austria 2019
03.45 Za marzenia (9) – serial TVP
04.40 Rodzinka.pl – serial TVP
05.05 Zakończenie dnia

TVP INFO

05.35 Powitanie; **05.39** Serwis Info Poranek; **05.57** Agropogoda; **05.59** Powitanie; **06.01** Serwis Info Poranek – w tym: Wstaje dzień, Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów; **06.20** Pogoda; **06.30** Serwis Info Poranek; **06.54** Pogoda; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.51** Agrobiznes; **07.56** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.21** Pogoda; **10.29** Serwis Info Dzień; **10.51** Pogoda; **10.59** Serwis Info Dzień; **11.29** Serwis Info Dzień; **11.51** Pogoda; **12.00** INFO Raport; **13.29** Serwis Info Dzień; **13.50** Pogoda; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.49** Pogoda; **14.59** Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień; **15.54** Pogoda; **15.59** Info Dzień; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.19** Serwis Info Wieczór; **18.37** O tym się mówi

19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Minęła 20
21.00 Nie da się ukryć
21.25 Serwis Info Wieczór
21.41 Pogoda
21.50 W tyle wizji
22.25 Serwis Info Wieczór
22.30 W tyle wizji Extra
23.00 INFO Wieczór
23.30 W akcji
23.55 Serwis Info Wieczór
00.03 Wiadomości
00.31 Gość Wiadomości
00.56 Pogoda
01.00 Minęła 20
01.55 W tyle wizji
02.30 Serwis Info Wieczór
02.40 INFO V4+
03.00 Serwis dla Polonii
03.16 Pogoda
03.20 Nie da się ukryć
03.43 Filmy Dokumentalne TVP INFO
05.16 Agrobiznes

TV TRWAM

05.00 Prosto o gospodarce; **05.20** Jestem mamą; **05.35** Cierpliwa ufność; **06.35** Geniusz stworzenia; **07.50** Kolory Świętości; **07.55** Poczet Wielkich Polaków; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Widzenia; **08.35** Każdy maluch to potrafi; **08.50** Słowo życia; **09.00** Moja katolicka rodzina; **09.25** Kolory Świętości; **09.30** Sanktuaria polskie; **09.50** Święty na każdy dzień; **10.00** Audiencja Generalna z Watykanu; **11.00** Po co nam wykopaliska; **11.25** Jestem mamą; **11.40** Prosto o gospodarce; **12.00** Anioł Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Mojżesz – 10 przykazań; **13.15** Muzyczne chwile; **13.25** Kolory Świętości; **13.30** Msza święta z Jasnej Góry; **14.20** 100 cudownych miejsc na świecie; **14.30** Sanktuarium świętej Anny w La Palud; **15.25** Orłem być…; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Na zdrowie; **16.30** Wyszyński – historia; **16.55** Święty na każdy dzień; **17.00** Po stronie prawdy; **17.30** Rykoszetem; **17.55** Poczet Wielkich Polaków; **18.00** Anioł Pański

18.05 Informacje dnia
18.15 Rozmowy niedokończone
19.25 Święty na każdy dzień
19.30 Brat Franciszek
20.00 Informacje dnia
20.20 Różaniec
20.50 Myśląc Ojczyzna
21.00 Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja
21.20 Informacje dnia
21.40 Polski Punkt Widzenia
22.00 Mojżesz – 10 przykazań
22.55 Muzyczne chwile
23.00 Słuszna walka
00.00 Programy powtórkowe

TVP HISTORIA

06.50 Był taki dzień; **06.55** Polska Kronika Filmowa 1991; **07.10** Paszporty Wolności. Wizytówki – Tomasz Moszczak; **07.20** Czas honoru (43); **08.15** Kuchnia dwudziestolecia; **08.45** Polsko, szedłem do ciebie 200 lat; **09.35** Wojna w eterze; **09.45** Sensacje XX wieku: Ostatnia narada, cz. 1; **10.15** Sensacje XX wieku: Ostatnia narada, cz. 2; **10.45** W szumie gwiazd jestem; **11.50** W PRLu; **12.20** Dickensiada (5); **13.10** Edison (2); **14.15** Szwajcarski bank Hitlera; **15.15** Giganci historii; **16.15** Było, nie minęło; **16.40** Śladami Eskulapa; **17.05** Przeczytaj mi tę historię; **17.15** Jak Oskar komunę obalał; **18.15** Archiwum zimnej wojny; **18.40** Czas honoru (44); **19.30** Paszporty Wolności – Tomasz Moszczak; **19.50** Flesz historii; **20.00** Wojna na pustyni: Tobruk (1) – dok.; **21.05** Wojna o trony. Prawdziwa historia Europy (4) – dok.; **22.05** Król szczurów – USA 1965; **00.25** Mata Hari (6); **01.15** Paszporty Wolności. Wizytówki; **01.20** Polska Kronika Filmowa 1992; **01.30** Było, nie minęło; **02.05** Sensacje XX wieku; **03.00** Encyklopedia II wojny światowej; **03.35** Zakończenie dnia

TVP KULTURA

07.00 Muzyczne poranki; **08.00** Co dalej?; **08.30** Do dzieła; **08.50** Portrety: Janina Niesobska; **09.05** Jutro idziemy do kina – film fabularny; **11.00** Siedlisko (1) – serial TVP; **12.00** Siedlisko (2); **13.05** Komitet – film krótkometrażowy, Norwegia, Szwecja 2016; **13.30** Rzeczpospolita modernistyczna; **14.10** Tamte lata, tamte dni: Jerzy Illg; **14.40** Zielone kasztany – film obyczajowy; **16.15** Franciszek, kuglarz boży – dramat, Włochy 1950; **17.50** Mieszczanie żywieccy; **18.30** Informacje kulturalne; **18.55** Nędznicy (1) – serial kostiumowy, Wielka Brytania 2018; **20.00** Yalda, noc przebaczenia – dramat, 2019; **21.35** Paryż. Śladami Chopina; **21.55** Więcej niż fikcja Miasto Smogu – film dok., Chiny 2020; **23.00** Jazz – Leszek Możdżer & Holland Baroque – koncert; **00.25** Informacje kulturalne; **01.00** Lekkie obyczaje: Party – Wielka Brytania 2017; **02.20** Paryż. Śladami Chopina; **02.50** Kino nocne: Boisko bezdomnych – film obyczajowy; **05.05** Byłem generałem Wehrmachtu – film dok.; **05.35** Afisz kulturalny ekstra; **05.53** Zakończenie dnia

TVN

05.40 Uwaga!; **06.00** Ukryta prawda (1094); **07.00** Kuchenne rewolucje 5 (13) – program kulinarno-rozrywkowy; **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.35** Doradca smaku (11); **11.45** Ukryta prawda (1344); **12.50** Tajemnice miłości (63); **13.55** Ukryta prawda (1095); **14.55** Ukryta prawda (892); **15.55** Kuchenne rewolucje 19 (9) – program kulinarno-rozrywkowy; **17.00** Tajemnice miłości (64); **18.00** Ukryta prawda (1345); **19.00** Fakty; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.50** Raport smogowy (18); **19.55** Uwaga!; **20.10** Doradca smaku (32); **20.15** Na Wspólnej (3333); **20.55** Milionerzy; **21.35** Ostatnia misja USS Indianapolis – film wojenny, USA 2016, reż.: Mario Van Pebbles, wyk.: Nicolas Cage, Tom Sizemore, Thomas Jane, Matt Lanter, James Remar, Weronika Rosati; **00.15** Nigdy w życiu! – komedia, Polska 2004, reż.: Ryszard Zatorski, wyk.: Danuta Stenka, Artur Żmijewski, Joanna Brodzik, Jan Frycz, Marta Lipińska, Krzysztof Kowalewski; **02.25** Mam talent 13 (13); **04.45** Noc Magii

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.40** Malanowski i Partnerzy (520); **09.10** Malanowski i Partnerzy (521); **09.40** Sekrety rodziny (95); **10.40** Dlaczego ja? (597); **11.40** Gliniarze (118); **12.50** Wydarzenia; **13.25** Interwencja; **13.40** Trudne sprawy (904); **14.40** Dlaczego ja? (663); **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja (4791); **16.30** Na ratunek 112 (486); **17.00** Gliniarze (296); **18.00** Pierwsza miłość (3314); **18.50** Wydarzenia; **19.25** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.05** Świat według Kiepskich (575); **20.35** Świat według Kiepskich (576); **20.05** Sami swoi – komedia, Polska 1967, reż.: Sylwester Chęciński; **21.55** Nie zadzieraj z fryzjerem – komedia, USA 2008, reż.: Dennis Dugan, wyk.: Adam Sandler, John Turturro, Emmanuelle Chriqui; **00.15** Wariackie święta – komedia, USA 1994, reż.: Nora Ephron, wyk.: Steve Martin, Juliette Lewis; **02.25** Świat według Kiepskich (575); **03.00** Świat według Kiepskich (576); **03.35** Love Island. Wyspa miłości (105); **04.40** Disco Gramy; **05.25** Telezakupy TV Okazje

TVP 1

05.20 Przysięga (531); **06.10** Elif (1102); **07.00** Transmisja Mszy Świętej z Sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze; **07.30** Dobre historie; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.40** Ranczo (111); **09.35** Komisarz Alex (165) – serial kryminalny TVP; **10.35** Ojciec Mateusz (238) – serial kryminalny TVP; **11.25** Kasta – serial paradok. TVP; **12.00** Wiadomości; **12.10** Agrobiznes; **12.30** Agropogoda – magazyn; **12.35** To się opłaca; **12.50** Natura w Jedynce: Sekretne życie wiejskich zwierząt – serial dok., Wielka Brytania 2018; **14.00** Elif (1103) – serial, Turcja 2018; **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka – teleturniej; **16.05** Przysięga (532) – serial obyczajowy, Turcja 2020; **17.00** Teleexpress; **17.15** Jaka to melodia?; **17.55** Klan (3896); **18.20** Kasta – serial paradok. TVP; **18.55** Jeden z dziesięciu; **19.25** Sport

19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.10 ALARM!
20.30 Leśniczówka (452) – serial obyczajowy TVP
21.00 Na sygnale (343) – serial fabularyzowany TVP
21.35 Sprawa dla reportera
22.35 Magazyn śledczy Anity Gargas
23.10 Magazyn kryminalny 997
24.00 Magazyn Ekspresu Reporterów
01.05 Tanie Dranie – Moroz i Kłopotowski komentują świat – talk-show
01.50 Mrok (7/8) – serial kryminalny TVP
02.45 Ocaleni – reality show
03.50 Sprawa dla reportera
04.45 Magazyn śledczy Anity Gargas
05.10 Zakończenie dnia

TVP 2

05.30 Na dobre i na złe (805) – serial TVP; **06.25** Smaki świata – pośród mórz – magazyn kulinarny; **06.55** Familiada – teleturniej; **07.30** Pytanie na śniadanie – pobudka; **07.55** Pytanie na śniadanie – w tym: Panorama-flesz i Pogoda-flesz; **10.40** Panorama; **10.50** Pytanie na śniadanie; **11.25** Smaki świata – pośród mórz – magazyn kulinarny; **11.50** Barwy szczęścia (2523) – serial obyczajowy TVP; **12.30** Koło fortuny – teleturniej; **13.15** Kozacka miłość (235) – serial kostiumowy, Rosja 2013; **14.05** Va Banque – teleturniej; **14.35** Na sygnale (59) – serial fabularyzowany TVP; **15.10** Górscy ratownicy (129) – serial obyczajowy, Niemcy 2018; **16.00** Koło fortuny – teleturniej; **16.35** Familiada – teleturniej; **17.15** Promyk nadziei (164) – serial, Turcja 2019; **18.00** Panorama; **18.20** Va Banque – teleturniej; **18.45** Kozacka miłość (236) – serial kostiumowy, Rosja 2013

19.35 Barwy szczęścia (2523) – serial obyczajowy TVP
20.10 Barwy szczęścia (2524) – serial obyczajowy TVP
20.40 Kulisy serialu Ojciec Mateusz
20.55 Ojciec Mateusz (337) – serial kryminalny TVP
21.55 Zniewolona (17) – serial kostiumowy, Ukraina 2019
22.55 Zniewolona (18) – serial kostiumowy, Ukraina 2019
23.55 Kurier – film akcji, USA 2012, reż.: Hany Abu-Assad, wyk.: Jeffrey Dean Morgan, Mickey Rourke, Til Schweiger, Josie Ho, Lili Taylor
01.40 A jednak miłość! – komedia obyczajowa, USA 2017, reż.: Brian Herzlinger, wyk.: Jesse Hutch, Thomas Beaudoin
03.10 Bankowa gra (2)
04.05 Art Noc – Scena muzyczna: Sebastian Wypych – koncert
05.00 Zakończenie dnia

TVP INFO

05.35 Powitanie; **05.39** Serwis Info Poranek; **05.57** Agropogoda; **06.01** Serwis Info Poranek – w tym: Wstaje dzień, Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów; **06.20** Pogoda; **06.30** Serwis Info Poranek; **06.54** Pogoda; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.51** Agrobiznes – poranek; **07.56** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.21** Pogoda; **10.29** Serwis Info Dzień; **10.51** Pogoda; **10.59** Serwis Info Dzień; **11.29** Serwis Info Dzień; **11.51** Pogoda; **12.00** INFO Raport; **13.29** Serwis Info Dzień; **13.50** Pogoda; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.49** Pogoda; **14.59** Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień; **15.54** Pogoda; **15.59** Info Dzień; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.19** Serwis Info Wieczór; **18.37** O tym się mówi

19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Minęła 20
21.00 Nie da się ukryć
21.25 Serwis Info Wieczór
21.41 Pogoda
21.50 W tyle wizji
22.25 Serwis Info Wieczór
22.30 W tyle wizji Extra
23.00 INFO Wieczór
23.30 W akcji
23.55 Serwis Info Wieczór
00.03 Wiadomości
00.31 Gość Wiadomości
00.56 Pogoda
01.00 Minęła 20
01.55 W tyle wizji
02.30 Serwis Info Wieczór
02.35 W tyle wizji Extra
03.00 Serwis dla Polonii
03.16 Pogoda
03.20 Nie da się ukryć
03.43 Filmy Dokumentalne TVP INFO
05.18 Agrobiznes

TV TRWAM

05.00 Camino Polskie; **05.50** Muzyczne chwile; **06.00** Audiencja Generalna Ojca Świętego Franciszka z Watykanu; **07.00** Będę jej głównym Patronem – Andrzej Bobola 1809 r.; **07.50** Kolory Świętości; **07.55** Poczet Wielkich Polaków; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Widzenia; **08.35** Słowo życia; **08.40** Przygody Mobilków; **09.00** Na zdrowie; **09.25** Święty na każdy dzień; **09.30** Po stronie prawdy; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Rozmowy niedokończone; **11.25** Myśląc Ojczyzna; **11.35** Przyroda i ludzie; **12.00** Anioł Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Ziemia Obiecana; **13.00** Muzyczne chwile; **13.20** Przegląd katolickiego tygodnika „Niedziela"; **13.30** Msza święta z Jasnej Góry; **14.20** 100 cudownych miejsc na świecie; **14.30** Cud Prawdy; **15.05** Nowy kształt wiary – katolicyzm; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Z wędką nad wodę w Polskę i Świat; **16.35** Porady Medyczne Bonifratrów

17.00 Modlitwa w Sanktuarium św. Józefa w Kaliszu
19.25 Akademia pro-life
19.30 Przyjaciele i bohaterowie
20.00 Informacje dnia
20.20 Różaniec
20.50 Głos Polski
21.00 Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja
21.20 Informacje dnia
21.40 Polski Punkt Widzenia
22.00 Ziemia Obiecana
22.40 Pierwsze życie na Ziemi
23.30 10 obrazów z życia Prymasa
23.55 Kolory Świętości
00.00 Programy powtórkowe

TVP HISTORIA

06.50 Był taki dzień; **06.55** Polska Kronika Filmowa 1992; **07.10** Paszporty Wolności; **07.15** Czas honoru (44); **08.05** W kotle historii; **08.40** Jak Oskar komunę obalał; **09.30** Przeczytaj mi tę historię; **09.40** Sensacje XX wieku: Wallenberg; **10.35** Walka o głos; **11.40** Archiwum zimnej wojny; **12.10** Dickensiada (6); **13.10** Saga prastarej puszczy; **14.15** Panama. Kraj między oceanami; **15.20** Wojna na pustyni: Tobruk (1); **16.15** Taśmy bezpieki; **16.45** Alfabet Andrzeja Dobosza: Rajmund Ziemski, Eustachy Kossakowski; **17.00** Arrasów dzieje osobliwe; **17.35** Ukryte protokoły – czyli oszustwo założycielskie – film dok.; **18.20** Marzyciele: Marceli Godlewski; **18.45** Czas honoru (45); **19.40** Paszporty Wolności; **20.05** Samochody, które podbiły świat (1); **21.00** Giganci historii; **21.50** Żywot sarmacki; **22.05** Sądy, przesądy; **22.50** Sądy, przesądy; **23.40** Amerykańskie dynastie. Klan Kennedych (6); **00.25** Paszporty Wolności; **00.26** Polska Kronika Filmowa 1993; **00.35** Było, nie minęło; **01.10** Sensacje XX wieku; **02.00** Encyklopedia II wojny światowej; **02.30** Zakończenie dnia

TVP KULTURA

07.00 Muzyczne poranki; **08.00** Informacje kulturalne; **08.30** Niedziela z... Mateuszem Pospieszalskim; **09.25** Franciszek, kuglarz boży – dramat; **11.00** Siedlisko (3) – serial TVP; **12.00** Siedlisko (4); **13.05** Czarny charakter – film krótkometrażowy; **13.30** Wydarzenie aktualne; **13.45** Mieszczanie żywieccy – cykl dok.; **14.25** Trzeci punkt widzenia; **14.55** Komedia to nie zabawa. Jiri Menzel – film dok; **16.30** Duże zwierzę – film obyczajowy; **17.50** Rzeczpospolita modernistyczna – cykl dok.; **18.30** Co dalej?; **18.55** Nędznicy (2) – serial kostiumowy, Wielka Brytania 2018; **20.00** Czwartkowy klub filmowy: Wstęp do filmu – Kwiat mojego sekretu; **20.05** Czwartkowy klub filmowy: Kwiat mojego sekretu – komediodramat; **22.00** Res Poloniae; **22.35** Barbara Hannigan. Warto ryzykować – film dok., Niemcy 2019; **23.45** Co dalej?; **00.20** Na wschód od Hollywood: Yalda, noc przebaczenia – dramat; **02.00** Res Poloniae; **02.40** Kino nocne: Salvador Allende – film dok.; **04.35** Teledyski; **05.35** Afisz kulturalny ekstra; **05.50** Zakończenie dnia

TVN

05.40 Uwaga!; **06.00** Ukryta prawda (1095); **07.00** Kuchenne rewolucje 5 (14); **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.35** Doradca smaku; **11.45** Ukryta prawda (1345); **12.50** Tajemnice miłości (64); **13.55** Ukryta prawda (1096); **14.55** Ukryta prawda (893); **15.55** Kuchenne rewolucje 19 (10) – program kulinarno-rozrywkowy; **17.00** Tajemnice miłości (65); **18.00** Ukryta prawda (1346); **19.00** Fakty; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.50** Raport smogowy (19); **19.55** Uwaga!; **20.10** Doradca smaku; **20.15** Na Wspólnej 19 (3334) – serial obyczajowy, Polska; **20.55** Milionerzy (510); **22.10** Kuchenne rewolucje 23 (14) – program kulinarno-rozrywkowy; **23.10** Operacja Dunaj – komedia, Polska/Czechy 2009, reż.: Jacek Głomb, wyk.: Tomasz Kot, Zbigniew Zamachowski, Maciej Stuhr, Jiří Menzel, Przemysław Bluszcz, Eva Holubová; **01.20** Ślub od pierwszego wejrzenia 6 (13); **02.25** Kobieta na krańcu świata 13 (5); **03.00** Superwizjer (1228); **03.40** Noc Magii; **05.05** Kto was tak urządził

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.40** Malanowski i Partnerzy (523); **09.10** Malanowski i Partnerzy (524); **09.40** Sekrety rodziny (96); **11.40** Gliniarze (119); **12.50** Wydarzenia; **13.25** Interwencja; **13.40** Trudne sprawy (905); **14.40** Dlaczego ja? (664); **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja; **16.30** Na ratunek 112 (487); **17.00** Gliniarze (297); **18.00** Pierwsza miłość (3315); **18.50** Wydarzenia; **19.25** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.05** Inna kobieta – komedia, USA 2014, reż.: Nick Cassavetes, wyk.: Nikolaj Coster-Waldau, Cameron Diaz, Don Johnson, Leslie Mann, Kate Upton; **22.35** Siostry – komedia, USA 2005, reż.: Curtis Hanson, wyk.: Cameron Diaz, Richard Burgi, Candice Azzara, Toni Collette, Mark Feuerstein, Anson Mount; **01.15** Gloria – dramat, USA 1999, reż.: Sidney Lumet, wyk.: Jean-Luke Figueroa, Cathy Moriarty, Jeremy Northam, George C. Scott, Sharon Stone Gloria; **03.40** Love Island. Wyspa miłości (106); **04.40** Disco Gramy; **05.25** Telezakupy TV Okazje

TVP 1

05.20 Przysięga (532); **06.10** Elif (1103); **07.00** Transmisja Mszy Świętej z Sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze; **07.30** Agape; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.35** Ranczo (112) – serial obyczajowy TVP; **09.35** Komisarz Alex (166) – serial kryminalny TVP; **10.35** Ojciec Mateusz (239) – serial kryminalny TVP; **11.25** Kasta – serial paradok. TVP; **12.00** Wiadomości; **12.10** Agrobiznes; **12.30** Agropogoda; **12.35** Magazyn Rolniczy; **12.55** Natura w Jedynce: Sekretne życie wiejskich zwierząt (3) – serial dok.; **14.00** Elif (1104) – serial, Turcja 2018; **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka; **16.05** Przysięga (533) – serial obyczajowy, Turcja 2020; **17.00** Teleexpress; **17.15** Jaka to melodia?; **17.50** Skoki narciarskie – Puchar Świata, Wisła – kwalifikacje (studio); **17.55** Skoki narciarskie – Puchar Świata, Wisła – kwalifikacje; **19.25** Sport
19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.10 ALARM!
20.35 Ojciec Mateusz (340) – serial kryminalny TVP
21.25 Kulisy serialu „Na sygnale"
21.35 Na sygnale (344) – serial fabularyzowany TVP
22.15 Wielki Szu – film sensacyjny
00.05 Operacja Delta Force – film akcji, USA/Republika Południowej Afryki/Niderlandy 1996, reż.: Sam Firstenberg, wyk.: Ertie Hudson, Jeff Fahey, Frank Zagarino, Joe Lara, Rob Stewart, Todd Jensen, Hal Holbrook
01.50 SEAL Team – komando Foki (13) – serial, USA 2017
02.45 Wiedźmy (5) – serial TVP
03.40 Magazyn kryminalny 997
04.35 Notacje – Włodzimierz Lubański
04.50 Zakończenie dnia

TVP 2

05.25 Na dobre i na złe (806) – serial TVP; **06.25** Anna Dymna – spotkajmy się: Adrianna Gnyszka; **06.55** Familiada – teleturniej; **07.30** Pytanie na śniadanie – pobudka; **07.55** Pytanie na śniadanie – w tym: Panorama-flesz i Pogoda-flesz; **10.40** Panorama; **10.45** Pytanie na śniadanie; **11.25** Zacznij od zdrowia; **11.50** Barwy szczęścia (2524) – serial obyczajowy TVP; **12.30** Koło fortuny – teleturniej; **13.15** Kozacka miłość (236) – serial kostiumowy, Rosja 2013; **14.05** Va Banque – teleturniej; **14.35** Na sygnale (60) – serial fabularyzowany TVP; **15.10** Górscy ratownicy (130) – serial obyczajowy, Niemcy 2018; **16.00** Koło fortuny – teleturniej; **16.35** Familiada – teleturniej; **17.15** Miłość i przeznaczenie (1) – serial obyczajowy, Turcja 2020; **18.00** Panorama – magazyn informacyjny; **18.20** Va Banque – teleturniej; **18.45** Kozacka miłość (237) – serial kostiumowy, Rosja 2013
19.35 Barwy szczęścia (2524) – serial obyczajowy TVP
20.10 Barwy szczęścia (2525) – serial obyczajowy TVP
20.40 You Can Dance – Nowa Generacja (15) Finał – widowisko rozrywkowe
21.35 You Can Dance – Nowa Generacja (15) Finał Wyniki – widowisko rozrywkowe
22.05 Kabaret. Super Show Dwójki
23.15 Muzyka, Taniec, Zabawa – koncert
00.15 Matka jest tylko jedna – dramat, USA 2016, reż.: Paul Duddridge, wyk.: Courteney Cox, Christina Ricci, Selma Blair, Susan Sarandon, Sharon Stone, Paul Wesley
01.55 Kurier – film akcji, USA 2012
03.40 Toksyczna miłość – dramat, Wielka Brytania 2010 reż.: Hany Abu-Assad, wyk.: Jeffrey Dean Morgan, Mickey Rourke
05.20 Zakończenie dnia

TVP INFO

05.35 Powitanie; **05.39** Serwis Info Poranek; **05.57** Agropogoda; **06.01** Serwis Info Poranek – wiadomości z kraju i ze świata – w tym: Wstaje dzień, Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów na temat sytuacji politycznej i społecznej; **06.20** Pogoda; **06.30** Serwis Info Poranek; **06.54** Pogoda; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.51** Agrobiznes – poranek; **07.56** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.21** Pogoda; **10.29** Serwis Info Dzień; **10.51** Pogoda; **10.59** Serwis Info Dzień; **11.29** Serwis Info Dzień; **11.51** Pogoda; **12.00** INFO Raport; **13.29** Serwis Info Dzień; **13.50** Pogoda; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.49** Pogoda; **14.59** Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień; **15.54** Pogoda; **15.59** Info Dzień; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.19** Serwis Info Wieczór; **18.37** O tym się mówi
19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Forum
21.00 Nie da się ukryć
21.25 Serwis Info Wieczór
21.50 W tyle wizji
22.25 Serwis Info Wieczór
22.30 W tyle wizji Extra
23.00 INFO Wieczór
23.30 W akcji
23.55 Serwis Info Wieczór
00.03 Wiadomości
00.31 Gość Wiadomości
01.00 Forum
01.55 W tyle wizji
02.30 Serwis Info Wieczór
02.35 W tyle wizji Extra
03.00 Serwis dla Polonii
03.20 Nie da się ukryć
03.43 W akcji
04.04 Filmy Dokumentalne TVP INFO
05.05 Reportaż TVP INFO
05.37 Agrobiznes

TV TRWAM

05.00 Ewolucja – nauka czy ślepa wiara?; **06.40** Grunwald 1410; **07.25** Syria; **07.45** Święty na każdy dzień; **07.50** Kolory Świętości; **07.55** Poczet Wielkich Polaków; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Widzenia; **08.40** Słowo życia; **08.45** Przyjaciele i bohaterowie; **09.10** Z wędką nad wodę; **09.35** Święty na każdy dzień; **09.45** Duc in altum; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Dulce et decorum est pro Patria mori; **11.15** Muzyczne chwile; **11.25** Głos Polski; **11.35** 100 cudownych miejsc na świecie; **11.45** Refleksje nad Psalmem XXIII; **11.55** Prymas Stefan Wyszyński; **12.00** Anioł Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Ziemia Obiecana; **13.00** Ojcowie Niepodległości; **13.30** Msza święta z Jasnej Góry; **14.20** 100 cudownych miejsc na świecie; **14.30** Zrozumieć Antycywilizacje; **14.55** Słowo życia; **15.00** Koronka do Bożego Miłosierdzia; **15.20** Mocni w wierze; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Siódmy sakrament; **16.35** Warszawa moja miłość i życie; **16.45** Muzyczne chwile
17.00 Życie z pasją
17.20 Niezwykłości przyrody Nowej Zelandii
17.30 Geopolityka;
17.55 Poczet Wielkich Polaków
18.00 Anioł Pański
18.05 Informacje dnia
18.15 Westerplatte Młodych
18.55 Przegląd Katolickiego Tygodnika „Niedziela"
19.00 Warto zauważyć…
19.30 Opowieści Theo
19.45 Modlitwa z telefonicznym udziałem dzieci
20.00 Informacje dnia
20.20 Różaniec
20.50 Myśląc Ojczyzna
21.00 Apel Jasnogórski
21.20 Informacje dnia
21.40 Polski Punkt Widzenia
22.00 Ziemia Obiecana
22.40 Biblia w obrazach
22.45 Muzyczne chwile
00.00 Programy powtórkowe

TVP HISTORIA

06.50 Był taki dzień; **06.55** Polska Kronika Filmowa 1993; **07.15** Paszporty Wolności; **07.20** Czas honoru (45); **08.15** Taśmy bezpieki; **08.40** Alfabet Andrzeja Dobosza; **09.00** Ukryte protokoły – czyli oszustwo założycielskie; **09.50** Sensacje XX wieku: Księga szpiegów; **10.10** Sensacje XX wieku: Księga szpiegów; **10.35** List z Gwatemali; **11.10** Jak zbudowano nową Warszawę?; **11.35** Marzyciele; **12.10** Dickensiada (7); **13.00** Bona; **13.35** Odkryć tajemnicę: Podziemny świat zwierząt; **14.35** Tajemnice włoskich miast – Neapol; **15.40** Samochody, które podbiły świat (1); **16.25** reportaż; **16.55** Ex Libris; **17.20** Między Sierpniem a młotem; **18.10** Ekspertyza; **18.45** Czas honoru (46); **19.35** Paszporty Wolności; **19.50** Wojna w eterze; **20.00** Teatr Historii: Eryk XIV; **20.15** Teatr Telewizji: Eryk XIV; **22.25** Bunt barbarzyńców (7); **23.20** Baśka – film dok.; **00.10** Wojna wietnamska; **01.10** Paszporty Wolności; **01.12** Polska Kronika Filmowa 1994; **01.25** Było, nie minęło; **01.55** Sensacje XX wieku; **02.45** Encyklopedia II wojny światowej; **03.15** Zakończenie dnia

TVP KULTURA

07.00 Muzyczne poranki; **07.55** Co dalej?; **08.25** Kronos Barbarzyńcy – magazyn kulturalno-społeczny; **08.55** Res Poloniae; **09.35** Duże zwierzę – film obyczajowy; **11.00** Siedlisko (5) – serial TVP; **12.00** Siedlisko (6); **13.05** Mąż pod łóżkiem – film TVP; **13.40** Barbara Hannigan. Warto ryzykować – film dok., Niemcy 2019; **14.50** Wałkonie – film obyczajowy, Francja/Włochy 1953; **16.45** Kurara – dramat, Japonia 2017; **18.05** Paryż. Śladami Chopina; **18.30** Informacje kulturalne; **19.00** Wirtuozi V4+. Międzynarodowy talent show 2021, cz. 1; **21.10** Wieczór kinomana: Wstęp do filmu – Carlos; **21.15** Wieczór kinomana: Carlos – dramat; **00.10** Świat Paola Sorrentino – film dok., Francja 2018; **01.20** Kilka słów – film anim.; **01.25** Klub seniora – film anim.; **01.35** Nerwowe życie kosmosu – film anim.; **01.55** Informacje kulturalne; **02.30** Kwiat mojego sekretu – komediodramat, Hiszpania/Francja 1994; **04.25** Tama – film krótkometrażowy; **05.05** Syzyf – film anim.; **05.25** Afisz kulturalny ekstra; **05.40** Zakończenie dnia

TVN

05.40 Uwaga!; **06.00** Ukryta prawda (1096); **07.00** Kuchenne rewolucje 6 (1) – program kulinarno-rozrywkowy; **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.35** Doradca smaku; **11.45** Ukryta prawda (1346); **12.50** Tajemnice miłości (65); **13.55** Ukryta prawda (1097); **14.55** Ukryta prawda (894); **15.55** Kuchenne rewolucje 19 (11) – program kulinarno-rozrywkowy; **17.00** Tajemnice miłości (66); **18.00** Ukryta prawda (1347); **19.00** Fakty; **19.30** Sport; **19.40** Pogoda; **19.45** Raport smogowy (20); **19.50** Uwaga!; **20.00** Lego Masters 2 (5); **21.35** Pacific Rim: Rebelia – film, USA/Wielka Brytania/Chiny/Japonia 2018, reż.: Steven S. DeKnight, wyk.: John Boyega, Scott Eastwood, Cailee Spaeny, Burn Gorman, Charlie Day, Tian Jing; **23.50** Dwanaście małp – film s.f., USA 1995, reż.: Terry Gilliam, wyk.: Bruce Willis, Madeleine Stowe, Brad Pitt, Christopher Plummer, David Morse; **02.35** Kuba Wojewódzki 16 (13); **03.45** Noc Magii; **05.10** Kto was tak urządził

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.40** Malanowski i Partnerzy (525); **09.10** Malanowski i Partnerzy (526); **09.40** Sekrety rodziny (97); **10.40** Dlaczego ja?; **11.40** Gliniarze (120); **13.25** Interwencja; **13.40** Trudne sprawy (906); **14.40** Dlaczego ja? (665); **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja; **16.30** Na ratunek 112 (488); **17.00** Gliniarze (298); **18.00** Pierwsza miłość (3316); **18.50** Wydarzenia; **19.25** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.00** Czarownica 2 – USA/Wielka Brytania/Kanada, 2019, reż.: Joachim Ronning, wyk.: Harris Dickinson, Chiwetel Ejiofor, Elle Fanning, Angelina Jolie, Michelle Pfeiffer, Sam Riley; **22.45** Pearl Harbor – film wojenny, USA 2001, reż.: Michael Bay, wyk.: Ben Affleck, Alec Baldwin, Kate Beckinsale, Josh Hartnett; **02.40** Powrót trzech ninja – komedia, Japonia/USA 1994, reż.: Charles Kanganis T., wyk.: Victor Wong, Max Slade, Sean Fox, Evan J. Bonifant, Caroline King; **04.40** Disco Gramy; **05.25** Telezakupy TV Okazje

TVP 1

05.10 Klan (3893) – telenowela TVP; **05.30** Klan (3894) – telenowela TVP; **06.00** Magazyn Ekspresu Reporterów; **07.00** Transmisja Mszy Świętej z Sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze; **07.40** Rok w ogrodzie; **08.05** Rok w ogrodzie Extra; **08.20** wojsko-polskie.pl; **08.45** Pełnosprawni (430); **09.20** Fascynujący świat: Hotel dla bogatych i sławnych (1) – film dok., Wielka Brytania 2018; **10.30** Sprawa dla reportera; **11.30** Ojciec Mateusz (240) – serial kryminalny TVP; **12.30** Najgorszy rewolwerowiec Dzikiego Zachodu – komedia, USA 1968; **14.15** Z pamięci; **14.25** Okrasa łamie przepisy; **15.00** Rolnik szuka żony – reality show; **16.05** Skoki narciarskie – Puchar Świata, Wisła – konkurs drużynowy (studio); **16.25** Skoki narciarskie – Puchar Świata, Wisła – konkurs drużynowy; **17.30** Teleexpress; **17.35** Skoki narciarskie – Puchar Świata, Wisła – konkurs drużynowy; **18.35** Wojenne dziewczyny (51) – serial TVP; **19.25** Sport

19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.10 ALARM!
20.35 Komisarz Alex (200) – serial kryminalny TVP
21.35 Hit na sobotę: Cudowny chłopak – film obyczajowy, Hongkong/ USA 2017, reż.: Stephen Chbosky, wyk.: Julia Roberts, Owen Wilson, Jacob Tremblay
23.35 Wielki Szu – film sensacyjny, Polska 1982, reż.: Sylwester Chęciński, wyk.: Jan Nowicki, Andrzej Pieczyński, Karol Strasburger, Dorota Pomykała, Grażyna Szapołowska, Jan Frycz, Grażyna Trela, Jerzy Bończak
01.25 Film fabularny
03.15 Film fabularny
04.50 Z pamięci
04.55 Zakończenie dnia

TVP 2

05.25 Barwy szczęścia (2521) – serial obyczajowy TVP; **05.55** Barwy szczęścia (2522) – serial obyczajowy TVP; **06.25** Barwy szczęścia (2523) – serial obyczajowy TVP; **07.00** M jak miłość (1617) – serial TVP; **07.55** Pytanie na śniadanie – w tym Pogoda-flesz; **11.50** Rodzinny ekspres – Adwent, otwórzmy serca na Boże Narodzenie; **12.30** You Can Dance – Nowa Generacja (15) Finał – widowisko rozrywkowe; **13.25** You Can Dance – Nowa Generacja (15) Finał Wyniki – widowisko rozrywkowe; **14.00** Familiada – teleturniej; **14.35** Koło fortuny – teleturniej; **15.15** Szansa na sukces. Opole 2022: Wojciech Gąssowski – widowisko muzyczne; **16.20** Na dobre i na złe (825) – serial TVP; **17.20** Wojciech Cejrowski – boso przez świat (108): Peru. Cuzco – cykl reportaży; **17.50** Słowo na niedzielę – Nie zapomnij pamiętać; **18.00** Panorama; **18.20** Pogoda; **18.30** Postaw na milion – teleturniej

19.25 Rodzinka.pl (228) – serial komediowy TVP
20.00 The Voice of Poland s. XII – LIVE FINAŁ (18)
22.50 Hity wszech czasów
23.55 Kino relaks: Mamuśki mają wychodne – USA 2017, reż.: Alethea Jones, wyk.: Toni Collette, Katie Aselton, Bridget Everett, Molly Shannon
01.25 Współlokatorka – thriller, USA 2011, reż.: Christian E. Christiansen, wyk.: Leighton Meester, Minka Kelly, Cam Gigandet
03.05 Matka jest tylko jedna – dramat, reż.: Paul Duddridge, Nigel Levy, wyk.: Sharon Stone, Selma Blair, Christina Ricci, Susan Sarandon
04.50 Rodzinka.pl – serial komediowy TVP
05.20 Zakończenie dnia

TVP INFO

05.55 Powitanie; **06.00** Serwis Info Poranek – w tym: Wstaje dzień, Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów; **06.24** Pogoda; **06.31** Info Poranek; **06.53** Pogoda; **07.01** Info Poranek; **07.23** Pogoda; **07.31** Info Poranek; **07.51** Pogoda; **07.59** Info Poranek; **08.22** Pogoda; **08.30** W Kontrze; **09.15** Salon dziennikarski; **09.59** Serwis Info Dzień weekend; **10.23** Pogoda; **10.29** Info Dzień weekend; **10.53** Pogoda; **10.59** Info Dzień weekend; **11.29** Info Dzień weekend; **11.52** Pogoda; **11.59** Info Dzień weekend; **12.29** Info Dzień weekend; **12.51** Pogoda; **12.59** Info Dzień weekend; **13.29** Info Dzień weekend; **13.52** Pogoda; **13.59** Info Dzień weekend; **14.29** Info Dzień weekend; **14.53** Pogoda; **15.00** Debata TVP INFO; **15.29** Info Dzień; **15.54** Pogoda; **15.59** Info Dzień; **17.30** Teleexpress; **17.34** Teleexpress Extra; **17.49** Studio Wschód; **18.00** Panorama; **18.18** Serwis Info Wieczór weekend; **18.30** Kobiecym okiem; **18.52** Info Wieczór weekend; **19.00** Między słowami; **19.20** Info Wieczór weekend

19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Minęła 20
21.00 Nie da się ukryć
21.25 Serwis Info Wieczór weekend
21.41 Pogoda
21.50 W tyle wizji
22.25 Serwis Info Wieczór weekend
22.30 W tyle wizji Extra
23.00 Magazyn śledczy Anity Gargas
23.25 INFO Wieczór
24.00 Wiadomości
00.28 Gość Wiadomości
00.56 Pogoda
01.00 Salon dziennikarski
01.46 Pogoda
01.56 Minęła 20
02.49 Pogoda
03.00 Serwis dla Polonii
03.20 Filmy Dokumentalne TVP INFO
04.15 Filmy Dokumentalne TVP INFO
05.10 Reportaż TVP INFO
05.28 Magazyn śledczy Anity Gargas

TV TRWAM

05.00 Siódmy sakrament; **05.30** Mocni w wierze; **06.00** Cudem jest w naszych oczach – 25 lat Radia Maryja; **07.00** Muzyczne chwile; **07.15** Pierwsza pielgrzymka Rodziny Radia Maryja do Ojca Świętego; **07.25** Warszawa moja miłość i życie; **07.50** Kolory Świętości – św. Barbara; **07.55** Poczet Wielkich Polaków – dr Edmund Wojtyła; **08.00** Informacje dnia – serwis informacyjny; **08.15** Westerplatte Młodych – program edukacyjny; **08.55** Słowo życia; **09.00** Głos serca; **09.45** Ocalić od zapomnienia – program edykacyjny; **10.00** Informacje dnia – serwis informacyjny; **10.15** Retrospekcja – program publicystyczny; **10.20** Życie z pasją; **10.40** Polski Punkt Widzenia – program publicystyczny; **11.00** Centrum Ewangelizacji – reportaż; **11.25** Podobni do ewangelicznego siewcy – reportaż; **11.55** Słowo życia; **12.00** XXX Rocznica powstania Radia Maryja; **18.00** Anioł Pański

18.05 Informacje dnia
18.15 Rozmowy niedokończone
19.25 Święty na każdy dzień
19.30 Manna z Nieba
19.45 Modlitwa z telefonicznym udziałem dzieci
20.00 Informacje dnia
20.20 Różaniec
20.50 Myśląc Ojczyzna
21.00 Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze
21.20 Informacje dnia
21.40 Polski Punkt Widzenia
22.00 Warszawa moja miłość i życie
22.20 Kolory Świętości
22.25 Święty na każdy dzień
22.30 Galilejczyk – prezentuje Keith Garner
23.00 Głos serca
23.45 Muzyczne chwile
00.00 Programy powtórkowe

TVP HISTORIA

06.55 Był taki dzień; **07.05** Biblia – Święty Paweł, cz. 2; **07.55** Paszporty Wolności; **07.55** Śladami Eskulapa; **08.20** Wojownicy czasu; **08.55** Kariera Nikodema Dyzmy (3) – serial TVP; **10.00** Okrasa łamie przepisy; **10.35** Sekrety Morza Śródziemnego: Nurkowanie na Księżycu (5); **11.15** Wszystkie kolory świata: Panama. Kraj między oceanami – serial dok.; **12.35** Wyprawa przez Wielki Kanion (1) – serial dok.; **13.35** Kuchnia dwudziestolecia; **14.15** Maria Curie (3) – serial biograficzny; **15.40** Marzyciele: Zofia Zawiszanka; **16.15** Odkryć tajemnicę; **17.10** Spór o historię; **17.50** Nad Niemnem (4) – serial TVP; **18.45** Paszporty Wolności; **19.00** Giganci historii (52); **20.00** Dynastia Tudorów IV (6) – serial; **21.00** ROK 1981. Kalendarium; **21.15** Traperzy, którzy zbudowali Amerykę; **22.45** Król szczurów – film, USA 1965; **01.00** Paszporty Wolności; **01.05** Sekrety Morza Śródziemnego – Tajemnica Alerii (2), Francja 2017; **01.45** Rzeczpospolita Reaktywacja; **02.55** Zakończenie dnia

TVP KULTURA

07.00 Violetta Villas śpiewa dla zakochanych; **07.35** Muzeum Polskiej Piosenki: Dla Ciebie miły – Violetta Villas; **08.00** Informacje kulturalne; **08.30** Tamte lata, tamte dni: Jerzy Illg; **08.55** Wydarzenie aktualne; **09.25** Filoteo Alberini – Włoch, który wynalazł kino – film dok.; **10.35** Zmiennicy (2) – serial TVP; **11.45** Frank Lloyd Wright i architektura organiczna – film dok.; **12.55** Do dzieła; **13.25** Shalako – film fabularny; **15.20** Mieszczanie żywieccy – cykl dok.; **16.00** Szczawno-Zdrój Baroque Festival 2021 – Czytania z ciemnej jutrzni; **17.00** Retro kino: Fredek uszczęśliwia świat – komedia; **18.35** Co dalej? (249); **19.05** Legendy Rocka: Ray Charles – cykl dok.; **19.30** Legendy Rocka: The Band – cykl dok.; **20.00** Bilet do kina: Maria Antonina – film kostiumowy; **22.10** Koncert Apostolisa Anthimosa – koncert; **23.25** Seans kultowy: Studnia i wahadło – film; **01.00** Mieszczanie żywieccy – cykl dok.; **01.40** Co dalej?; **02.15** Wieczór kinomana: Carlos – dramat; **05.10** Tamte lata, tamte dni: Jerzy Illg; **05.35** Zakończenie dnia

TVN

05.45 Uwaga!; **06.00** Ukryta prawda (856); **07.00** Kuchenne rewolucje 6 (2) – program kulinarno-rozrywkowy; **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.30** Na Wspólnej Omnibus 19 (850) – serial, Polska; **13.25** Budując marzenia (5) – program lifestylowy; **14.00** Milionerzy (510); **15.10** MasterChef 10 (13); **16.45** Kobieta na krańcu świata 13 (5); **17.20** Kolekcja smaków 2 (5); **17.50** Zaplanuj długie życie (20); **18.00** Kuchenne rewolucje 23 (14) – program kulinarno-rozrywkowy; **19.00** Fakty; **19.25** Sport; **19.30** Kroniki Pucharu Świata w skokach narciarskich (5); **19.40** Pogoda; **19.50** Uwaga!; **20.05** Miłe wieści 2 (3); **20.10** Ukryte piękno – film obyczajowy, USA 2016, reż.: David Frankel, wyk.: Will Smith, Edward Norton, Kate Winslet, Michael Pena, Helen Mirren, Naomie Harris; **22.15** Prawie święta – film, USA/Chiny 2016, reż.: David E. Talbert; **00.40** Diabelskie nasienie – film sensacyjny, USA 2018, reż.: Rob Lowe, wyk.: Rob Lowe, Mckenna Grace, Sarah Dugdale; **02.35** Noc Magii; **03.55** Kto was tak urządził; **04.25** Kto was tak urządził

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **07.55** Madagwiazdka – USA 2009, reż.: David Soren; **08.30** Na fali 2 – USA, 2017, reż.: Yu Henry; **10.10** Ewa gotuje (438); **10.40** Nasz Nowy Dom (227); **11.40** Nasz Nowy Dom (228); **12.40** Bogaty Dom – Biedny Dom (50); **13.45** Drwale i inne opowieści Bieszczadu (35); **14.15** Drwale i inne opowieści Bieszczadu (36); **14.40** Rolnicy. Podlasie (26); **15.45** Więzienie (84); **16.15** Więzienie (85); **16.45** Więzienie (86); **17.15** Więzienie (87); **17.45** Chłopaki do wzięcia (253); **18.15** Chłopaki do wzięcia (254); **18.50** Wydarzenia; **19.25** Gość wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.00** Doktor Strange – USA 2016, reż: Scott Derrickson, wyk.: Benedict Cumberbatch, Chiwetel Ejiofor, Rachel McAdams; **22.40** Speed – niebezpieczna szybkość – film akcji, USA 1994, reż.: Jan De Bont; **01.05** Śpiączka – thriller, USA 2012, reż.: Mikael Salomon, wyk: Lauren Ambrose, Ellen Burstyn, Geena Davis, Richard Dreyfuss; **02.50** Kabaretowa Ekstraklasa; **03.10** Love Island. Wyspa miłości (107); **04.40** Disco Gramy; **05.25** Telezakupy TV Okazje

Redakcja „Idziemy" nie ponosi odpowiedzialności za zmiany w programach TV wprowadzone przez nadawców po 17 XI 2021 r.

Opustoszałe koczowisko migrantów w okolicach Kuźnicy

fot. PAP/Straż Graniczna

Paliwo dla propagandy

Piotr Kościński

Polskie służby rozpylały w Kuźnicy substancję drażniącą – takie sensacje można usłyszeć w białoruskiej telewizji państwowej.

Aleksander Łukaszenka i jego zwolennicy zmienili taktykę. Wielka grupa migrantów koczująca przy polskiej granicy obok Kuźnicy opuściła to miejsce. Część z nich trafiła do centrum logistycznego w pobliskich Bruzgach – tak naprawdę jest to ogromny, opustoszały magazyn, mogący pomieścić dwieście tirów; tam też m.in. dokonywany był przeładunek towarów. Ale mniejsze grupy migrantów usiłują przedrzeć się przez granicę w innych miejscach.

Z jednej strony można mieć wrażenie, że oglądana przez cały świat akcja wysyłania setek migrantów do Polski została ograniczona. Do Iraku poleciał samolot, który odwiózł grupę tych, którzy zrezygnowali z prób dostania się do Unii Europejskiej. Ale antypolska i antyeuropejska propaganda służb Łukaszenki trwa.

Zło nadchodzi z Warszawy

Ministerstwo Zdrowia Białorusi poinformowało, że próbująca przedostać się do Polski grupa migrantów poprosiła o pomoc medyczną, skarżąc się na kaszel. Owszem, mógł być to efekt stosowania przez polską policję granatów z gazem łzawiącym. Ale okazało się, że powód jest rzekomo inny.

Poinformowała o tym w specjalnym programie białoruska telewizja państwowa. Powiedziano: w Warszawie przygotowano środek owadobójczy, deltametrynę, który jest szkodliwy także dla ludzi. Choć należy do nowoczesnych, mniej niebezpiecznych, to działa drażniąco na oczy, skórę i drogi oddechowe oraz na układ nerwowy. W razie kontaktu z deltametryną można też czuć mrowienie, swędzenie lub pieczenie skóry. I rzekomo właśnie taki proszek rozpylano podczas szturmu migrantów w Kuźnicy. Oto „jadowita demokracja", którą oferuje nam Polska – skomentowała telewizja. Trudno powiedzieć, czy ktokolwiek na Białorusi w ten przekaz uwierzył, ale tak właśnie od wielu dni przedstawiana jest tam sytuacja na polsko-białoruskiej granicy.

Tymczasem bardziej szokujący okazał się wywiad Aleksandra Łukaszenki dla BBC. Oczywiście, całą winę za istniejącą sytuację obciążył on Zachód. – Mówicie, że to nasi pomagają migrantom przedostać się na terytorium Polski? To oczywiście możliwe. Możliwe, że ktoś im w tym pomógł. Nie zamierzam się tym zajmować – oznajmił. I wyjaśnił, że migranci nie chcą zostać na Białorusi, lecz pragną dotrzeć do Unii Europejskiej – a on nie zamierza im w tym przeszkadzać.

Mówicie, że to nasi pomagają migrantom przedostać się na terytorium Polski? To oczywiście możliwe – oznajmił Łukaszenka w BBC.

Łukaszenka przekonywał też, że całe jego postępowanie, w tym walka z opozycją, jest słuszne. Zapytany o likwidację blisko trzystu organizacji pozarządowych, oznajmił: „wyrżniemy wszystkich obrzydliwców, których finansujecie". Jego zdaniem były to struktury stworzone przez Zachód. Odpowiedź na pytanie o pobicia aresztowanych opozycjonistów była podobna: „możliwe, że zostali pobici – ale oni też bili, czego wy nie pokazywaliście".

Merkel, UE i NATO

Polska i inne kraje graniczące z Białorusią – Litwa i Łotwa – oraz białoruska opozycja nalegają, by wobec Łukaszenki stosować coraz ostrzejsze sankcje, a nie próbować z nim rozmawiać. Tymczasem do białoruskiego dyktatora dwukrotnie telefonowała kanclerz Niemiec Angela Merkel. Trudno powiedzieć, czy wycofanie migrantów z okolic Kuźnicy jest efektem tych rozmów – nie znamy ich przebiegu. Wiadomo jedynie, że o telefonie uprzedzony był polski rząd, który poznał treść rozmowy.

Pani Merkel była ostro krytykowana za sam fakt zadzwonienia do Łukaszenki. Większość komentatorów uważa, że w ten sposób legitymizuje dyktatora. Zresztą, białoruskie media państwowe przyjęły te telefony z wielką radością i uznały za sukces Łukaszenki. Nie jest też jasne, jaki mógł być przebieg rozmów Merkel z prezydentem Rosji Władimirem Putinem. Interesujący, choć dość osamotniony punkt widzenia przedstawił w wypowiedzi dla TVN24 były szef polskiej dyplomacji Jacek Czaputowicz. Jego zdaniem Merkel zrobiła dobrze, a skutki jej rozmów z Łukaszenką są dla Polski pozytywne.

Do działania, choć powoli, ruszyła Unia Europejska. Została zawieszona umowa UE–Białoruś o ułatwieniach wizowych wobec urzędników z Mińska. Unia poszerzyła też kryteria, na podstawie których można umieścić osobę lub firmę na liście sankcyjnej. Mają się na niej teraz znaleźć ci, którzy organizują nielegalne przekraczanie zewnętrznych granic UE.

Sytuacją na naszej granicy bardzo niepokoi się NATO. Niewykluczone jest uruchomienie art. 4 Traktatu Północnoatlantyckiego, przewidującego konsultacje na wypadek zagrożenia. Na razie wiadomo, że do Polski przybędzie kompania brytyjskiego Korpusu Królewskich Inżynierów (do 150 żołnierzy), która pomoże w zabezpieczeniu granicy. Ale jedno jest pewne: do zakończenia kryzysu jest jeszcze daleko.

Tygodnik „Idziemy" Wydawca: Wydawnictwo Diecezji Warszawsko-Praskiej, ul. Grochowska 194/196, 04-357 Warszawa, tel.: **22 512 00 95**, www.idziemy.com.pl; Redaktor naczelny: ks. Henryk Zieliński, Asystent kościelny: ks. Marian Raciński, Sekretarze redakcji: Barbara Stefańska; redakcja@idziemy.com.pl, Dorota Glica; redakcja@idziemy.com.pl, Dział Warszawa i Mazowsze: Irena Świerdzewska, irena.swierdzewska@idziemy.com.pl, Agnieszka M. Domańska, Patryk Lubryczyński. Dział kultury: Dorota Glica, Mirosław Winiarczyk. Piszą dla nas: Iwona Budziak, ks. Waldemar Chrostowski, Kazimierz Dadak, Marta Dybińska, Mariusz Jankowski, Marek Jurek, Jacek Karnowski, ks. Paweł Kłys, Piotr Kościński, Dariusz Kowalczyk SJ, ks. Marek Kruszewski, Anna Meetschen, ks. Stefan Moszoro-Dąbrowski, Monika Odrobińska, Jacek Salij OP, ks. Jacek Stefański, Wojciech Świątkiewicz, ks. Waldemar Turek, Barbara Wiśniowska, Marcin Zatyka, Krzysztof Ziemiec; Korekta: Monika Zaręba; Serwis internetowy: Radek Molenda, Magdalena Jaroszewicz; portal@idziemy.com.pl. Projekt graficzny: Joanna Złonkiewicz. Skład i łamanie: AG Zuch. Druk: Lotos-Poligrafia Warszawa. Materiałów niezamówionych redakcja nie zwraca. Zastrzegamy sobie prawo do skracania i adiustacji tekstów oraz zmiany ich tytułów. Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie odpowiada.
COPYRIGHT © Wydawnictwo Warszawsko-Praskie 2005. Wszelkie prawa zastrzeżone. Przedruk materiałów w jakiejkolwiek formie, całości lub fragmentów, nie jest możliwy bez zgody Wydawcy. Fot. okładka: ks. Henryk Zieliński

Drodzy Czytelnicy!
„Idziemy”
jest dostępne
w e-wydaniu
na stronie:
www.eprasa.pl
www.idziemy.com.pl

Prenumerata redakcyjna tygodnika „Idziemy” na rok 2021

Drodzy Czytelnicy! Nasz tygodnik dostępny jest w parafiach i w kioskach.
Istnieje też możliwość prenumeraty redakcyjnej.
Można otrzymywać nasz tygodnik do domu! Prenumerata redakcyjna w roku 2021:
cena 1 egzemplarza – 7 zł; prenumerata kwartalna – 91 zł; prenumerata półroczna – 182 zł; prenumerata roczna – 364 zł.

***Zniżka!** Przy prenumeracie od 5 do 10 egzemplarzy cena 1 egz. wynosi 5 zł. Koszt wysyłki w całości pokrywa redakcja.*

Pismo nasze można zaprenumerować, wypełniając dokładnie poniższy blankiet. Tel. 22 5120095

wpłata gotówkowa

nazwa odbiorcy: WYD. DIEC. WAR.-PRASKIEJ 04-357
nazwa odbiorcy cd.: W-wa ul. Grochowska 194/196
l.k.: 17 | nr rachunku odbiorcy: 12401095 11110010051724 73
W | waluta: PLN | kwota:
kwota słownie:
nazwa zleceniodawcy:
nazwa zleceniodawcy cd.:
tytułem: Prenumerata tygodnika
tytułem cd.: Idziemy na okres

Opłata:

pieczęć, data i podpisy zleceniodawcy

odcinek dla banku odbiorcy

wpłata gotówkowa

nazwa odbiorcy: WYD. DIEC. WAR.-PRASKIEJ 04-357
nazwa odbiorcy cd.: W-wa ul. Grochowska 194/196
l.k.: 17 | nr rachunku odbiorcy: 12401095 11110010051724 73
W | waluta: PLN | kwota:
kwota słownie:
nazwa zleceniodawcy:
nazwa zleceniodawcy cd.:
tytułem: Prenumerata tygodnika
tytułem cd.: Idziemy na okres

Opłata:

pieczęć, data i podpisy zleceniodawcy

odcinek dla odbiorcy

CZARNE ZŁOTO

...najcięższy prezent w Polsce

Dużo by pisać, lepiej zobaczyć...

www.wirtualnachoinka.pl

Reklama ukazuje się dzięki: SuperDrob i fundacji fundacja uskrzydlamy